

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54

Innholdsfortegnelse

IDEOLOGISK GRUNNLAG.....	4
Fremskrittspartiets prinsipper	4
DEMOKRATI	5
Statsstyret og valgordningen.....	5
Folkeavstemninger	6
Likestilling	6
Offentlig finansiert – privat produsert	7
Modernisering av offentlig sektor	7
Kommunen.....	8
NORGE OG VERDEN	9
Nordområdene og polare områder.....	10
Norge og Europa	11
Bistand	12
Menneskerettigheter.....	13
Nordmenn i utlandet	14
FORSVAR	14
Forsvar og sikkerhet	14
Alliansepolitikk – NATO	15
Det norske forsvar	16
INNVANDRING OG INTEGRERING	17
Et nytt asylsystem.....	18
Mottak av flyktninger i Norge.....	19
Asylsøkere	19
Være med å bygge opp hjemlandet.....	20
Familieinnvandring	21
Integrering.....	21
Like rettigheter og plikter i Norge uansett bakgrunn.....	23
Statsborgerskap.....	25
JUSTISPOLITIKK.....	25
Samfunnssikkerhet og beredskap.....	25
Gjengkriminalitet.....	27
Politi og påtalemyndighet	28
Overgrep mot barn	31
Domstoler.....	31
Fengsel og kriminalomsorg	33
Pårørende og offeromsorg	34
Forebyggende arbeid	34
Bekjempe terror og internasjonal kriminalitet.....	35
SKATTER OG AVGIFTER	36
Personbeskatning.....	36
Finanspolitikk og pengepolitikk.....	38
MARKEDSØKONOMI OG NÆRINGSLIV	39
Frihandel, toll og importvern.....	39
Næringsliv	40
Verdiskaping over hele Norge.....	42
Havet.....	43
Fiskeri	43
Havbruk.....	44
Landbruk.....	46
Dyrevelferd og forbrukersikkerhet.....	47

1	Skogbruk.....	48
2	Reindrift.....	49
3	Maritim sektor	49
4	Mineralnæringen.....	50
5	Handels-, reiselivs- og servicenæringer.....	51
6	Alkohol og tobakk	52
7	Boligpolitikk.....	52
8	ENERGI	54
9	Olje og gass.....	55
10	Vannkraft.....	57
11	Kjernekraft.....	59
12	Alternative energikilder	61
13	Kraftutveksling	61
14	Kraftkrevende industri.....	64
15	Virkemiddelapparatet og støtteordninger	64
16	MILJØ	64
17	Forurensning og utslipp	65
18	Ressursforvaltning og avfallshåndtering	66
19	Naturvern og friluftsliv	67
20	KLIMA	68
21	TRANSPORT OG KOMMUNIKASJON	70
22	Veinettet.....	70
23	Bygging, drift og finansiering	72
24	Kjøretøy	73
25	Førerkortopplæring	74
26	Jernbanetransport.....	74
27	Luftfart.....	75
28	Sjøtransport	75
29	Kollektivtransport og bytrafikk	76
30	Digitalisering	77
31	HELSE OG OMSORG	78
32	Kommunale helsetjenester, legevakt og legetjenester	80
33	Verdensledende på helseteknologi	81
34	Legemidler og vaksiner	81
35	Eldreomsorg	82
36	Brukerne skal selv få velge behandling	84
37	Tannhelse	84
38	Rehabilitering.....	85
39	Psykisk helse	85
40	Rusomsorg.....	86
41	Gen- og bioteknologi	87
42	Kvinnehelse	87
43	Barselomsorg og fødetilbud	87
44	Organdonasjon	88
45	ARBEID OG VELFERD	88
46	Arbeidsliv	88
47	Sykelønnsordning	89
48	Dagpenger	90
49	Inkluderende arbeidsliv.....	90
50	Personer med nedsatt funksjonsevne.....	91
51	Midlertidige ansettelses.....	92
52	NAV.....	93
53	Sosialhjelp og offentlige støtteordninger.....	93
54	Folketrygden	94
55	Offentlig tjenestepensjon	94

1	Alderspensjon	95
2	Nedsatt arbeidsevne og uførhet.....	96
3	Seniorer	97
4	SKOLE OG UTDANNING	97
5	Grunnutdanningen.....	98
6	Videregående utdanning	99
7	Yrkesfagutdanning.....	100
8	Private skoler	101
9	Realkompetanse og livslang læring	101
10	Lærere og skoleledelse med kvalitet og autoritet	101
11	Verdigrunnlag og kultur	102
12	Trygghet i skolen	103
13	Fagskolene skal styrkes	103
14	Universiteter og høyskoler.....	104
15	Profesjonsfagene.....	104
16	Studiefinansiering	106
17	FAMILIEPOLITIKK	106
18	Barnehage	107
19	Barnevern	108
20	KULTUR OG IDRETT	110
21	Vår felles kulturarv	111
22	Samisk kultur	111
23	Frivillighet.....	111
24	Idrett	112
25	Gaming og e-sport.....	113
26	Folkehelse.....	113
27	Åndsverk og rettigheter	113
28	Arkiv, bibliotek og museer	114
29	Medier	114
30		
31		
32		
33		
34		

1 **IDEOLOGISK GRUNNLAG**

2 Fremskrittspartiets ideologiske grunnlag er liberalismen, som tar utgangspunkt i at folk selv
3 gjør de beste valgene for seg og sine. Vi tror ikke at formynderi og politisk overstyring er
4 egnet til å skape velstand eller lykke for enkeltmennesket. Ettersom ethvert menneske er
5 unikt, er det ikke mulig å finne én fellesskapsløsning som passer alle. Vi ønsker derfor mer
6 individuell frihet og ansvar for enkeltmennesket. Markedsøkonomi og fri konkurranse er best
7 for å ivareta individuelle behov og sikre effektiv ressursutnyttelse av egne og samfunnets
8 ressurser.

9
10 Frihet for enkeltmennesket forutsetter at den enkelte selv i større grad tar ansvar for seg selv
11 og sine egne handlinger. Vårt menneskesyn baserer seg på at enkeltmennesket har evner til
12 å styre seg selv og ta konsekvensene av egne valg. Det er viktig at den enkelte føler
13 personlig ansvar for sine handlinger og har tilstrekkelig kunnskap til å forstå konsekvensene.
14 Folk flest skal ha anledning til å ta vare på seg selv og sin familie med et minimum av statlig
15 kontroll og styring.

16
17 Et liberalistisk menneskesyn legger vekt på at alle er selvstendige individer med selvstendig
18 verdi. Den beste måten å ivareta menneskers ulike behov på er å la dem få mer makt over
19 eget liv, og valgfrihet til å avgjøre hvem som skal levere tjenester de får innvilget. Ved fritt
20 brukervalg overføres makt fra politikerne til folk flest. Derfor vil Fremskrittspartiet utvide
21 ordninger med fritt brukervalg for å flytte makt fra politikere og byråkrati til innbyggerne.

22
23 Fremtidens velferd er avhengig av nytenkning og vilje til å arbeide for å produsere verdier.
24 Dette kan bare virkeliggjøres ved at enkeltmennesket får anledning til å realisere sin
25 kreativitet og skaperkraft. Uten private arbeidstakere og arbeidsgivere, de som produserer
26 varer og tjenester og skaper verdier, ville det heller ikke vært noe å fordele eller forbruke.
27 Gode og forutsigbare rammevilkår for gründere, bedrifter og andre som investerer, utvikler
28 og skaper arbeidsplasser er en avgjørende forutsetning for å opprettholde et godt
29 velferdsnivå.

30 31 32 **Fremskrittspartiets prinsipper**

33 Fremskrittspartiet er et liberalistisk folkeparti. Det bygger på Norges grunnlov, norske og
34 vestlige verdier, tradisjon og kulturarv, med basis i det kristne livssynet og humanistiske
35 verdier. Vi skal alltid ivareta norske interesser og norsk selvråderett.

36
37 Hovedmålet er sterk nedsettelse av skatter, avgifter og offentlige inngrep. Det fundamentale i
38 vårt samfunnssyn er troen på og respekten for, det enkelte menneskets egenart og retten til
39 å bestemme over eget liv og egen økonomi. Enkeltmennesket, familien og eiendomsretten er
40 grunnleggende i i samfunnet.

41
42 Vi tar sterk avstand fra forskjellsbehandling av mennesker basert på kjønn, religion, legning
43 eller etnisk opprinnelse, og vi vil verne om de rettighetene som Grunnloven legger opp til,
44 som eiendomsrett, næringsfrihet, personlig frihet, yringsfrihet, trosfrihet og
45 organisasjonsfrihet.

46
47 Frihet til å bestemme over eget liv betyr også at man må sikres retten til en verdig avslutning
48 av livet. Fremskrittspartiet vil derfor i noen situasjoner tillate aktiv dødshjelp regulert av et
49 strengt lovverk.

50
51 Som en del av den personlige friheten er personvernet vesentlig. Enkeltmenneskets rett til
52 privatliv og personlig integritet må respekteres som en grunnleggende rettighet, herunder
53 fravær av overvåkning.

54

1 Det offentliges makt må begrenses, slik at individets rettigheter og handlefrihet bevares. Det
2 offentlige skal ikke ta på seg oppgaver som like godt kan løses av enkeltpersoner, bedrifter
3 og frivillige organisasjoner.
4

5 Vi tar avstand fra enhver form for totalitær og autoritær statsmakt eller ideologier som sikter
6 mot dette, og stiller oss svært kritiske til enhver overføring av myndighet fra borgerne til det
7 offentlige.
8

9 Vår politikk bygger på folkestyre, med desentralisert politisk makt og avgjørelse i folkevalgte
10 organer, samt å lovfeste bindende folkeavstemninger som en del av vårt konstitusjonelle
11 system. De politiske nivåer begrenses til kommune og stat. Eiendomsretten er et overordnet
12 prinsipp, og Fremskrittspartiet motsetter seg inngrep i den private eiendomsretten.
13

14 Ekspropriasjon kan kun aksepteres dersom det er absolutt nødvendig for å sikre vesentlige
15 samfunnsinteresser, og det ikke er mulig å forhandle frem enighet med grunneier. I så fall
16 skal det ytes full markedsmessig erstatning til den som må avstå eiendom. Ethvert
17 ekspropriasjonsvedtak skal kunne bringes inn for domstolene til overprøving, også for å
18 fastsette erstatningens størrelse.
19

20 Fremskrittspartiet er en sterk forsvarer av ytringsfriheten og mener enhver har rett til å ytre
21 seg fritt. Vi vil alltid forsvare ytringsfriheten som en av grunnpilarene i demokratiet.
22 Ytringsfriheten bør likevel avgrenses slik at den ikke skader personvernet og rikets sikkerhet.
23

24 Partiets medlemmer stilles fritt i spørsmål av religiøs og livssynsmessig karakter som ikke
25 entydig dekkes av partiprogrammet.
26

27 Fremskrittspartiet ser på den kristne kulturarven, vestlige verdier, og skillet mellom religion
28 og politikk som grunnleggende verdier i det norske samfunnet. Religionsfrihet er en
29 grunnleggende rettighet for den enkelte, og vi vil arbeide mot all diskriminering på religiøst
30 grunnlag.
31

32 Alle trossamfunn bør være uavhengige og selv råde over sin arbeidsform, økonomi,
33 organisasjonsform og forkynnelse, forutsatt at det ikke medfører krenkelse eller overgrep mot
34 medmennesker eller oppfordring til handlinger som bryter med norsk lov og regelverk. Vi
35 aksepterer ikke at lovbrudd, tvang, vold eller trussel mot rikets sikkerhet eller mot
36 enkeltpersoner, begrunnes med tro eller religionsfrihet.
37

38 Både samfunnet, kirken og staten er best tjent med et skille mellom kirke og stat, da en
39 politisk styrt kirke mister sin nødvendige legitimitet.
40
41
42

43 **DEMOKRATI**

44 **Statsstyret og valgordningen**

45 Norge skal fortsatt være et grunnlovsfestet monarki, der regenten skal være nasjonens
46 samlende symbol og statsoverhode. Stortinget skal være den lovgivende og bevilgende
47 myndighet. Regjeringen skal være det utøvende organ, men den må gå av når den ikke
48 lenger har Stortingets tillit. Domstolene skal sikre at loven ikke anvendes i strid med
49 Grunnloven, og at regjeringen og offentlig forvaltning ikke gir pålegg uten hjemmel i lov.
50
51

52 Fremskrittspartiet mener at alle statsborgere i landet må ha stemmerett med lik verdi og
53 betydning når det gjelder sammensetningen av Stortinget. Vi vil at enhver avgitt stemme ved

1 stortingsvalg skal telle likt. Vi vil også at folket gjennom folkeavstemninger skal gis adgang til
2 å avgjøre viktige politiske saker.

3
4 Vi er bekymret for lav valgdeltakelse. Det er derfor nødvendig å iverksette ulike tiltak for å
5 øke oppslutningen om demokratiet, f.eks. heve sperregrensen og øke velgerinnflytelsen
6 gjennom strykning og kumulering.

7
8 Stemmeretten skal være allmenn og ikke begrenset til bestemte etniske grupper. Vi vil legge
9 ned fylkeskommunene og Sametinget, og endre dagens valgordning slik at valg til
10 kommunestyre og til Stortinget gjennomføres samtidig hvert fjerde år. Det vil gjøre det
11 enklere for partiene å presentere sammenhengen i politikken på lokalt og nasjonalt nivå.
12 Gjennomføring av valg hvert fjerde år vil bidra til en mer effektiv valgordning og kan også
13 bidra til å øke valgdeltakelsen.

14
15 Samiske og andre gruppers interesser ivaretas av de ordinære demokratisk folkevalgte
16 organer i landet. Inntil dette målet er oppnådd, vil vi gjennom valg til Sametinget bruke vår
17 posisjon til å sikre likebehandling av alle etniske grupper.

18
19 Stemmerett ved kommunevalg skal, i likhet med stortingsvalg, forbeholdes norske
20 statsborgere.

21
22 Det bør innføres oppløsningsrett for Stortinget, sammen med krav om flertallsvotering for
23 etablering av en ny regjering.

24
25 Vi vil sette klarere grenser for forvaltningens adgang til å treffe skjønnsmessige vedtak.

26
27 Vi vil at utnevnelser av dommere til Høyesterett skal godkjennes av Stortinget med to
28 tredjedels flertall, og dommere i lavere retter bør utnevnes av domstolsadministrasjonen. Når
29 minst en tredjedel av Stortingets medlemmer krever det, skal Høyesterett avgi uttalelse om
30 hvorvidt en lovbestemmelse er i strid med Grunnloven.

31
32

33 **Folkeavstemninger**

34 I saker med stor samfunnsmessig betydning vil Fremskrittspartiet at innbyggerne skal kunne
35 kreve folkeavstemning. Avstemningen kan enten gjennomføres som rådgivende eller
36 bindende. Ved bindende folkeavstemning må det legges til grunn at en viss andel av de
37 stemmeberettigede har avgitt stemme. Ved krav om folkeavstemninger må det samles inn
38 underskrifter fra minst ti prosent av de stemmeberettigede innbyggerne til støtte for kravet.

39
40

41 **Fremskrittspartiet vil:**
42 • ta i bruk folkeavstemninger og åpne for bindende folkeavstemninger

43
44

44 **Likestilling**

45 Alle mennesker er likeverdige, og Fremskrittspartiet aksepterer ikke diskriminering. Derfor er vi
46 imot kvotering. Vi vil fremme likeverd og sikre like muligheter og rettigheter til
47 samfunnsdeltakelse for alle.

48
49

49 Vi vil bekjempe aldersdiskriminering i arbeidslivet og ellers, fordi de fleste eldre klarer seg selv
50 og er viktige bidragsyttere i samfunnet. Derfor fortjener de respekt, anerkjennelse og mulighet til
51 å delta i arbeidslivet på lik linje med andre.

52
53

53 Ved å anerkjenne samer som urfolk etter ILO-konvensjon nr. 169 gis det grunnlag for at
54 enkelte etniske grupperinger kan gis særrettigheter innenfor et felles bosettingsområde. Samer

1 har en rik kultur og historie, og eget språk, men er ikke et urfolk etter konvensjonens
2 definisjoner. Vi mener derfor at ILO nr. 169 ikke skal legges til grunn for regulering av forholdet
3 mellom samisk og norsk etnisitet i Norge.
4

5 **Fremskrittspartiet vil:**

- 6 • fjerne lovformulering som pålegger kvotering
 - 7 • bekjempe aldersdiskriminering
 - 8 • at Norge skal tre ut av ILO-konvensjon nr. 169
 - 9 • verne om kvinners grunnleggende menneskerettigheter, som lovfestet rett til ikke å bli
10 kjønnslemlestet, tvangsgiftet eller utsatt for negativ sosial kontroll av religiøse miljøer
 - 11 • gjøre likestillingsloven kjønnsnøytral
- 12
13

14 **Offentlig finansiert – privat produsert**

15 Selvstendige og ansvarlige mennesker, som i større grad får ta egne valg uten innblanding
16 fra det offentlige, vil bidra til mangfold, konkurranse og gode individuelle løsninger. Økt
17 valgfrihet og konkurranse i alle deler av samfunnet er derfor vesentlig for utviklingen av
18 Norge.
19

20 Konkurransen på leverandørsiden inspirerer til nyskaping, modernisering, teknologisk
21 utvikling, spesialisering, kostnadsreduksjon og effektivisering. Dette ser vi i alle deler av
22 privat sektor der det er etablert forbrukermakt og et velfungerende marked. Varer og
23 tjenester utvikles og leveres på bakgrunn av etterspørselen fra den enkelte forbruker. Derfor
24 ønsker vi valgfrihet i alle offentlige finansierte velferdsgoder. Staten skal sikre finansieringen
25 og innbyggerne skal fritt kunne velge mellom tjenester levert av det offentlige, private eller
26 frivilligheten.
27

28 For å bidra til valgfrihet og for å ivareta eldre og andre som ikke bruker nye teknologiske
29 løsninger, er det viktig at muligheten til å bruke kontanter opprettholdes.
30

31 **Fremskrittspartiet vil:**

- 32 • sikre enkeltmennesket valgfrihet i offentlig tjenester
 - 33 • likestille offentlige og private leverandører
 - 34 • gjøre det enklere for private og ideelle å være leverandør til offentlig sektor
 - 35 • sikre mulighet til å kunne betale med kontanter i Norge
- 36
37

38 **Modernisering av offentlig sektor**

39 Det er behov for en modernisering av norsk offentlig forvaltning for å forenkle og deregulere
40 samfunnet og redusere omfanget av offentlig administrasjon. Det må gjennomføres en
41 reduksjon i antall forvaltningsnivåer og antall direktorater og underliggende etater. En
42 modernisering må avgrense det offentliges virksomhet og skille mellom forvaltningsrollen og
43 tjenesteutøvelsen. Vi vil gjennomgå forvaltningen for å forenkle og forbedre ressursbruken i
44 offentlig sektor og stille tydelige effektiviseringskrav til offentlige virksomheter.
45

46 Dagens ordning med statsforvaltere fører til ulik forvaltning og ulikt bruk av skjønn rundt om i
47 landet. I tillegg bidrar statsforvalterens innsigelsesrett til å undergrave det lokale selvstyret,
48 spesielt i arealsaker, men også gjennom regionalt planarbeid i regi av fylkeskommunene. Vi
49 ønsker derfor å avvikle dagens ordning med statsforvaltere. Samtidig må det etableres gode
50 tilsynsordninger, ankeinstanser og ordninger for legalitetskontroll som er likeverdige i hele
51 landet for å ivareta innbyggernes rettigheter.
52

1 Tilsyn bør være mest mulig uavhengig for å sikre likebehandling mellom private og offentlige
2 tjenesteleverandører, samt sikre at avvik faktisk rettes opp. Enkelte tilsyn kan utføres av
3 private på vegne av det offentlige.

4
5 Konkurransen er viktig for de offentlige virksomhetene. All informasjon om ressursbruk, målte
6 resultater og kvalitet i offentlig sektor skal være offentlig tilgjengelig.

7
8 Krav om utsmykking av offentlige bygg fjernes, og den statlige etaten Kunst i Offentlige Rom
9 (KORO) avvikles.

10 11 **Fremskrittspartiet vil:**

- 12 • erstatte statsforvalterembeter med en forvaltningsdomstol
- 13 • sikre den private eiendomsretten
- 14 • sikre retten til fritt brukervalg
- 15 • gjennomgå alle offentlige tilsynsordninger for å sikre effektivisering og økt kvalitet
- 16 • gjennomføre en strukturreform i statsforvaltningen for å forenkle og forbedre
- 17 • innføre årlige effektiviseringskrav til offentlige virksomheter
- 18 • gjøre Lov om offentlige anskaffelser mer fleksibel
- 19 • at kostnader ved offentlige utredninger, utvalg og lignende skal synliggjøres
- 20 • fjerne krav om sidemål i det offentlige
- 21 • tilrettelegge for innsyn og at prinsippet om meroffentlighet følges, for å sikre
- 22 befolkningens mulighet til å se forvaltningen i kortene og bidra til god og effektiv
- 23 forvaltning

24 25 26 **Kommunen**

27 Demokrati og markedsøkonomi skal gi enkeltmennesket makt og innflytelse over sin egen
28 hverdag og eget lokalmiljø.

29
30 Fremskrittspartiet ønsker en større likebehandling av innbyggerne, uavhengig av hvor i
31 landet de bor. Vi vil derfor ha en statlig finansiering av kjerneoppgaver som helse, omsorg og
32 undervisning, slik at disse tjenestene blir likeverdige over hele landet.

33
34 Kommunene utgjør fundamentet i det lokale folkestyret og representerer nærhet, tilhørighet
35 og mulighet for innflytelse for befolkningen. Nedleggelse av fylkeskommunen forutsetter en
36 hensiktsmessig kommunestruktur som ivaretar god tjenesteyting og effektiv bruk av
37 ressursene. Det må være en forutsetning at kommunene kan drive effektivt og levere gode
38 tjenester til folk flest. Fortsatt er det kommuner som er for små og sårbare til å kunne påta
39 seg flere oppgaver.

40
41 Kommunen skal i større grad enn i dag få råde over egne arealer. Dette må også innebære
42 en avgrensning av innsigelsesretten i arealsaker, og at disse må avklares i lov. I dag er det en
43 utstrakt bruk av forskrifter, nasjonale retningslinjer og skjønn som begrenser eiendomsretten
44 og det lokale selvstyret.

45
46 For å stimulere kommunene til å legge til rette for næringsutvikling bør kommunene få
47 beholde noe av selskapsskatten der hvor verdiene skapes. Vi vil ikke at kommuner som
48 reduserer formuesskatten lokalt, skal straffes gjennom inntektssystemet. Samtidig bør
49 kommunenes anledning til å innkreve usosial eiendomsskatt avvikles.

50
51 Kommunal tjenesteproduksjon skal skje med høyest mulig kvalitet til lavest mulig kostnad.
52 Brukerundersøkelser, fritt brukervalg, sammenligninger mot andre kommuner og
53 konkurranseutsetting er viktige virkemidler for å sikre innbyggerne gode tjenester.
54 Fremskrittspartiets kommunepolitikere jobber for minst mulig byråkrati, effektiv utnyttelse av

1 skattebetalernes penger, service og JA-holdning i kommunene. Kommunene skal si ja til
2 søknader fra innbyggere og næringsliv om de ikke har veldig god grunn til å si nei. Ansvar for
3 ferdigstillelsesattest overføres fra kommunen til ansvarlig søker. Kontrollansvaret ligger hos
4 kommunen.

5
6 Vi er for konkurranseutsetting og utfordringsrett. Dette vil gi økt oppmerksomhet rundt egne
7 kostnader og kvalitet.

8
9 **Fremskrittspartiet vil:**

- 10 • legge ned fylkeskommunen og fordele oppgavene mellom stat, kommune og private
- 11 • gjennomgå statsforvaltningen med sikte på overføring av oppgaver til kommunene
- 12 • fjerne fylkeskommunens/statsforvalterens/Sametingets/Statens Vegvesens og andre
- 13 offentlige instansers innsigelsesrett til kommunale plan- og arealvedtak
- 14 • Redusere nasjonale bestemmelser og føringer i plansaker for å styrke det lokale
- 15 selvstyret

16
17
18

19 **NORGE OG VERDEN**

20 Norsk utenrikspolitikkens fremste oppgave er å sikre norske interesser. Dette må gjøres ved å
21 gripe de positive mulighetene økt internasjonal samhandling gir og verne effektivt mot de
22 truslene den fører med seg. Norske interesser sikres best gjennom et forpliktende
23 internasjonalt samarbeid med sikte på internasjonal avspenning, varig fred, en friest mulig
24 verdenshandel og respekt for grunnleggende menneskerettigheter. Det er likevel viktig å
25 ivareta norsk demokratisk kontroll og ikke avgi suverenitet til å avgjøre viktige politiske
26 spørsmål til andre land, organisasjoner, og internasjonale domstoler.

27
28 Utenriksrepresentasjonen må stå i forhold til norske interesser i de enkelte land, og særlig ta
29 sikte på å bistå næringsliv og norske statsborgere. Forholdene til andre land må bygge på
30 prinsippene om likeverd og frihandel. Frihandel er den beste form for global arbeidsdeling
31 med gjensidige fordeler av samhandel. Etter sikkerhetspolitiske vurderinger bør derfor Norge
32 bygge ned handelsbarrierene mot utlandet bilateralt.

33
34 Bistandsbudsjettet skal reduseres kraftig. Bistanden til nød- og katastrofehjelp gjennom
35 nasjonale og internasjonale organisasjoner, samt den humanitære hjelpen til flyktninger i
36 nærområder til krig og konflikt, skal økes. Bistandsbudsjettet skal også benyttes til å ivareta
37 norske interesser mer direkte, herunder å få returavtaler med land som er opprinnelsesland
38 for asylsøkere og avtaler med potensielle trygge tredjeland for å ivareta asylsøkere og
39 flyktninger.

40
41 Det er viktig å bygge allianser med likesinnede land og støtte opp om demokratiske staters
42 rett til å forsvare seg mot terrorisme og trusler fra naboland. Vi støtter det jødiske folks rett til
43 et nasjonalt hjemland i Israel. Staten Israel anerkjennes som en suveren og demokratisk stat
44 med rett til å beskytte sine innbyggere mot eksterne, eksistensielle trusler.

45
46 Mye av utviklingshjelpen som gis til de palestinske selvstyremyndighetene og til
47 organisasjoner som opererer i de palestinske områdene, har ikke bidratt til å skape fred og
48 forsoning. Vi vil derfor jobbe for at det stilles tydeligere krav til midlene som gis til
49 palestinerne. Om kravene ikke oppfylles, må dette få umiddelbare konsekvenser, for
50 eksempel gjennom å holde tilbake midler eller å kreve tilbakebetaling.

51
52 Fremskrittspartiet ser med bekymring på økende antisemittisme, og vil jobbe for økt
53 samarbeid og samhandel med Israel. Vi mener at den Norske ambassaden i Israel skal ligge
54 i landets hovedstad Jerusalem.

1
2 USA og Storbritannia er Norges viktigste allierte. Det er viktig at Norge har et godt forhold til
3 USA uavhengig av hvilken administrasjon som styrer landet.

4
5 Russland og Kina er eksempler på autoritære diktaturer som utfordrer verdensfreden.
6 Menneskerettighetssituasjonen i begge land og ikke minst krigen i Ukraina er eksempler på
7 opptreden som gjør at vi må styrke vår forsvarskapasitet og våre allianser, samt vurdere vårt
8 samarbeid med disse landene.

9
10

11 **Nordområdene og polare områder**

12 Nordområdene blir mer og mer interessante for Norge så vel som for verden. Den økte
13 interessen skyldes de store mengder naturressurser som er funnet, og de man forventer å
14 finne i fremtiden. I tillegg endrer isen i polhavet seg slik at nye seilingsleder åpnes opp, noe
15 som betyr kortere avstand mellom de østlige og vestlige markedene.

16

17 Svalbard er en del av Norge og nordområdene som ligger i et utsatt geopolitisk område med
18 stadig flere aktører. Norge må håndheve suverenitet og sikkerhet nordområdene i samarbeid
19 med NATO og allierte på en troverdig måte. En bærekraftig forvaltning av ressursene som
20 finnes på Svalbard er viktig for utvikling og næring, og vil legge til rette for bosetting og
21 arbeidsplasser.

22

23 Ved økt aktivitet i nordområdene vil Norges ansvar for beredskap og sikkerhet vokse. Seiling
24 via Nordøstpassasjen og over Polhavet gjør Norge til innfallspport for hele det europeiske
25 markedet, og all transport fra Europa gjennom disse ledene vil passere oss. Dette gjør at vi
26 må være i stand til å håndtere større katastrofer i norsk ansvarsområde, både når det gjelder
27 berging av mennesker, skip, installasjoner og verdier. Samtidig vil det kreve en
28 oljevernberedskap av høyeste standard for å sikre oss mot store negative miljømessige
29 konsekvenser.

30

31 Dette vil åpne for en utvikling av havnefasiliteter og tilhørende infrastruktur i nord, også på
32 Svalbard som ligger plassert midt i området. Det vil i denne forbindelsen bli nødvendig å
33 vurdere om man kan opprettholde de strenge restriksjonene rundt Svalbard, eller om den
34 teknologiske utviklingen gjør at disse kan mykes opp.

35

36 Norges andel av nordområdene inneholder en enorm mengde naturressurser i form av fisk
37 og skalldyr, olje, gass og mineraler. Ren og uberørt natur, tilgang til fornybare energikilder og
38 en unik flora og fauna utgjør også store potensialer for vekst og utvikling. Vi vil legge til rette
39 for at alle disse mulighetene kan benyttes, og vil samtidig legge vekt på innovasjon og
40 forskning som fremmer næringenes sameksistens.

41

42 Norges ansvar som en stabil petroleumsleverandør er meget viktig. Vi vil derfor åpne nye
43 områder i nord for utvinnings- og leteaktivitet innenfor de strenge sikkerhetsreglene vi
44 allerede har.

45

46 Et sterkt og operativt forsvar i nordområdene er en nødvendighet for å hevde Norges
47 suverenitet og eierskap til den rikdommen som finnes der. Vi vil derfor styrke alle
48 forsvarsgrener i nord, samt stimulere til økt alliert trening og aktivitet. Et sterkt forsvar bør
49 bygge på lokal kunnskap og forankring, og også i større grad baseres på lokal bosetting.
50 Totalforsvaret og løsninger som bidrar til dette må prioriteres.

51

52 **Fremskrittspartiet vil:**

- 53
- fremme vårt eierskap i nordområdene

- 1 • øke militær tilstedeværelse og beredskap i Nordområdene blant annet for å hevde
- 2 suverenitet
- 3 • åpne nye områder for utvinning av naturressurser
- 4 • øke innovasjon og forskning rettet mot nordområdenes utfordringer, herunder
- 5 sameksistens av næringer
- 6 • øke satsning på infrastruktur som fremmer nye næringer i nordområdene
- 7 • vurdere økt aktivitet på og rundt Svalbard
- 8 • sikre kraftforsyningen på Svalbard

11 **Norge og Europa**

12 Den Europeiske Union (EU) ble i sin tid opprettet med formål om å fremme fred, frihet og
13 samhandel i Europa. I den senere tid har imidlertid EU utviklet seg i overnasjonal retning.
14 Man har beveget seg vekk fra de opprinnelige tankene, og mot et overnasjonalt byråkrati i
15 Brussel som legger hindringer i veien for folk flest. Derfor er Fremskrittspartiet imot norsk
16 medlemskap i EU, og mener at Norge for ofte ukritisk godtar det som vedtas av EU.

17
18 EØS-avtalen sikrer norsk adgang til EUs indre marked, og er av vital betydning for norsk
19 næringsliv. Det er viktig med forutsigbarhet og klare regler for handel i EØS-området. Vi vil
20 arbeide for å forbedre EØS-avtalen for å sikre norske interesser, og i langt større grad
21 ivareta norske interesser før EØS-relevante beslutninger fattes i EU. EØS regelverket skal
22 sikre lik markedstilgang for norske bedrifter, men vi må tilpasse regelverket til små og
23 mellomstore selskap, som det er mange av i Norge, og ikke ukritisk innføre nytt
24 rapporteringsbyråkrati.

25
26 EØS-avtalen og utvidelsen av EU-området i 2004, har også bidratt til at norske
27 velferdsordninger er under press. Økt arbeidsinnvandring fra EØS-land og rask opptjening av
28 rett til velferdsgoder har ført til økt eksport av ytelser. Fordi norske ytelser er fastsatt i forhold
29 til norske priser og lønninger, gir dette svært god kjøpekraft i enkelte andre land.
30 Fremskrittspartiet vil derfor arbeide for innstramminger i adgangen til å eksportere
31 velferdsytelser, og sikre at hovedregelen for norske stønader er at de skal gå til norske
32 statsborgere og andre som bor og arbeider i Norge. Vi må i større grad benytte
33 reservasjonsretten og utnytte handlingsrommet ved bruk av strengere tolkninger og
34 tilpasningstekster.

35
36 Ytre Schengen-grensene er under stadig press, og flere Schengenland har liten evne til å
37 kontrollere egen yttergrense, med de følger at personer ukontrollert strømmer illegalt inn i
38 Schengenområdet. Denne problemstillingen må gripes tak i og løses, dersom avtalen skal
39 videreføres i sin nåværende form. Norge bør bidra til å styrke Schengens yttergrenser, og
40 sikre muligheten for permanent kontroll av Norges grenser.

41
42 I Europa som område vil vi arbeide for en liberalisering av økonomien for å fremme vekst og
43 velferdsutvikling. Det er viktig med et godt samarbeid med Europa for å søke gode løsninger
44 når det gjelder spørsmål om sikkerhetspolitikk, miljøpolitikk, kriminalpolitikk og politiske
45 områder som i sterk grad relaterer seg til frihandel, felles konkurranseregler og menneskelig
46 frihet. Det er viktig at rammebetingelsene i EØS-området er konkurransedyktige med resten
47 av verden og at ikke sær- europeiske regler bidrar til å utkonkurrere virksomheter i en
48 internasjonal konkurranse.

50 **Fremskrittspartiet vil:**

- 51 • arbeide for et fortsatt nei til norsk medlemskap i EU
- 52 • at norsk eksport av olje, gass, fisk og elektrisk strøm dreier seg om viktige nasjonale
- 53 ressurser som skal være underlagt norsk lovgivning og jurisdiksjon

- 1 • heve terskelen for å få del i norske velferdsgoder i forbindelse med
- 2 arbeidsinnvandring fra EU
- 3 • vurdere fortløpende om Norge er tjent med fortsatt medlemskap i Schengen dersom
- 4 man ikke får kontroll på yttergrensene
- 5 • at Norges handel med EU skal styres gjennom EØS-avtalen, men deler av EØS-
- 6 avtalen bør reforhandles og forbedres for å ivareta norske interesser
- 7 • ikke akseptere at Norge går med i en felles europeisk asyl- og innvandringspolitikk
- 8 • benytte reservasjonsretten for å hindre implementering av direktiver som svekker
- 9 Norges interesser
- 10 • iverksette tiltak for å forhindre eksport av velferdsordninger

11
12

13 **Bistand**

14 Norge skal føre en utviklingspolitikk som bidrar til å ivareta også våre egne interesser. Stat til
15 stat-bistand bør i utgangspunktet begrenses til et minimum. Det bør ikke etableres nye
16 bistandsavtaler der disse midlene forvaltes av stater som Norge ikke anser som
17 demokratiske eller som ikke har kontroll over hvordan midlene brukes til formålet. Norge bør
18 også fryse midler som allerede er gitt hvis det begås grove brudd på menneskerettigheter,
19 eller landet nekter å ta imot sine egne borgere som ikke har fått opphold i Norge.

20

21 Betydelige deler av utviklingsbudsjettet skal gå til å fremforhandle avtaler med trygge
22 tredjeland om løsninger på asylområdet, for å sikre returavtaler og ikke minst til å sikre
23 humanitær hjelp og utvikling i flyktningeleirer og landene som huser disse.

24

25 Utviklingslandene må gis mulighet til økonomisk utvikling, og ikke bli varig avhengig av
26 bistandsoverføringer. De må derfor få adgang til å eksportere sine varer til Norge uhindret av
27 restriksjoner, kvoter, toll og avgifter, forutsatt at matsikkerhet blir ivaretatt. Staten bør legge
28 til rette for at norsk næringsliv kan etablere seg og investere i fattige land.

29 Næringsinvesteringer og handel er de viktigste bidragene til å sikre økonomisk og sosial
30 utvikling i fattige land samtidig som vi også ivaretar norske interesser.

31

32 Fremskrittspartiet vil at humanitær innsats særlig skal ta i betraktning barns, og spesielt unge
33 jenters, sårbarhet i humanitære kriser for å hindre barneekteskap og annen kjønnsbasert
34 vold. Vi vil at kamp mot denne type skadelige skikker skal være en viktig satsing i norsk
35 utviklingspolitikk. Dette bør gjøres i samarbeid med sterke aktører i det sivile samfunn.

36

37 Norge skal yte humanitær nødhjelp til land og områder som er utsatt for akutte kriser, som
38 for eksempel naturkatastrofer, krig, terror og sultkatastrofer.

39

40 De frivillige organisasjonene gjør mye bra. Vi ønsker å legge til rette for å øke skattefradraget
41 for gaver til frivillige, samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner. Samtidig er det slik at
42 administrasjonskostnadene utgjør en uforholdsmessig stor del av de samlede utgiftene. Det
43 vil være naturlig å stille krav til de frivillige organisasjonenes egenandel.

44

45 Det bør vurderes å fryse gjeld for en tidsavgrenset periode for enkeltland som rammes av
46 store naturkatastrofer som flom, tørke osv. slik at landet kan bruke ressurser til å berge liv og
47 helse for sine innbyggere.

48

49 **Fremskrittspartiet vil:**

- 50 • finansiere bistandsprosjekter i land som vil akseptere asylsentre på sitt territorium og
- 51 fungere som trygge tredjeland
- 52 • bruke betydelige deler av bistandsbudsjettet på flyktningeleirer og land i
- 53 nærområdene til krig og konflikt for å bedre situasjonen for mennesker på flukt og
- 54 lokalbefolkningen i området

- 1 • innføre frihandel ved å bygge ned importrestriksjoner som særlig rammer
- 2 utviklingsland
- 3 • oppmuntre til frivillig bistand gjennom humanitære organisasjoner
- 4 • gi hjelp til land som uforskyldt er kommet i nød ved naturkatastrofer og tilsvarende
- 5 • unngå at norsk bistand bidrar til korrupsjon og terrorisme
- 6 • begrense bistandsbudsjettet til maksimalt 0,7% av BNI (bruttonasjonalinntekt)
- 7 • at Norge viser sin støtte til demokratiske stater som er utsatt for internasjonal
- 8 terrorisme eller trusler fra andre land
- 9 • at fungerende returavtaler skal være en forutsetning for å motta norsk bistand

10
11

12 **Menneskerettigheter**

13 Fremskrittspartiets liberalistiske grunnsyn bygger på at alle mennesker har noen
14 grunnleggende friheter og rettigheter uavhengig av hvor i verden de bor, slik som
15 ytringsfrihet, trosfrihet og beskyttelse av privat eiendomsrett. Dette betyr at vi vil arbeide for å
16 spre kunnskap om menneskerettigheter og bekjempe vold og undertrykkelse, for eksempel
17 kjønnslemlestelse, tvangsekteskap, menneskehandel og seksuelt misbruk av barn.

18
19 Det er helt avgjørende at de grunnleggende sivile og politiske menneskerettighetene ikke
20 mister sin moralske og rettslige slagkraft. Likevel er det en fare for at en for vid tolkning av
21 sosiale og økonomiske menneskerettigheter på sikt kan undergrave tilliten og troverdigheten
22 til menneskerettighetene.

23
24 Dialog er ikke alltid tilstrekkelig. I enkelte tilfeller vil det være mest hensiktsmessig å stå
25 sammen med andre demokratiske allierte for å legge press på enkeltland.

26
27 Noen ganger er det uansvarlig å opprettholde økonomiske relasjoner og kontakt med enkelte
28 stater. Vi vil derfor støtte internasjonale boikottaksjoner og sanksjoner mot stater som
29 konsekvent bryter menneskerettighetene på en særlig brutal måte, eller som står bak eller
30 finansierer terroraksjoner i andre land.

31
32 FN bør konsentrere seg om krigsforebyggende og fredsskapende arbeid, humanitært arbeid
33 og kriseinnsats samt beskyttelse av menneskerettigheter. Organisasjonen og dens
34 underorganisasjoner har utviklet store byråkratier med enorme administrasjonskostnader.
35 Det er på tide med en kritisk gjennomgang av Norges ressursbruk inn i disse
36 organisasjonene og hvordan pengene blir forvaltet. Utgangspunktet må være å se om
37 Norges interesser ivaretas gjennom denne ressursbruken.

38
39 Vi vil arbeide for at organisasjonen og dens underorganisasjoner må reorganiseres og
40 effektiviseres og at omfanget av kostbare globale og regionale konferanser begrenses. I
41 tillegg har diktatoriske stater stor innflytelse og hindrer tiltak for å stoppe krig og
42 undertrykking. Norge bør ta initiativ til en grunnleggende debatt i FN om forholdet mellom
43 FN, folkeretten og totalitære stater, og arbeide for at land som konsekvent undertrykker sine
44 innbyggers grunnleggende rettigheter, ikke gis plass i komiteer og utvalg i FN, som har som
45 sin fremste oppgave å fremme slike rettigheter.

46
47 Vi vil aktivt motarbeide alle former for overgrep og kjønnsbasert og kollektiv
48 forskjellsbehandling som i dag begrunnes og forsvares ut fra religion. Vi mener at
49 enkeltmenneskets frihet trumfer all religiøs praksis som er til hinder for dette.

50 51 **Fremskrittspartiet vil:**

- 52 • Prioritere arbeid for aksept av grunnleggende menneskerettigheter
- 53 • vektlegge menneskerettigheter og demokratiske prinsipper som en del av
- 54 integreringsarbeidet

- 1 • at FN skal effektiviseres og prioritere fredsskapende operasjoner, humanitært arbeid
- 2 og kriseinnsats samt hindre vedvarende grove brudd på grunnleggende
- 3 menneskerettigheter
- 4 • gjennomgå Norges ressursbruk i FN-systemet og evaluere om Norges interesser blir
- 5 ivare tatt

6
7

8 Nordmenn i utlandet

9 Fremskrittspartiet konstaterer at mange nordmenn velger å flytte permanent eller å bo i
10 utlandet over lengre tid. Særlig mange pensjonister, både uføre og alderspensjonister, velger
11 dette med sikte på helsebringende effekter på grunn av klima. Men vi ser også at stadig flere
12 folk i arbeid velger å bo helt eller delvis i andre land. Dette medfører enkelte
13 problemstillinger, både når det gjelder trygdeytelser, omsorg, rehabilitering og skattemessige
14 forhold.

15

16 Vi vil gjøre det enklere for nordmenn å bo, jobbe og tilbringe pensjonisttilværelsen i utlandet
17 gjennom enklere regler for skatt, skattemessig utflytting og rettigheter gjennom folketrygden.

18

19 Norge bør fremforhandle skatteavtaler med flest mulig land for å unngå risiko for
20 dobbeltbeskatning, og de nye skatteavtalene skal utformes med basis i OECDs
21 mønsteravtale. Som overordnet prinsipp skal man inneha, og opparbeide seg, rettigheter i
22 det landet man er skattepliktig til. Pensjonsytelser er individuelt opparbeidede rettigheter, og
23 skal ikke avkortes selv om pensjonisten velger å bosette seg i land med lavere kostnadsnivå
24 enn Norge.

25

26 Nordmenn som er bosatt i utlandet, men som har rettigheter til norske helsetjenester
27 gjennom frivillig deltakelse i folketrygden, eller fordi de foreløpig ikke er skattemessig
28 utflyttet, gis mulighet for å oppholde seg i Norge utover fastlagte tidsperioder dersom det er
29 til nødvendig helsemessig behandling.

30

31 Fremskrittspartiet vil:

- 32 • motarbeide enhver form for dobbeltbeskatning av utflyttede nordmenn
- 33 • at velferdsytelser som mottas i utlandet (ikke pensjon), skal lønns- og prisjusteres
- 34 etter det landet man bor i
- 35 • endre den særnorske 3-årsregelen knyttet til skattemessig utflytting
- 36 • fjerne kravet om at man selv eller sine nærmeste ikke kan disponere bolig i Norge i
- 37 forbindelse med skattemessig utflytting

38

39

40

41

42

43

44 FORSVAR

45

46 Forsvar og sikkerhet

47 Ivaretagelse av innbyggernes sikkerhet er en av statens grunnleggende og viktigste
48 oppgaver. Norge skal følge opp NATOs ambisjon for økonomisk ramme til forsvar og
49 sikkerhet.

50

51 Fremskrittspartiet vil at store investeringer i Forsvaret skal skje utenfor det ordinære
52 forsvarsbudsjettet. Dette anses som spesielt viktig ved anskaffelse av nye og kostbare
53 våpensystemer og plattformer som eksempelvis fly, fartøy og kampvogner.

1
2 Forsvarspolitikken fastsettes ut fra trusselbildet og langsiktige sikkerhetspolitiske behov.
3 Forsvars- og sikkerhetspolitikken må sees i et bredt perspektiv, der både potensielle
4 konfliktscenarioer, alliansetilhørighet og politiske hensyn må legges til grunn. Med økende
5 budsjettammer til Forsvaret er det viktig med god kostnadskontroll slik at ressursene som
6 brukes gir økt forsvarsevne. Unødvendig byråkrati og fordyrende ledd bør fjernes.
7
8 Et endret sikkerhetspolitisk bilde i arktiske områder og i våre nære havområder bekrefter den
9 strategiske betydningen Norge har i NATO. Russlands krig mot Ukraina, deres militære
10 opprustning og økende aktivitet i våre nærområder bekrefter dette.
11
12 NATO blir stadig viktigere for å sikre fred og stabilitet i våre nærområder. Med Finland og
13 Sverige som medlemmer, ligger det til rette for tettere samarbeid mellom de nordiske
14 landene om Forsvar og beredskap.
15
16 Norge må med egne ressurser selv kunne håndtere første fase av en krise og konflikt i
17 landet og særlig i nordområdene. Alliert mottak må sikres gjennom vår evne til å opprettholde
18 suverenitet i en innsettelsesfase og i rammen av totalforsvaret.
19
20 Forsvarsstrukturer er krevende å endre, men sikkerhetsbildet kan endre seg raskt.
21 Russlands vilje til å bruke militær makt mot naboland og Kinas voksende ambisjoner viser
22 dette. Hybride trusler og krigføring har stort skadepotensiale og finner stadig nye områder å
23 angripe. Strukturer som er bygget opp, og kapasitetene som er implementert, må derfor
24 være robuste, forberedte og fleksible.
25
26 Et intensivert internasjonalt samarbeid er avgjørende for å forhindre krig, krise og konflikt.
27 Bekjempelse av terror må skje i en internasjonal ramme. Norge skal stille opp for våre allierte
28 når det trengs. Dette er en forutsetning for at Norge skal få alliert støtte i krig og krise. Økt
29 globalisering har gitt nye utfordringer som spredning av epidemiske sykdommer, organisert
30 kriminalitet, store flyktningstrømmer og fundamentalisme. Slike forhold må vektlegges når
31 norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk skal fastsettes.
32
33 Internasjonal terrorisme representerer en alvorlig dimensjon i de sikkerhetspolitiske
34 vurderingene. Videre utgjør spredning av masseødeleggelsesvåpen uforutsigbarhet. Norge
35 er også utsatt for slike trusler og dette må tas på det største alvor.
36
37 Islamsk fundamentalisme har ekspansive ambisjoner. Islamister søker allianse med mål om
38 å bekjempe dem som defineres som vantro og felles fiender. Dette gjør trusselen fra
39 ekstremistene stor og farlig. Norge skal sammen med sine allierte bidra til bekjempelse av
40 islamsk ekstremisme og jihadisme.
41
42

43 Alliansepolitikk – NATO

44 NATO er hjørnesteinen i norsk sikkerhets- og forsvarspolitik. Norge skal være et aktivt
45 medlem og delta på felles trening og øvelser med styrker fra øvrige medlemsland.
46
47 NATO har økt oppmerksomheten mot nordområdene. Det er i Norges interesse å bidra til at
48 dette fokuset opprettholdes og videreutvikles. Militære øvelser bidrar til fellesskap og
49 koordinering av militære strategier og kapasiteter.
50
51 Norge skal legge forholdene til rette for økt trening og øvingsaktivitet i Norge med særlig
52 fokus på styrker fra USA, Storbritannia, Nederland, Tyskland og Frankrike. Med Finland og
53 Sverige som nye medlemmer blir det naturlig å videreutvikle det nordiske
54 forsvarssamarbeidet. Dette vil styrke Nordens evne til eget forsvar, samtidig som det vil bidra
55 til å styrke alliansen.

1
2 Bilaterale forsterkningsavtaler vil også i fremtiden være en avgjørende del av norsk
3 sikkerhetspolitikk. Dette må videreutvikles, og det må legges til rette for at flere nasjoner
4 ønsker slike avtaler.

5 USA er Norges viktigste allierte. Det er derfor særlig viktig å videreføre og videreutvikle det
6 strategiske partnerskapet med USA. Det er avgjørende at vi særlig prioriterer amerikansk
7 trening og øving i Norge og ikke minst lagring av amerikansk materiell. Et tett og godt
8 samarbeid innen etterretning er i felles interesse og må videreutvikles. Dersom allierte land
9 ønske å etablere faste baser i Norge, bør det legges til rette for det.

10
11 Ved opprettelsen av JOINT FORCE COMMAND NORFOLK har NATO og USA vist at våre
12 områder er av stor betydning. Norge må derfor bidra sterkt i denne kommandoen med
13 kunnskap og personell.

14
15 Nordsjøstrategien skal videreføres uten at det skal gå på bekostning av vårt samarbeid med
16 USA.

17
18 Med et uforutsigbart og økt trusselbilde i våre nærområder vil vi prioritere NATO aktiviteter.
19 Det betyr at operasjoner i regi av FN vil bli nedprioritert.

20
21 **Fremskrittspartiet vil**

- 22 • at samvirke, øvelse og trening med våre allierte, samt NATOs partnerland, styrkes og
- 23 videreutvikles
- 24 • at FN-operasjoner ikke må gå på bekostning av internasjonale operasjoner med nære
- 25 allierte

26
27

28 **Det norske forsvar**

29 Russlands invasjon i Ukraina har vist at sikkerhetssituasjonen i vår nærområder endrer seg
30 raskere enn vår evne til å forsvare oss. Det krever et fleksibelt og raskt mobiliserbart forsvar
31 med evne og vilje til å kunne bygge en solid terskel. Det må derfor bygges en solid
32 «grunnmur» innen logistikk, beredskap og totalforsvar.

33
34 Verneplikten gjelder for alle norske statsborgere. Antallet som avtjener førstegangstjeneste,
35 skal økes betydelig. Verneplikten gir Forsvaret en forankring i hele folket, bidrar til
36 forsvarsvilje og tydeliggjør at forsvaret av landet er en grunnleggende og felles oppgave.

37
38 Samarbeidet med organisasjoner som bidrar til forsvarevne og vilje, skal fortsette. Særlig
39 skal samarbeid med reserveoffiserer vektlegges. En videreutvikling og styrking av
40 totalforsvaret er avgjørende for forsvarevne og mulighet til å sikre alliert mottak.

41
42 Heimevernet er en viktig del av det norske forsvaret. Vi vil videreutvikle befals- og
43 soldatutdanning med egen rekruttskole for Heimevernet basert på fire måneders utdanning.

44
45 Forsvarets logistikkorganisasjons (FLO) evne til å understøtte nasjonale operasjoner og
46 allierte forsterkninger må styrkes, herunder sikre tilstrekkelig beredskapslager. Det må
47 gjeninnføres militær organisering, ledelse og kommando i FLO, for bedre å kunne
48 understøtte Forsvaret i krise og krig.

49
50 Norge har høyt teknologisk og avansert forsvarsindustri som bidrar til å styrke Forsvaret og
51 norsk beredskap. Forsvarsindustrien er en trygg leverandør, og samspillet mellom industrien
52 og Forsvaret bidrar til økt forståelse for materiellets teknologi og funksjonalitet. Det er derfor
53 viktig med fortsatt gode rammebetingelser for forsvarsindustrien, og at det etableres

1 hurtigspor for nødvendig saksbehandling og finansiering ved behov for økt
2 produksjonskapasitet.

3

4 Av sikkerhetspolitiske grunner bør det tilrettelegges for ytterligere utvidelser av
5 forsvarsindustrien i Norge, særlig innen maritimt område hvor Norge har mye kunnskap.
6 Norskeid forsvarsindustri er den sikreste veien til nødvendig utstyr og bevaring av
7 kompetanse.

8

9 Forsvarsindustrien er også en betydelig bidragsyter innenfor norsk næringsliv generelt og
10 bidrar til utvikling av ny teknologi og flerbruksteknologi innenfor en rekke felt. Samarbeid med
11 Forsvarets Forskningsinstitutt styrker vekselvirkningen mellom Forsvarets operative evne og
12 høyteknologi.

13

14 **Fremskrittspartiet vil:**

- 15 • øke Forsvarets årlige budsjett for å oppfylle den vedtatte Langtidsplanen for Forsvaret
16 og oppfylle våre NATO-forpliktelser
- 17 • styrke og utvikle verneplikten og innkalle flere til førstegangstjeneste, utover vedtatt
18 langtidsplan, når dette er realiserbart.
- 19 • styrke Forsvarets tilstedeværelse i hele landet, særlig i nordområdene
- 20 • omorganisere Forsvarsbygg under Forsvarsjefen for å frigi ressurser til operativ
21 virksomhet
- 22 • sikre at befalskorpset får forutsigbare arbeidsforhold og utdanningsløp, og tilbys
23 konkurransedyktig betingelser
- 24 • ikke tillate synlig religiøse, ideologiske eller politiske symboler som en del av
25 Forsvarets uniformer
- 26 • styrke Forsvarets veteranadministrasjon og utvide Forsvarets oppfølgingsplikt etter
27 endt tjeneste
- 28 • sikre at etterretningstjenesten kontinuerlig har rammebetingelser for å kunne løse sitt
29 oppdrag
- 30 • sikre at Forsvaret utgjør en avskrekkende terskel, med evne til mobilisering og mottak
31 av allierte
- 32 • sikre alle forsvarsgreners evne til kommando og samvirke i felles operasjoner og med
33 allierte
- 34 • øke kampkraften i Forsvaret ved å gjennomgå nødvendige anskaffelser også utover
35 det som er vedtatt i Langtidsplanen om nødvendig
- 36 • styrke og utvide Heimevernet når dette er gjennomførbart etter at styrkingen i vedtatt
37 Langtidsplan er realisert.
- 38 • styrke luftvernskapasitetene utover Langtidsplanens ambisjoner når det er
39 realiserbart
- 40 • styrke Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) og gjeninnføre militær ledelse og
41 kommando
- 42 • styrke og videreutvikle spesialstyrkene med nødvendig fly- og helikopterstøtte utover
43 de endringer som ligger i Langtidsplanen, når det er realiserbart
- 44 • styrke totalforsvarets evne til å støtte alliert mottak
- 45 • særaldersgrensene i Forsvaret bør vurderes for å øke forsvarsevnen

46

47

48

49

50 **INNVANDRING OG INTEGRERING**

51 Tidligere migrasjonsstrømmer har vist at dagens asylsystem ikke er bærekraftig, verken ut
52 fra et økonomisk, demografisk, sosialt, sikkerhetspolitisk eller humanitært perspektiv. Stor

1 befolkningsøkning, uro og konflikt i land og regioner hvor mange asylsøkere kommer fra,
2 tilsier at presset mot Europa fortsatt kommer til å bli stort i årene som kommer.
3

4 Dagens asylsystem bidrar til at de mest ressurssterke kan betale menneskesmuglere for en
5 livsfarlig reise, og etterlater millioner av ressurssvake mennesker i nød. Dagens asylsystem
6 fører til en ukontrollert innvandring, økte spenninger i samfunnet og koster enorme summer
7 uten at det egentlig hjelper mennesker i nød. Fremskrittspartiet vil derfor arbeide for et nytt,
8 mer rettferdig internasjonalt asylsystem som sikrer kontrollert innvandring, der
9 nasjonalstatene bestemmer hvor mange som får opphold. Beskyttelse skal primært gis i
10 nærområdene.

11
12 Norge har på en generasjon gjennomgått store demografiske endringer. I 1970 var det 3000
13 personer fra Afrika og Asia i landet, mens det i 2024 var 524 000. Tempoet i innvandringen
14 er ikke bærekraftig for velferdsmodellen.

15
16 Norge kommer til å trenge arbeidskraft i årene som kommer, men ukontrollert innvandring
17 gjennom asyl- og familieinnvandring bidrar ikke til å dekke dette behovet. Slik innvandring
18 bidrar tvert imot til økt press på offentlige velferdsordninger og dermed også økt behov for
19 arbeidskraft. Behov for arbeidskraft må løses gjennom målrettet og kontrollert
20 arbeidsinnvandring, som ikke øker presset på offentlige støtteordninger. Vi vil gjøre det
21 enklere for norske bedrifter å rekruttere nødvendig kompetanse i utlandet hvis den ikke er
22 tilgjengelig i Norge.
23
24

25 **Et nytt asylsystem**

26 Et nytt asylsystem skal gi Norge kontroll over innvandringen, og skal bygge på prinsippet om
27 at all beskyttelse skal gis i nærområdene. Det skal være umulig å få opphold i Norge ved å
28 søke asyl ved grensen, bortsett fra en mulighet til å gi beskyttelse til personer på flukt fra
29 våre nærområder.
30

31 De som kommer inn i Norge og søker asyl, skal overføres til et asylsenter i utlandet, og
32 oppholde seg der frem til asylsøknaden er behandlet av norske myndigheter. Asylsentre skal
33 ikke kunne oppsøkes direkte for å søke asyl. De som eventuelt får innvilget asyl, skal få
34 beskyttelse i et trygt tredjeland. Et slikt system, spesielt hvis det innføres i hele Europa, vil
35 fjerne insitamentet for grunnløse asylsøkere til å legge ut på en livsfarlig reise over
36 Middelhavet, hvor tusenvis mister livet hvert år.
37

38 Med store innstramminger og innsparinger på asylinnvandring, vil det bli mulig å frigjøre mer
39 midler som kan brukes på å hjelpe langt flere i nærområdene. Med vår politikk vil flere
40 mennesker få hjelp, færre mennesker dø i forsøket på å få asyl og vi vil få kontroll på den
41 innvandringen som ikke er bra for Norge.
42

43 **Fremskrittspartiet vil:**

- 44 • innføre et nytt asylsystem i Norge og Europa
 - 45 • stoppe muligheten til å få opphold i Norge ved å søke asyl ved grensen
 - 46 • opprette asylsenter utenfor Europa hvor alle asylsøkere som kommer til Norge, blir
47 sendt for å få behandlet søknaden av norske myndigheter
 - 48 • at asylsøkere som får innvilget asyl, får opphold i et trygt land Norge har avtale med
 - 49 • bruke bistandsmidler til å få til avtaler med trygge tredjeland for å opprette asylsenter
 - 50 • bruke bistandsmidler for å få på plass omsorgssenter for mindreårige asylsøkere
 - 51 • trekke Norge fra FNs migrasjonsavtale
- 52
53

1 **Mottak av flyktninger i Norge**

2 Det må stilles krav til integreringsvilje til de som vil bo i Norge. Norge bør i utgangspunktet
3 stanse mottak av kvoteflyktninger inntil vi har kontroll på integreringsarbeidet. Så lenge
4 Norge tar imot kvoteflyktninger, må mottaksprosessen endres på flere måter slik at vi oppnår
5 bedre integrering til lavere kostnader. Norske myndigheter skal ha ansvaret for utvelgelse og
6 integrering.

7
8 Forfulgte kristne minoriteter som ikke er trygge i eget land, skal prioriteres, i utvelgelsen av
9 flyktninger.

10
11 Kvoteflyktninger skal før avreise til Norge få en grundig og realistisk opplæring i norske
12 verdier og hvilke forventninger til integrering som gjelder. En integreringskontrakt som alle
13 ikke-vestlige innvandrere må signere skal etableres. Intensjonen bak en slik kontrakt er å
14 stille mye høyere krav til integrering for de som ønsker å bo i Norge. Kontrakten skal
15 inneholde tydelige krav om at man aksepterer norske lover, regler og verdier, for eksempel
16 knyttet til likestilling, barneoppdragelse, demokrati, rettstatens prinsipper, ytringsfrihet,
17 religionsfrihet, deltakelse i språkopplæring og selvforsørgelse. Brudd på kontrakten må
18 kunne føre til tap av oppholdstillatelse eller økonomiske sanksjoner.

19
20 Bosettingspolitikken i Norge fungerer dårlig. Staten skal finansiere de første fem årene av
21 bosettingen, og kompensere kommunene for økonomiske utgifter som følge av etablering av
22 flyktningmottak.

23
24 Svært mange av flyktningene som blir bosatt rundt om i landet, flytter til det sentrale
25 Østlandet etter 5 år, uten å kunne forsørge seg selv. Dette fører til at den opprinnelige
26 bosettingskommunen sitter igjen med integreringsmidlene fra staten, og den nye kommunen
27 sitter igjen med integreringsproblemene. For å løse dette må det stilles strenge krav til
28 selvforsørging dersom en bosatt flyktning skal kunne flytte til en ny kommune, også etter de
29 fem første årene.

30 31 **Fremskrittspartiet vil:**

- 32 • stanse mottak av kvoteflyktninger inntil vi har kontroll på integreringen
- 33 • prioritere kristne forfulgte minoriteter ved mottak av kvoteflyktninger og ellers vurdere
34 integreringsmuligheter ved utvelgelse
- 35 • gjennomføre obligatorisk, grundig og realistisk opplæring i forventninger og norske
36 verdier før flyktninger får komme til Norge
- 37 • etablere en integreringskontrakt der flyktninger over 18 år forplikter seg til å
38 respektere norske lover og verdier
- 39 • åpne for å inndra eller frata oppholdstillatelse og rett til statsborgerskap ved brudd på
40 kontrakten

41
42 at personer uten oppholdstillatelse som er ansett å utgjøre en fare for samfunnet, skal
43 plasseres i lukkede mottak.

44 45 46 **Asylsøkere**

47 Så lenge dagens asylsystem består, vil presset mot Europa fortsette. En vedvarende
48 innvandring av asylsøkere i dagens omfang fører til motsetninger, spenninger og
49 verdikonflikter i Norge.

50
51 Behandlingstiden for asylsøknader må reduseres. Lang oppholdstid i asylmottak er
52 uholdbart, både for asylsøkerne og for samfunnet for øvrig. Søknader bør behandles på
53 maks seks måneder, og asylsøkere bør være i lukkede mottak til identiteten er avklart.
54 Asylsøkere med midlertidig oppholdstillatelse skal returnere hjem når det er trygt.

1 Enslige mindreårige skal ikke få opphold basert på alder, men på beskyttelsesbehov.
2 Familiegjenforening skal ikke gis til enslige mindreårige.

3
4 Fremskrittspartiet vil ha en streng asylpolitikk. Asylstatus skal gis etter individuell vurdering
5 og primært som midlertidig opphold. Ankemuligheter for avslag skal være begrenset til én
6 instans. Permanent opphold, som i dag gis etter fem år, skal økes til åtte år, med krav om
7 plettfri vandel og selvforsørgelse de siste fem årene.

8
9 Falsk identitet overfor norske myndigheter er kriminelt og må kunne føre til utvisning. Frem til
10 identiteten er avklart og en vet om en asylsøker skal få opphold i Norge, skal en være i lukket
11 mottak. Personer som får avslag på sin søknad om oppholdstillatelse, skal forbli i lukket
12 mottak frem til utsendelse hvis personen ikke forlater landet selv. Tvungen retur av
13 asylsøkere skal være til første asylland, opprinnelsesland, eller annet land i regionen med
14 kulturell tilknytning. Norge bør forhandle returavtaler med flere land og knytte slike avtaler til
15 bistandspolitikken.

16 17 **Fremskrittspartiet vil:**

- 18 • at kommunene gjennom politisk behandling får vetorett i spørsmål om etablering av
19 asylmottak innenfor kommunens grenser
- 20 • at asylsøkere oppholder seg i lukkede mottak inntil asylsøknaden er ferdig behandlet
- 21 • sørge for at vedtak på utlendingsområdet aldri kan gis utsatt iverksettelse under
22 behandling av en omgjøringsbegjæring i UNE
- 23 • stramme inn på retten til klageadgang
- 24 • avvikle særordningene for fri rettshjelp på utlendingsområdet
- 25 • avvikle alle alderskriterier for asylsøkere og utelukkende vurdere beskyttelsesbehov
- 26 • fjerne retten til beskyttelse dersom man har reist gjennom eller oppholdt seg i et trygt
27 land før man søker asyl
- 28 • at permanent oppholdstillatelse først kan innvilges etter åtte år, forutsatt plettfri vandel
29 og selvforsørgelse de siste fem år
- 30 • innføre språkkrav på nivå B2 for permanent oppholdstillatelse

31 32 33 **Være med å bygge opp hjemlandet**

34 Personer med avslag eller som oppholder seg ulovlig i Norge skal sendes ut, og rutine for
35 uttransport må forbedres. Gode returavtaler med mottakerland er nødvendige, og dersom et
36 land nekter å ta imot sine borgere, bør dette påvirke norsk bistand.

37
38 Flere flyktninger bør motiveres til å reise hjem når det er trygt. Tilbakevendingsordningen i
39 Norge er lite benyttet, og Fremskrittspartiet ønsker å styrke denne. Returpakker bør bli
40 bedre, men vilkåret er at man da gir avkall på oppholdstillatelse eller norsk statsborgerskap.
41 Retur vil avlaste velferdsordningene og gi verdifulle ressurser til hjemlandet. Returarbeidet
42 må styrkes med tydelige mål og ansvar for IMDI og UDI. Det er de som skal forberede
43 personer på tilbakevendingen og hjelpe med både det økonomiske og det praktiske.

44
45 Mange flyktninger i nærområder ønsker å returnere når det er trygt, men hjemmene deres
46 kan være ødelagt. Retur er viktig for gjenoppbygging, og bistand kan utgjøre en stor forskjell.
47 Norge skal påta seg en lederrolle i arbeidet med retur støtte og ta initiativ for å få FN til å
48 intensivere dette arbeidet, slik at flyktninger kan reise hjem og bygge opp sitt land når det er
49 trygt.

50 51 **Fremskrittspartiet vil:**

- 52 • styrke returpakken for å skape en reell motivasjon for tilbakevending slik at man kan
53 være med å bygge opp sitt hjemland
- 54 • kreve at man frasier seg oppholdstillatelse/statsborgerskap ved returpakker

- gi IMDI og UDI et tydelig ansvar for å stimulere til tilbakevending så raskt det er trygt å reise hjem
- stanse bistand til land som ikke tar imot sine egne innbyggere
- ta initiativ overfor FN for å intensivere returarbeidet i nærområdene

Familieinnvandring

Det skal stilles krav om minimum fem års arbeid eller utdanning ved familiegjennforening med flyktning. Inntektskravet skal heves og baseres på arbeidsinntekt, ikke offentlige ytelser. Nåværende unntak for rask søknad om familiegjennforening skal oppheves. Voksne som søker familiegjennforening, må dokumentere tilstrekkelige norskkunnskaper og evne til å forsørge sin familie før søknaden behandles.

Familieinnvandring skal begrenses til ektefelle over 24 år og egne barn under 15 år, og DNA-test skal kreves for å bevise slektskap. Barn som kommer alene til Norge, vil ikke kunne søke familiegjennforening. Ektefelleinnvandring innvilges bare hvis paret ikke har større tilknytning til andre land enn Norge. For å motvirke bigami og voldelige menn som henter flere ektefeller, innføres karantene etter skilsmisse, før man kan hente ny ektefelle. Det vurderes også å sette et tak på antall ektefeller en person kan hente til Norge.

Personer som er kommet til Norge gjennom familiegjennforening, skal ikke ha rett til ytterligere familiegjennforening, bortsett fra egne barn under 15 år. Det samme gjelder for familieetablering

Fremskrittspartiet vil:

- kreve minimum fem års arbeid eller utdanning, samt oppfyllelse av underholdskravet for å få familiegjennforening med flyktning
- øke underholdskravet og fjerne unntak fra kravet for nyankomne flyktninger
- stanse all familiegjennforening for enslige mindreårige flyktninger
- at familiegjennforening skal begrenses til ektefelle og egne barn under 15 år
- at det innføres obligatorisk DNA-test ved alle familieinnvandringssaker
- innføre en karanteneordning ved gjentatte henteekteskap
- vurdere å sette et tak på antall henteekteskap en person kan gjennomføre
- sidestille arrangerte ekteskap med tvangsekteskap
- stille krav om at ekteskap er inngått i Norge eller ved et norsk konsulat, hvor samtaler gjennomføres med begge parter for å avdekke arrangerte eller tvangsmessige ekteskap
- frata retten til nytt henteekteskap dersom man er dømt for mishandling av tidligere ektefelle
- at retten til familiegjennforening bortfaller hvis en har begått alvorlig kriminalitet i Norge, eller har brutt integreringskontrakten
- at familieinnvandring forutsetter at referansepersoner ikke har mottatt økonomisk sosialhjelp, kvalifiseringsstønning eller bostøtte fra NAV de siste 3 årene

Integrering

God integrering oppnås når norske lover, regler, verdier respekteres, når en er selvforsørget, og deltar aktivt i lokalsamfunnet. Samtidig er det viktig at innvandrerbefolkningen i minst mulig grad skiller seg statistisk fra øvrig befolkning.

For å vite hvordan integreringsarbeidet går i kommunen, bør det innføres et integreringsbarometer som måler utviklingen på konkrete indikatorer over tid. Det bør utredes hvilke indikatorer som bør være med, men noen er selvsagte:

- 1 • Arbeidsdeltagelse
- 2 • Sosialstønad og andre offentlige ytelser
- 3 • Språkkunnskaper
- 4 • Inntektsnivå
- 5 • Utdanningsnivå
- 6 • Selvforsørgelse
- 7 • Kriminalitet
- 8 • Barnevernssaker
- 9 • Opphold på krisesentre

10
11

12 Et integreringsbarometer brutt ned på resultatene for den enkelte kommune, vil gi verdifull
13 informasjon til beslutningstagere og myndigheter om hvordan integreringen går. En
14 kommune med høy bosetting av flyktninger, kan vanskelig si noe om hva som egentlig er
15 kommunens kapasitet, uten å se utviklingen på faste indikatorer over tid.

16

17 Fremskrittspartiet ønsker en integreringskontrakt, en gjensidig avtale som signeres når en
18 skal bosette seg i Norge. Både kvinner og menn skal få nyte frihetsverdiene vårt land er
19 bygget på, og med frihet kommer også ansvar. Innvandrere skal møte rimelige krav og klare
20 rammer og har ansvar for å tilpasse seg norske verdier som arbeidslinjen, frihet, demokrati,
21 yringsfrihet, religionsfrihet, likestilling, respekt for barns rettigheter, og rettsstatens
22 konfliktløsning.

23

24 Krav til norsk- og samfunnskunnskapsundervisning, samt arbeidstrening og aktivitetsplikt for
25 å få kommunale ytelser, vil styrke integreringen. Introduksjonsprogrammet bør endres til 3
26 uker med intensiv opplæring innen språk, samfunn, kultur, lover og regler. Etter disse 3
27 ukene vil programmet foregå på kveldstid/helger, noe som vil gjøre det enklere å komme
28 raskt ut i arbeid eller praksis.

29

30 Gode norskkunnskaper er essensielle for integrering og arbeidsmarkedet. Det er foreldrenes
31 ansvar å sørge for at barna lærer norsk. Barn født i Norge som ikke kan norsk ved skolestart
32 anses som omsorgssvikt. En obligatorisk 4-års språkkontroll bør gjennomføres.

33

34 Gratis tolketjenester skal som hovedregel opphøre etter 3 år; deretter må den enkelte betale
35 selv.

36

37 Mange kommuner har høy andel innbyggere med ikke-vestlig bakgrunn, noe som kan føre til
38 parallelle samfunn. I Oslo er andelen fødte med innvandrerbakgrunn nesten doblet de siste
39 13 årene, og i noen områder har under 10 % av barna etnisk norske mor.

40

41 Når norskspråklige elever blir en minoritet, må nye tiltak settes inn for å stoppe segregering.
42 Kommuner må ha høy kvalitet på introduksjonsordningen og et godt arbeidsmarked for å
43 kunne bosette flyktninger. I kommuner eller områder hvor ikke-vestlige innvandrere utgjør
44 mer enn 15 % av befolkningen og hvor de har dårlig arbeidsmarked eller
45 integreringsresultater skal det ikke bosettes flyktninger.

46

47 IMDI må sikre en bedre dialog med kommunene for å finne gode løsninger på
48 integreringsutfordringene i forkant av anmodninger om bosetting.

49

50 For å styrke integreringen bør kommunene i større grad kunne avgjøre hvem de kan bosette
51 og integrere, blant flyktningene IMDI ønsker bosatt.

52

53

Dissens 1 Mindretallet vil endre setningen over til følgende ny formulering:

1
2 **For å styrke integreringen bør kommunene selv kunne avgjøre hvem de kan bosette**
3 **og integrere, blant flyktningene IMDI ønsker bosatt.**

4
5
6 **Fremskrittspartiet vil:**

- 7 • at introduksjonsprogrammet endres til 3 uker med intensiv opplæring innen språk,
8 samfunn, kultur, lover og regler. Etter endte 3 uker vil resten av
9 introduksjonsprogrammet foregå på kveldstid/helger.
- 10 • at kommunene selv skal kunne sette kriterier for hvem og hvor mange flyktninger de
11 skal bosette
- 12 • at det innføres bosettingsstopp for flyktninger i kommuner/bydeler der innvandrere
13 utgjør mer enn 15 prosent av befolkningen, og i kommuner med dårlige
14 integreringsresultater og få muligheter på arbeidsmarkedet
- 15 • at man må kunne forsørge seg selv for å bosette seg i selvvalgt kommune
- 16 • at det innføres et integreringsbarometer som måler resultatene
- 17 • at dokumentert fravær fra introduksjonsprogrammet skal medføre bortfall av stønad
18 for tidsrommet med fravær
- 19 • at de som ikke kommer i jobb etter endt introduksjonsprogram, skal ha aktivitetsplikt.
20 Brudd på denne betyr avkortning i økonomiske ytelse

21
22
23 **Like rettigheter og plikter i Norge uansett bakgrunn**

24 Barn i Norge får flere helsekontroller i oppveksten for å oppdage sykdommer og sikre
25 vaksinasjon mot farlige sykdommer. Det er viktig at det obligatoriske
26 barnevaksineringsprogrammet følges.

27 I tillegg skal helsetjenesten sørge for at barna har det bra og ikke blir utsatt for vold, overgrep
28 eller kjønnslemlestelse. Foreldre som ikke møter til helsekontroll med barna, skal kontaktes
29 for å sikre at barna blir fulgt opp. Det skal gjøres en helkroppsundersøkelse som også kan
30 avdekke kjønnslemlestelse.

31 Fremskrittspartiet vil forby religiøse plagg i offentlige stillinger med myndighetsutøvelse.
32 Hijab skal ikke brukes i grunnskolen og heldekkende ansiktsplagg i det offentlige rom og
33 undervisningsinstitusjoner skal ikke benyttes. Kjønnsdelt undervisning skal ikke forekomme
34 som følge av religiøse eller kulturelt betingede krav.

35 Norge har vært et sekulært samfunn i generasjoner, men religion har fortsatt stor innflytelse i
36 mange innvandrermiljøer. Det er skadelig for integreringen at ekstreme religiøse ledere med
37 negative holdninger til vestlige verdier får komme til Norge. Disse må nektes innreise.

38 Vår innvandringspolitikk bygger på likebehandling, med rettferdig behandling for alle med
39 lovlig opphold. Enkelte sosiale ytelser bør knyttes til statsborgerskap og krav om integrering
40 og norskkunnskaper. Særordninger med stønader for innvandrere skal opphøre.

41
42 **Fremskrittspartiet vil:**

- 43 • at det skal gjennomføres helkroppsundersøkelse som kan avdekke eventuell
44 kjønnslemlestelse
- 45 • at undervisning i skolen ikke skal være kjønnsdelt

46
47
48 **Negativ sosial kontroll og utenforskap**

1 Svært mang barn og unge med innvandrerbakgrunn lever ufrie liv i Norge fordi det har vokst
2 frem store miljøer der det utøves stor grad av negativ sosial kontroll. Personer som har rømt
3 fra diktaturer og religiøse regimer, kan risikere å møte den samme ufriheten og
4 undertrykkelsen som de rømte fra. Dette skyldes en ukontrollert innvandringspolitikk og
5 dårlig integrering. Samfunnet må slå hardt ned på denne typen holdninger og sosial kontroll
6 av andre mennesker. Det bør innføres nye muligheter til å sanksjonere foreldre som utøver
7 negativ sosial kontroll mot sine barn.

8
9 Enkelte muslimske trossamfunn driver koranskoler og fritidstilbud som innebærer at barn
10 bruker svært mye tid i lukkede religiøse forsamlinger. Slike aktiviteter som i all hovedsak
11 retter seg mot innvandrerbefolkningen er svært integreringshemmende. Kommunene bør få
12 en klar lovhjemmel til å stanse aktiviteter og virksomhet som kan anses for å være klart
13 integreringshemmende.

14
15 Nesten fire av ti somaliske ungdommer som er født i Norge eller som kom til Norge før
16 skolealder, oppgir at de har gått på skole i utlandet. Ifølge Fafo benyttes skoler i utlandet
17 som et verktøy for å disiplinere barn.

18
19 Det er et grovt overgrep mot barn å sende dem til koranskoler i utlandet der unge utsettes for
20 vold og fysisk avstraffelse. Dessverre ser vi at foreldre sender barna til religiøse koranskoler i
21 foreldrenes hjemland i frykt for at barna skal bli «for norske».

22
23 I Norge har vi undervisningsplikt, ikke skoleplikt. Dersom det gis beskjed i forkant og
24 foreldrene overtar ansvaret for undervisningen, kan et barn fritt tas ut av skolen.
25 Barnevernloven sier derimot tydelig at offentlig ansatte har meldeplikt til barnevernet når det
26 er grunn til å tro at barn blir mishandlet, utsatte for alvorlige mangler ved den daglige
27 omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt. Barn som sendes til koranskoler i utlandet for å
28 disiplineres, der de risikerer vold, er skadelig og motvirker integrering. Lange opphold i
29 foreldrenes hjemland bør derfor møtes med sanksjoner.

30 31 **Fremskrittspartiet vil:**

- 32 • at det innføres et objektivt ansvar for foreldrene til å hindre kjønnslemlestelse
- 33 • at foreldre som utsetter sine barn tvangsekteskap og kjønnslemlestelse skal fratras
- 34 oppholdstillatelsen
- 35 • at barnevernet alltid skal vurdere omsorgsovertakelse for barn utsatt for
- 36 kjønnslemlestelse
- 37 • at helsepersonell og andre offentlig ansatte skal ha plikt til å varsle politi og barnevern
- 38 ved mistanke om kjønnslemlestelse
- 39 • at kjønnslemlestelse strafferettslig skal betraktes som grov vold mot barn
- 40 • at avvergingsplikten mot kjønnslemlestelse skal utvides til å omfatte alle, ikke bare
- 41 bestemte yrkesgrupper
- 42 • forby barnehijab i barnehage og grunnskole
- 43 • at foreldre som sender barn til utlandet mot barnets vilje, skal straffeforfølges og
- 44 fratras omsorgsretten for egne barn
- 45 • at foreldre med midlertidig oppholdstillatelse som sender barn til utlandet mot deres
- 46 vilje, skal miste oppholdstillatelsen
- 47 • at foreldre med permanent oppholdstillatelse som sender barn til utlandet mot deres
- 48 vilje, får nullstilt opptjeningstiden for å oppnå statsborgerskap
- 49 • at foreldre som sender barn på lengre utlandsopphold som hemmer integreringen,
- 50 skal fratras barnetrygden og ytelser skal tilbakebetales fra den dagen barna forlot
- 51 Norge
- 52 • gi mulighet til å inndra barnets pass ved risiko for utsendelse mot barnets vilje
- 53 • at skoler som ikke melder fra til Barnevernet når barn reiser på lengre
- 54 utenlandsopphold, skal bøtelegges

- 1 • at foreldre til barn som er i lengre utenlandsopphold, eller som ikke møter på skolen
- 2 etter ferier, må meldes til Barnevernet av skolene
- 3 • at det må sendes et skriftlig varsel fra skolene til Barnevernet innen en uke, om ikke
- 4 fraværet er godkjent fra skolens side
- 5 •
- 6 • at religiøse ledere ikke inkluderes i spesialistkvoten
- 7 • at kommunene skal gis en klar lovhjemmel til å gripe inn for å stanse virksomhet og
- 8 fritidsaktiviteter rettet mot barn og unge som anses å ha en klart
- 9 integreringshemmende effekt
- 10 • at kunnskap om æreskultur og æresvold må bli en del av utdanningen til politi,
- 11 barnevern, skole og helsesektoren.
- 12 • at omfanget av og innholdet i koranskoler i Norge må kartlegges grundig og på
- 13 bakgrunn av dette vurderes det om det skal innføres en godkjenningsordning for
- 14 koranskoler.
- 15 • at en det utføres tilsyn med innhold og kontroll av aktiviteter og innholdet i
- 16 opplæringen ved koranskoler. Det innføres krav om vandelsattest for religiøse ledere,
- 17 ansatte og frivillige som skal arbeide med barn i religiøse miljø.
- 18
- 19

20 Statsborgerskap

21 For å bli norsk statsborger bør det stilles mye strengere krav om selvforsørgelsessevne,
22 samfunnsforståelse, vandel og norskkunnskaper. Det må også stilles krav om minimum 10
23 års botid regnet fra tidspunkt for innvilget oppholdstillatelse. Statsborgerskap skal kunne
24 fratras ved dom i tilknytning til terror, gjengkriminalitet eller annen grov kriminalitet. For å bli
25 norsk statsborger må man delta på obligatorisk statsborgerskapsseremoni, der man må
26 sverge troskap til Norge.

27

28 Fremskrittspartiet vil:

- 29 • at statsborgerskap gitt på falske premisser skal tilbakekalles uten foreldelsesfrist
- 30 • at følgende krav skal være oppfylt for å få norsk statsborgerskap:
 - 31 a. 10 års botid
 - 32 b. Bestå språkprøve på minimum B2-nivå
 - 33 c. Bestå prøve om grunnleggende norske og vestlige verdier
 - 34 d. Bestå prøve om generelle spørsmål en norsk statsborger bør kunne
 - 35 e. Ha plettfri vandel
 - 36 f. Være selvforsørget de siste 5 årene
- 37
- 38
- 39

40 JUSTISPOLITIKK

41

42 Samfunnssikkerhet og beredskap

43 Det er et overordnet nasjonalt ansvar å sikre det norske samfunnet og gi trygghet til
44 innbyggerne. Derfor er det svært viktig med en god beredskap som er tilpasset de
45 utfordringer vi kan forvente å stå overfor.

46 Det er viktig å sikre et effektivt og tverrfaglig samarbeid mellom de ulike etatene for å
47 forebygge og avdekke kriminalitet. Etatene må få tydelige mål og mandat og en bør
48 samlokalisere der det er mulig for å lette samarbeidet og informasjonsutvekslingen.

49

50 Det er nødvendig med en jevnlig gjennomgang og oppdatering av vår samfunnsberedskap.
51 Beredskapen avhenger av god ledelse og god samhandling mellom alle involverte sektorer
52 og etater, med en avklart oppgavefordeling og tydelige kommandolinjer. En god beredskap

1 forutsetter regelmessige øvelser hvor alle relevante offentlige og sivile aktører deltar.
2
3 Både Sivilforsvaret og frivillige redningsorganisasjoner er en viktig del av vår totalberedskap.
4 Fremskrittspartiet ønsker at frivillige som driver med beredskap, skal få lønnskompensasjon
5 for tapt arbeidsfortjeneste, fritak for avgifter på kjøretøy som brukes i beredskap og
6 kostnadsfri tilgang til nødnettet.
7
8 Det russiske angrepet på Ukraina har gitt oss en påminnelse om hvor viktig det er med
9 tilfluktsrom, for å kunne beskytte befolkningen i en krigssituasjon. Etter at kravet om
10 tilfluktsrom i offentlige og private bygg ble fjernet i 1998, har det nesten ikke blitt bygget nye
11 tilfluktsrom i Norge. I dag er dekningsgraden så lav, at det ikke engang er plass til å sikre
12 halvparten av Norges befolkning i tilfluktsrom. Vi vil gjennomgå krav til tilfluktsrom i nye bygg
13 og muligheten for å benytte eksisterende bygg/parkeringsanlegg. Nye tilfluktsrom må være
14 multifunksjonelle, slik at de kan brukes til andre formål i fredstid.
15
16 Den nye sikkerhetspolitiske virkeligheten viser behovet for et sterkt sivilforsvar som har
17 kapasitet til å utføre sine kjerneoppgaver og understøtte nødetatene ved behov.
18 Sivilforsvaret er en svært viktig del av vårt totalforsvar, og deres primæroppgave er vern av
19 sivilbefolkningen i krig. Vi vil styrke og modernisere sivilforsvaret.
20
21 Det viktigste beredskapsarbeidet er forebyggende for å hindre at hendelser oppstår og for å
22 minimere konsekvenser av eventuelle hendelser. Tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til
23 forebyggende formål må prioriteres innen ulike samfunnsområder. Når en krisesituasjon
24 oppstår, er det avgjørende med rask og god varsling, gode rutiner for evakuering og tilgang
25 på medisinsk utstyr og helsefaglig personell.
26
27 I en tid hvor vi reiser og handler mer enn noen gang over landegrensene, øker også risikoen
28 for spredning av sykdommer. Covid 19 har for alvor vist oss viktigheten av en god beredskap
29 også for pandemier. Når slike pandemier oppstår, må Norge ha nødvendig beredskap og
30 kapasitet nasjonalt. Det må etableres beredskapslagre med viktige medisiner og nødvendig
31 medisinsk utstyr, og det bør etableres produksjon av viktige medisiner i Norge. Det må også
32 kartlegges hvilke totale ressurser som finnes av helsefaglig personell som kan bistå i en
33 krisesituasjon.
34
35 Strukturen og kapasiteten ved norske sykehus må innrettes på en måte som raskt sikrer
36 kapasitet, også i en krisesituasjon. Også naturlige hendelser som skred og flom setter
37 beredskapen på prøve. Det er viktig at kommunene er bevisst sin rolle og har fokus og
38 kompetanse på beredskap
39
40 Det er viktig at Norge har en god matvareberedskap som ivaretar flere ulike trusselbilder. Vi
41 foretrekker en desentralisert modell der korn og andre matvarer lagres lokalt, fordi dette er
42 rimeligere og fremstår som en mer robust løsning enn en modell med sentraliserte lagre. Det
43 er viktig å kunne tilpasse og utvide matvareberedskapen raskt i krisetider.
44
45 Verden har på få år opplevd en stor endring gjennom digitalisering. Dette gir oss mange
46 fordeler, men også noen nye og alvorlige trusler. Både det offentlige og det sivile samfunn er
47 utsatt for cyberkriminalitet. For å forebygge cyberkriminalitet er det nødvendig å styrke
48 kapasitet og spisskompetanse, både i politiet og i Forsvaret og i Nasjonal
49 Sikkerhetsmyndighet (NSM)
50
51 God nasjonal etterretning og et godt internasjonalt etterretningssamarbeid er avgjørende for
52 å forebygge fysiske og digitale terrorangrep mot Norge. Det må samarbeides tett mellom
53 etater og mellom det offentlige og private som banker for raskt å avdekke og hindre
54 kriminalitet.
55

1 Norge har en rekke installasjoner og anlegg som kan være av interesse for fremmede
2 makter. Vi må sikre at vi har kjennskap til hvem som besitter og har tilgang til eiendommer i
3 nærhet av installasjoner og anlegg som har viktige beredskapsfunksjoner, og om nødvendig
4 inkludere disse i sikkerhetsloven.
5

6 **Fremskrittspartiet vil:**

- 7 • sikre produksjon av nødvendig medisinsk utstyr og medisiner i Norge
- 8 • etablere en nasjonal ordning for lagring av kritisk helseutstyr og medisiner
- 9 • etablere en krisesreserve med personer utenfor helsevesenet som har helsefaglig
10 kompetanse
- 11 • styrke matvareberedskapen i Norge
- 12 • sikre bedre mobildekning og gode nasjonale varslingsrutiner
- 13 • øke bevilgninger til PST for å styrke forebygging
- 14 • etablere et digitalt grenseforsvar og styrke cyberforsvaret
- 15 • Videreutvikle Felles cyberkoordineringssenter og Nasjonalt cybersikkerhetssenter, og
16 sikre hjemmelsgrunnlag for å kunne iverksette nødvendige beskyttelsestiltak.
- 17 • modernisere og forsterke Sivilforsvarets evne til å verne sivilbefolkningen i krig og
18 støtte nødetatene
- 19 • styrke samarbeidet med frivillige organisasjoner
- 20 • bidra til økt redningsfaglig samarbeid i Norden
- 21 • ha en gjennomgang av struktur, sektorinndelinger, tydeligere ansvarlinjer ved kriser
- 22 • etablere et masterprogram i beredskap og kriseledelse for etatsledere
- 23 • vil gjennomgå krav til tilfluktsrom i nye bygg og muligheten for å benytte eksisterende
24 bygg/parkeringsanlegg
- 25 • sikre desentralisert kapasitet på drivstofftanking for beredskapshelikopter så
26 opptiden er maksimal
- 27 • sikre desentralisert kapasitet på drivstofftanking for beredskapshelikopter for å sikre
28 maksimal opetid
- 29 • styrke samarbeidet mellom privat næringsliv om beredskap, herunder fiskeri- og
30 maritim næring
- 31
- 32

33 **Gjengkriminalitet**

34 Det er viktig å sette en stopper for grenseoverskridende gjengkriminalitet og kriminelle
35 nettverk. Vi opplever en dramatisk utvikling med økt narkotikamisbruk, vold, ran, drap og en
36 truende oppførsel mot politi og folk flest, også kjent som «svenske tilstander». I denne
37 sammenheng er «svenske tilstander» en utvikling med høy ikke-vestlig innvandring over
38 mange år som fører til store integreringsproblemer hvor parallellsamfunn og kriminalitet har
39 fått vokse frem. Vi kan ikke akseptere at storsamfunnet mister kontrollen i byer og bydeler,
40 derfor må vi ta tak i utfordringene nå. Derfor må Norge ha en mer offensiv politikk for
41 kriminalitetsbekjempelse, og for å hindre smitteeffekt fra våre naboland.
42

43 Den økende forekomsten av vold ved bruk av våpen på offentlig sted, er en uakseptabel
44 samfunnsutvikling som må bekjempes. Fremskrittspartiet vil derfor innføre visitasjonssoner i
45 belastede områder, som gir politiet adgang til å visitere personer i disse sonene for å
46 avdekke våpen. Vi vil ha en kraftig skjerpelse av straffnivået for ulovlig våpenbesittelse.
47

48 Unge kriminelle er utfordrende for samfunnet da Barnevernet ikke klarer å håndtere barn
49 som havner i en kriminell løpebane, og som utøver alvorlig kriminalitet. Vi mener derfor at det
50 skal opprettes et lukket institusjonstilbud for barn under den strafferettslige lavalder som har
51 begått kriminelle handlinger. Samtidig skal politiet gis mer ressurser til å slå hardt ned på
52 disse miljøene. Vi vil også vurdere etablering av et exit-program for å få personer ut av
53 gjengmiljøer. Lovbrytere under 18 år må stilles til ansvar og straffes. Det er viktigere å

1 fokusere på uskyldige mennesker som blir ofre for kriminalitet og styrke samfunnsvernet enn
2 på rettighetene til de som begår kriminalitet. Vi vil senke den kriminelle lavalder til 14 år.

3
4 Foreldre har et ansvar for å følge opp sine barn. Det bør derfor kunne få konsekvenser for
5 foreldrene dersom barn under den kriminelle lavalder begår kriminalitet. Avhengig av
6 alvorlighetsgrad bør konsekvensene spenne fra å betale for barnas ødeleggelse til å miste
7 oppholdstillatelse i Norge hvis det er aktuelt. Vi mener det bør innføres en rekke tiltak for å
8 motvirke gjengdannelser og «svenske tilstander». Det må også samarbeides tettere mellom
9 barnehage, barnevern, skole og politi for å raskt bryte trenden med å få satt grenser og gitt
10 en konsekvens tidligst mulig.

11
12 Narkotika er en viktig driver for gjengkriminalitet. Derfor er det viktig at politiet har verktøy for
13 å kunne ransake og avdekke narkotikakriminalitet. Både for å hindre unge å starte med
14 misbruk, men også for å fange opp annen kriminalitet.

15 16 **Fremskrittspartiet vil:**

- 17 • innføre skjerpet straffesone med dobbelt straff etter dansk modell i særlig utsatte
18 boligområder eller i sentrumsområder som har høy dokumentert
19 kriminalitetshyppighet særlig knyttet til vold- og vinningskriminalitet
- 20 • gi gjengkriminelle dobbeltstraff etter dansk modell. Det betyr at en gjengkriminell som
21 begår et lovbrudd i en skjerpet straffesone kan få firedoblet straff
- 22 • ta i bruk aktiv punktmarkering som politimetode etter mønster av blant annet Malmø-
23 politiet, slik at de mest hardbarkede kriminelle skal fotfølges med sikte på rask
24 fengsling for å få dem ut av den kriminelle løpebanen og for å beskytte samfunnet
- 25 • senke den kriminelle lavalder til 14 år
- 26 • etablere flere ungdomsplasser i egne ungdomsfengsler
- 27 • innføre et lukket institusjonsregime som straffereaksjon for straffedømte under 18 år,
28 som erstatning for dagens reaksjonsformer med ungdomsstraff og
29 ungdomssoppfølging
- 30 • etablere egne forsterkede lukkede barnevernsinstitusjoner for de under den kriminelle
31 lavalder for å skjerme de fra samfunnet
- 32 • opprette et eget løp med hurtigdomstol for gjengkriminelle for å sikre rask reaksjon
- 33 • innføre nulltoleranse mot all utagerende oppførsel mot politiet, som straffes med høye
34 bøter og eller fengsel
- 35 • innføre visitasjonssoner i belastede områder for å avdekke våpen
- 36 • foreta en kraftig skjerpelse av straffenivået for ulovlig våpenbesittelse
- 37 • gjennomføre mer aktiv bruk av områdeforbud og oppholdsforbud for kriminelle
38 gjengangere, for eksempel fra sentrum eller belastede boligområder, og at slike
39 forbud håndheves ved bruk av elektronisk kontroll med GPS-teknologi
- 40 • gi utvidet adgang til å flytte de mest belastede kriminelle gjengangerne fra kommune,
41 bydel eller skole, i samarbeid med barnevern, skole og politi
- 42 • gi store bøter og vurdere fengselsstraff for våpenbesittelse, herunder kniv, på offentlig
43 sted
- 44 • ansvarliggjøre foreldre når barna er involvert i gjengkriminalitet ved å øke foreldrenes
45 erstatningsplikt
- 46 • i større grad enn i dag varetaktsfengsle og fengsle kriminelle mellom 14 og 18 år
- 47 • innføre et gjengregister etter mønster av Danmark

48 49 50 **Politi og påtalemyndighet**

51 Norge skal ha et moderne, handlekraftig og ansvarlig politi. Politiet skal ha nok utstys- og
52 personellressurser til å møte kriminalitet med kompetanse, respekt og slagkraft. Forebygging
53 og modernisering vil gi ressurser til at landet får flere politifolk ute i gatene og færre på kontor
54 med administrative oppgaver. Politiets kapasitet i form av ansatte til forebygging,

1 etterforskning og patruljering/beredskap må økes. Vi vil jobbe for å få en politidekning på
2 nivå med den gjennomsnittlige dekningsgraden i EU på 3 politifolk pr.1000 innbygger
3

4 Politiet har behov for forutsigbarhet og langsiktig planlegging for best å kunne levere på sitt
5 samfunnsoppdrag om å sikre folks trygghet. Vi vil ha en langtidsplan for styringen av politiet,
6 etter modell fra langtidsplanen for forsvaret. En langtidsplan skal sikre at politiet driftes på en
7 så effektiv måte som mulig, og at samfunnet får mest mulig operativ politikraft igjen for de
8 midlene som tilføres politiet.
9

10 Det bør opprettes et eget investeringsbudsjett for politiet slik at nødvendige investeringer
11 som IKT-opprustning, innkjøp av biler og sikkerhetsutstyr ikke går på bekostning av den
12 daglige operative driften. Dette vil sikre høy bemanning og tilstedeværelse samtidig som
13 politiet fornyer nødvendig utstyr og infrastruktur. For å sørge for raskere utskifting av
14 utrykningskjøretøy skal disse unntas avgifter.
15

16 For å sikre en effektiv ressursutnyttelse i politiet, mener vi at det er naturlig å vurdere
17 endringer i strukturen på særorganene. Det er i en slik gjennomgang av
18 organisasjonsstruktur naturlig å se på reduksjon av Politidirektoratet, blant annet med mål
19 om at direktoratet skal avvikles og oppgavene overføres til politidistriktene.
20

21 Bekjempelse av hverdagskriminalitet er en viktig del av politiets arbeid og avgjørende for
22 tilliten i befolkningen.
23

24 Vi ser at flere og flere kriminelle, også de under 18 år, ikke har respekt for politiet og det er
25 lav terskel for å angripe og bruke vold og trusler mot politiet. Vi kan ikke akseptere at politiets
26 autoritet undergraves, og det må være nulltoleranse for dette. Fremskrittspartiet mener
27 straffenivået for angrep på politiet må skjerpes.
28

29 Vi ønsker å beskytte samfunnet og polititjenestepersoner ved å innføre generell bevæpning
30 av politiet. Våpentrening på Politihøyskolen og den generelle treningen etter endt utdanning
31 må styrkes.
32

33 Mange steder sjeneres innbyggerne av tiggere. I tillegg fører det med seg organisert
34 kriminalitet. Vi vil derfor innføre forbud mot tiggning. Politiet må gis en tydeligere hjemmel for å
35 sikre offentlig ro og orden, og for å slå ned på hverdagskriminalitet.
36

37 Innbyggerne skal føle seg trygge på at det offentlige ikke kontrollerer privatlivet. Vi ønsker
38 derfor å begrense bruken av overvåkning med unntak av saker som gjelder rikets sikkerhet
39 og alvorlig kriminalitet. Domstolene skal godkjenne bruk av overvåkning. Det bør i enkelte
40 alvorlige saker kunne gis anledning for politiet til å bruke provokasjoner for å avsløre alvorlig
41 kriminell aktivitet.
42

43 Politiet mangler i dag effektive metoder for å bekjempe alvorlig kriminalitet på Internett. Dette
44 gjelder eksempelvis terror, overgrep mot barn, cyberangrep og ID-tyveri. Der politiet tidligere
45 kunne knytte en kriminell handling til et mobilnummer, må de i økende grad forholde seg til
46 annen identifisering av kommunikasjon. Nettleverandørene skal derfor pålegges å lagre
47 nærmere spesifiserte data for å kunne identifisere kommunikasjon relatert til alvorlig
48 kriminalitet og beskyttelse av rikets sikkerhet.
49 Vi er positive til egne enheter ved politidistriktene som har fokus på nettovergrep.
50

51 Kampen mot kriminelle må skjerpes. Kriminalitet som utøves av utlendinger, gir lovlydige
52 innvandrere et dårlig renommé. Alle utenlandske statsborgere som blir straffet med mer enn
53 tre måneders ubetinget fengsel, skal derfor utvises. Vi vil videreføre straff for besittelse, bruk
54 og omsetning av narkotika, men vil vurdere andre reaksjonsformer overfor personer som har
55 vært narkotikaavhengige over tid.

1
2 Norge har blant verdens beste politiutdanninger og Fremskrittspartiet vil fortsatt gjennom
3 Politihøgskolen sikre at utdanningen som gis holder høyt nivå. I tillegg til utdannet politi
4 trenger også etaten annen spisskompetanse for å være klar for å bekjempe kriminalitet.

5
6 Det er viktig å utnytte politiets samlede ressurser på en mest mulig hensiktsmessig måte, for
7 å sikre best mulig ressursutnyttelse og politikraft. Det er politimesteren som har det
8 overordnede ansvaret og sitter med det fulle oversiktsbildet over behov og prioriteringer
9 innenfor hvert politidistrikt. Det er politimesterne som, basert på kriminalitetsbilde i hvert
10 distrikt, bør prioritere ressursbruken. Sett i lys av at det har blitt vesentlig færre og større
11 politidistrikter, er det naturlig at politimesterne tilføres mer ressurser, ansvar og oppgaver.

12
13 **Dissens 2 - mindretall vil ha med:**

14 **Vi mener på denne bakgrunn at utrykningspolitiet sine ansvarsområder og ressurser**
15 **bør overføres til politidistriktene og disponere av politimestrene.**

16
17 Smugling og narkotikahandel er områder der Tolletaten har kompetanse som i mye større
18 grad bør benyttes for å heve effektiviteten i kriminalitetsbekjempelsen, samtidig som politiet
19 blir avlastet.

20
21 Tolletaten bør få økt myndighet til å etterforske og skrive ut forenklet forelegg for å få en mer
22 effektiv beskyttelse av grensene våre. Tolletaten bør også få en integrert påtalemyndighet for
23 etterforskning og irettføring etter mønster av påtalemyndigheten i politiet.

24
25 Økt fokus på kontroll ved havner i Europa gjør Norge attraktivt som transittland for narkotika.
26 Derfor må innsatsen styrkes, og tolletaten må få mer ressurser for å trygge grensene og
27 spesielt havnene våre bedre.

28
29 **Fremskrittspartiet vil:**

- 30 • skjerpe straffenivået for politivold og ha nulltoleranse for dette
- 31 • legge til rette for identitetsskjerming for polititjenestemenn
- 32 • vurdere sammenslåing av økokrim og kripas for å se gjengkriminalitet og økonomisk
33 kriminalitet bedre i sammenheng
- 34 • vurdere om politiets nasjonale beredskapsressurser bør overføres til kripas eller PST
- 35 • innføre generell bevæpning av norsk politi
- 36 • styrke politiutdanningen og muligheten for etter- og videreutdanning
- 37 • få inn andre faggrupper for å ivareta støttefunksjoner i politiet og rendyrke oppgavene
38 til faglært politi
- 39 • utvise utenlandske statsborgere som dømmes til ubetinget fengsel i tre måneder eller
40 mer
- 41 • akseptere bruk av forhåndsgodkjent rom- og telefonavlytting, bevisprovokasjoner og
42 bruk av forhåndsgodkjent overvåkning i saker som vedrører rikets sikkerhet og
43 alvorlig kriminalitet
- 44 • innføre nasjonalt forbud mot tigging
- 45 • ha flere politihunder, deriblant narkotikahunder
- 46 • styrke grensekontrollen
- 47 • sørge for at saker med kjent gjerningsperson ikke blir henlagt
- 48 • forsterke innsatsen i bekjempelse av hverdagskriminalitet
- 49 • øke antall politihelikoptre på landsbasis for å få bedre dekning nasjonalt
- 50 • overføre oppgaver fra Politidirektoratet til politidistriktene

51 **Dissens 3 mindretallet vil ha med:**

- 52 • **overføre utrykningspolitiets ansvarsområder og ressurser til politidistriktene,**
53 **slik at politimesterne også får ansvar for og blir målt på trafiksikkerhet**

- 1 • gi Kripos adgang til å gjøre DNA-søk i kriminelles familie for å avdekke kriminalitet
- 2 • sikre at Norge har oversikt over hvem som eier eiendommer i Norge
- 3 • innføre bruk av kroppskamera i politiet
- 4 • styrke politiet og arbeide for en politidekning på linje med gjennomsnittet i EU

7 **Overgrep mot barn**

8 Arbeidet mot trafficking, menneskehandel og seksuelle overgrep mot barn må styrkes. Dette
9 er ofte grenseoverskridende kriminalitet der internasjonalt samarbeid vil gjøre
10 kriminalitetsbekjempelse lettere. Vi ønsker derfor å styrke slike samarbeidsprosjekter. Vi vil
11 at norske tjenesteleverandører skal ha varslingsplikt dersom de oppdager at deres tjenester
12 brukes til straffbar oppbevaring eller distribusjon av overgrepsmateriale.

13
14 Foreldre som er dømt for seksuelle overgrep mot egne barn, skal umiddelbart fratras
15 omsorgs- og samværsretten. De som har begått seksuelle overgrep mot barn, skal kunne
16 dømmes til behandling med medisinsk kastrering under nøye oppfølging.

17
18 Det må innføres et offentlig register over overgrepssdømte. Man bør kunne varsle
19 lokalsamfunn dersom personer som har blitt dømt for slike forhold flere ganger, flytter inn.

20
21 Påtalemyndigheten må settes i stand til raskt å kunne følge opp de sakene som er ferdig
22 etterforsket av politiet. Vi mener at det offentlige bør gis anledning til å leie inn
23 privatpraktiserende advokater til å føre straffesaker for å få avvirket den store saksmengden.

24
25 Fremskrittspartiet vil øke foreldelsesfristen for fysisk og psykisk vold mot barn til 15 år etter at
26 barnet fyller 18 år. Vi aksepterer ikke at straffesaker med kjent gjerningsperson henlegges på
27 grunn av kapasitetsproblemer.

28
29 Norsk politi bør samarbeide tett med politiet i land som norske pedofile reiser til for å utnytte
30 barn. Folk som er dømt for overgrep, bør kunne dømmes til å miste retten til pass, og politiet
31 bør advare myndigheter i andre land mot personer som kan utgjøre en trussel mot deres
32 barn slik at de kan stanse dem fra innreise.

34 **Fremskrittspartiet vil:**

- 35 • pålegge nettleverandørene å lagre kommunikasjonsparametere, slik som tildelte IP-
36 adresser, i minimum 6 måneder
- 37 • innføre varslingsplikt for norske tjenesteleverandører hvis de oppdager oppbevaring
38 eller distribusjon av overgrepsmateriale
- 39 • gi mulighet til kjemisk kastrering av personer som blir dømt for seksuelle overgrep
- 40 • etablere offentlig tilgjengelig register over personer som er dømt for overgrep mot
41 barn
- 42 • åpne for å varsle lokalsamfunn om personer som gjentatte ganger er blitt dømt for
43 alvorlige seksuelle overgrep mot barn
- 44 • fjerne foreldelsesfristen for alvorlig fysisk og psykisk vold mot barn (SJEKKES)
- 45 • samarbeide internasjonalt om å stanse pedofile fra å kunne reise til andre land og
46 misbruke barn
- 47 • at alle som blir dømt for alvorlig overgrep mot barn, automatisk skal bli idømt en
48 forvaringsdom
- 49 • foreta en kraftig skjerpelse av straffenivået for alvorlige overgrep mot barn

52 **Domstoler**

53 Fremskrittspartiet legger vekt på å sikre enkeltmennesket rettssikkerhet. Domstolene skal
54 sikre rask og rettferdig behandling. Dette er også viktig for å unngå at personer sitter i

1 varetekt over lang tid. Prinsippet om at man er uskyldig til det motsatte er bevist, er
2 grunnleggende for rettssikkerheten. Vi mener at domstolene og domstolsbehandlingen må
3 moderniseres, og at saksbehandlingen må effektiviseres. Domstolene bør ha frihet til å
4 kunne benytte forenklet domstolsbehandling i større grad.
5
6 Kjø i domstolsapparatet gjør at det går altfor lang tid fra en sak er etterforsket til den blir
7 avgjort i domstolene. Dette påfører både offer og gjerningsperson unødige belastninger. Vi
8 vil innføre begrensninger for forsvarere som er betalt av det offentlige, slik at de ikke får påta
9 seg flere saker enn de har tid til å føre når retten har satt dem opp til behandling.
10
11 Vi ønsker å utvikle ordningen med hurtigdomstoler for enkelte typer saker for å få opp
12 effektiviteten og få pådømt mer av hverdagskriminaliteten. Hurtigdomstolen skal ha utvidede
13 åpningstider, og ta imot saker hvor politiet har tatt gjerningsperson og har sikre bevis.
14 Utenlandske statsborgere som begår kriminalitet, kan også tas gjennom hurtigdomstolen og
15 holdes i forvaring inntil saken er avgjort, og de eventuelt kan sendes ut av landet.
16
17 Det er behov for å gjennomgå systemet for ankemuligheter fordi intensjonen i dagens system
18 misbrukes. Det offentlige bruker uforholdsmessig mye ressurser på ankesaker, og det er
19 behov for å se på innstramning av reglene.
20
21 Straffereaksjonene som iverksettes overfor forbrytere, skal avskrekke vedkommende fra å
22 begå nye straffbare handlinger. Dagens straffenivå i Norge er for mange typer forbrytelser så
23 lavt at det ikke harmonerer med befolkningens rettsoppfatning. Vi ønsker derfor høyere
24 strafferammer generelt sett og en gjennomgang av straffelovgivningen. Sikre at domstolene
25 utmåler straffer som er mer i tråd med folks rettsoppfatning enn det som ofte er tilfellet i dag,
26 samt å fjerne dagens kvantumsrabatt.
27
28 Vi mener det er viktig for straffereaksjonenes legitimitet og befolkningens respekt for lover og
29 regler, at de utmålte straffereaksjonene står i et rimelig forhold til det lovbruddet som er
30 begått. Vi vil derfor foreta en gjennomgang av straffereaksjonene på de forskjellige
31 kriminalitetsområdene, for å sikre at reaksjonene harmoniseres og står i et rimelig forhold til
32 de lovbrudd som er begått.
33
34 Vi vil at dommere i noen tilfeller skal gis anledning til å avgjøre hvordan soningen skal
35 gjennomføres, eksempelvis bruk av fotlenker.
36
37 Ved i større grad å ta i bruk teknologi kan domstolene effektiviseres. Lyd- og bildeoverføring
38 bør innføres i alle tingretter, slik at man i større grad kan avholde fjernmøter i
39 tilståelsessaker, varetektsaker og andre sakstyper der det ikke fremstår som viktig at en
40 siktet eller tiltalt møter personlig.
41
42 En digitalisering av domstolene vil effektivisere arbeidet og kostnadsrammen ved
43 domstolene på mange felt. Tolketjenesten må effektiviseres kraftig ved å opprette en
44 nasjonal tolketjeneste som jobber digitalt. Dette kan også heve kvaliteten.
45
46 Vi vil stramme inn foreldelsesreglene i straffeloven slik at man i færre tilfeller opplever at
47 gjerningspersonen kan unndra seg straff. Vi ønsker å endre systemet slik at allerede idømt
48 straff ikke kan foreldes. I tilfeller der gjerningspersonen ikke er dømt, skal foreldelsesfristen
49 utvides.
50
51 **Fremskrittspartiet vil:**
52 • digitalisere domstolene, domstolsbehandlingen og tolketjenesten
53 • utvikle ordningen med hurtigdomstoler
54 • skjerpe straffenivået og øke maksstraffen til 50 år

- 1 • øke straffenivået for alvorlige lovbrudd, og fjerne dagens kvantumsrabatt ved dom for
- 2 flere lovbrudd
- 3 • at den straffedømte går direkte fra rettskraftig dom til soning
- 4 • at all ilagt fengselsstraff skal sones i sin helhet
- 5 •
- 6 • åpne for større bruk av ubetinget fengselsstraff mot lovbytere under 18 år i egne
- 7 ungdomsfengsler
- 8 • foreta en kraftig skjerpelse av straffenivået for alvorlige overgrep mot barn
- 9 • sikre at unge kriminelle ikke soner sammen med tunge kriminelle
- 10 • at alle som blir dømt for overgrep mot barn, automatisk skal bli idømt en forvaringsdom
- 11 • gjennomgå ankesystemet
- 12 • at et fengselsår skal være 12 måneder
- 13 • forby interne domstoler innenfor religiøse organisasjoner
- 14 • sikre at meddommere er i flertall i straffesaker
- 15 • innføre videoopptak i alle rettsaker for rettsikkerhetens skyld og for effektivisering ved
- 16 ankebehandling
- 17 • gi dommere mulighet til å avgjøre soningsbetingelser

18
19
20

21 **Fengsel og kriminalomsorg**

22 Fremskrittspartiet vil holde soningskøene nede. Dette kan blant annet gjøres ved å la private
23 aktører bygge og eie fengsler på oppdrag fra staten. Soningskøen rammer domfelte, ofre og
24 samfunnet for øvrig. Befolkningen mister tillit til rettsstaten når gjerningspersoner, også etter
25 alvorlige forbrytelser, kan gå fritt rundt i påvente av soning. Særlig belastende er dette for
26 ofrene og deres familier.

27

28 Elektronisk kontroll bør begrenses til bruk overfor dem med mindre forseelser og i
29 overgangen fra ordinær soning til frihet. Dette inkluderer også permisjoner.

30

31 Det er viktig at straff virker preventivt. Dagens fengselsstraff i Norge er ikke i tilstrekkelig grad
32 preventiv for dem som kommer hit med den hensikt å utføre kriminelle handlinger. Det bør
33 etableres egne enheter for utenlandske kriminelle.

34

35 Norge bør utnytte de soningsavtaler vi har med de kriminelles hjemland, og eventuelt
36 reforhandle disse slik at de kan bli mer effektive. Samtidig må det arbeides med å få på plass
37 soningsavtaler med enda flere land, slik at vi kan kjøpe soningsplasser i hjemlandet for de
38 aller fleste som uansett skal utvises. Vi mener at utenlandske statsborgere som begår
39 kriminalitet i Norge, skal sone i hjemlandet, så fremt dette er mulig.

40

41 Det bør rettes en større oppmerksomhet mot unge som soner i fengsel. Dette med sikte på
42 at unge kriminelle ikke skal falle mellom flere stoler. Ungdomsenhetene bør ha spesielt
43 tilrettelagte rehabiliteringstiltak med tanke på tilbakeføring til samfunnet og en hverdag uten
44 kriminalitet. Denne gruppen har behov for klare rammer og større forutsigbarhet i hverdagen,
45 noe som gjør kriminalomsorgen godt egnet til oppfølging av straffereaksjoner mot dem.

46

47 For å få til en preventiv virkning og forebygge en kriminell løpebane må det innføres
48 særskilte ordninger for unge i varetekt, slik at de ikke løslates før alle saker er oppgjort. Dette
49 fordi tiden ute ikke vil kunne gi tilgang til jobb eller skole i påvente av en dom, dermed vil den
50 kriminelle bane fortsette til endelig dom faller.

51

52 Det skal være adgang til å foreta undersøkelser av alle personer i fengsler med høyt og
53 særlig høyt sikkerhetsnivå ved bruk av teknisk utstyr eller hund. Dette inkluderer innsatte,
54 fengselets ansatte, konsulær representant og offentlige myndighetsrepresentanter. Dette
55 med bakgrunn i endret sikkerhetssituasjon og behov for skjerpning av kontroll i fengsler med

1 høyt sikkerhetsnivå. Like regler for kontroll vil motvirke at personer utsettes for press om å ta
2 med seg gjenstander inn eller ut ved besøk i fengslene. Av sikkerhetsmessige årsaker vil vi
3 vurdere overgang fra navn til tjenestenummer for fengselsbetjenter for å forhindre hevn og
4 vold mot tjenestepersonell.

5

6 **Fremskrittspartiet vil:**

- 7 • fjerne soningskøen gjennom å slippe til private / leie soningskapasitet i utlandet
- 8 • sende utenlandske statsborgere ut av landet og la dem sone straffen i hjemlandet
- 9 • fremforhandle utleveringsavtaler
- 10 • opprette lukket institusjonstilbud for barn under den strafferettslige lavalder
- 11 • at unge i varetekt ikke skal løslates før alle påventende saker er oppgjort
- 12 • åpne for privat fangetransport for å frigjøre politiresurser
- 13 • øke satsingen på rusomsorg i fengsel
- 14 • at ettervern skal tilbys i hensiktsmessige former
- 15 • at dømte går direkte fra rettskraftig dom til soning
- 16 • iverksette bedre tiltak for å redusere tilbakefallsprosenten

17

18

19 **Pårørende og offeromsorg**

20 Fremskrittspartiet vil gi oppfølging og hjelp til ofre for kriminalitet. Det er viktig at ofrene og
21 deres pårørende har et godt utbygd og tilrettelagt hjelpeapparat.

22

23 Kriminalitet, først og fremst vold og overgrep, rammer også barn. Det er svært viktig at barn
24 får hjelp tidligst mulig, og at de får hjelp av personell med spisskompetanse nettopp til å
25 kommunisere med barn. Barnehusene er svært viktige i dette arbeidet, derfor ønsker vi å
26 styrke ordningen slik at det etableres barnehus i hvert distrikt. Vi vil også sikre et særskilt
27 etterverntilbud for barn som har vært utsatt for overgrep.

28

29 Ofre for kriminalitet eller deres pårørende skal få utbetalt eventuell oppreisningserstatning fra
30 staten. Staten skal innkreve erstatningssummen fra gjerningsperson eller gjerningspersoner.

31

32 **Fremskrittspartiet vil:**

- 33 • sørge for tilstrekkelig kompetanse ved mottak av ofre og pårørende
- 34 • at offeret og/eller pårørende skal varsles dersom gjerningspersonen skal ha
35 permisjon fra fengselet
- 36 • at gjerningspersonen kan illegges geografiske begrensninger for sin permisjon for å
37 verne offer og/eller pårørende
- 38 • gjennomgå barns rettssikkerhet etter overgrep
- 39 • vurdere nye ordninger for kriminalitetsofre og deres pårørende, herunder egen
40 ombudsordning
- 41 • barnehuskonsept må innføres i hvert distrikt

42

43

44 **Forebyggende arbeid**

45 Det er foreldrene som har hovedansvaret for å følge opp sine barn. Likevel er det nødvendig
46 at det offentlige satser målrettet på forebyggende arbeid. Noen av de unge som kommer inn
47 på en kriminell løpebane, har opplevd en utrygg oppvekst med for eksempel mye vold. Det er
48 viktig at offentlige instanser som er i kontakt med barn, i større grad settes i stand til å
49 avdekke når barn blir utsatt for vold, overgrep og annen form for omsorgssvikt. Vi vil derfor
50 styrke kompetansen og samarbeidet mellom skole, barnehage, helsestasjoner, frivillige
51 organisasjoner, barnevern, familievernet og politiet.

52

1 En del av dem som begår kriminelle handlinger, har omfattende rusproblemer. I dagens
2 system går de ut og inn av behandling, og velger selv om de skal fullføre den. Vi ønsker å
3 tillate at tvangsbehandling brukes som en sanksjonsmulighet når rusmisbrukere dømmes for
4 forbrytelser. Dette må følges opp av et helhetlig opplegg etter endt behandling, slik at en kan
5 forhindre tilbakefall til rusmisbruk. Det bør tilrettelegges for utvidet bruk av tvangsbehandling
6 av rusmisbrukere som alternativ til straff. Samtidig må det legges til rette for helhetlig
7 oppfølging etter endt soning.

8 9 **Fremskrittspartiet vil:**

- 10 • møte unge lovbrutere med raske reaksjoner for å forebygge nye lovbrudd
- 11 • opprette en ungdomsdomstol og stille tydelige krav til den enkelte når
- 12 straffereaksjonen skal iverksettes
- 13 • gripe inn tidlig og ha tett oppfølging med dem som er i ferd med å komme inn på en
- 14 kriminell løpebane
- 15 • styrke samarbeidet mellom skole, barnehage, helsestasjoner, frivillige organisasjoner,
- 16 barnevern, familievern og politiet
- 17 • gå inn for økt bruk av frivillige og ideelle organisasjoner på det forebyggende området
- 18 overfor barn og unge
- 19 • forebygge og bekjempe overgrep mot barn ved bruk av digitale medier
- 20 • styrke Politiets nettpatrulje, som er et lavterskeltilbud for å rapportere press og
- 21 utnyttelse av barn og unge på nett
- 22 • øke foreldrenes erstatningsansvar for kriminelle handlinger som begås av barn under
- 23 den kriminelle lavalderen

24 25 26 **Bekjempe terror og internasjonal kriminalitet**

27 I en tid med grenseløs terrorisme og klanbasert organisert kriminalitet, er det feil å ha åpne
28 grenser der hvem som helst kan melde seg og søke om asyl. Asylrevet migrasjon medfører
29 reelle sikkerhetsutfordringer.

30
31 Det kan ikke være slik at terrorister, krigsforbrytere og kriminelle utlendinger som begår
32 handlinger som drap og voldtekt, ikke kan utvises, utleveres til eller straffefølges i utlandet
33 fordi de tilfeldigvis har begått forbrytelser i et land hvor de kan bli utsatt for dødsstraff. Norge
34 skal ikke være en frihavn for disse personene og den norske befolkningen skal ikke utsettes
35 for økt risiko fra disse. Vi mener det er behov for en internasjonal straffedomstol på dette
36 området, slik at personene kan dømmes og stilles til ansvar for de forbrytelsene de har
37 begått. De bør heller ikke sone sin straff i det landet de har oppsøkt.

38
39 Fremskrittspartiet mener det i tilfeller der utsendelse av svært farlige personer ikke kan
40 gjennomføres, må vedkommende interneres. Dagens praksis, som er utledet av
41 internasjonale konvensjoner, fører til at innbyggerne i Norge må leve i forhøyet risiko for å
42 beskytte en farlig terrorist. Innbyggernes sikkerhet skal settes i høysetet og Norge må
43 internere den farlige personen.

44
45 Vilkårene for å tilbakekalle norsk statsborgerskap ved spesielt alvorlig kriminalitet må
46 skjerpes. Dette gjelder deltakelse i terrorrelatert kriminalitet som for eksempel
47 fremmedkrigere, terrorhandlinger i Norge og IS-kvinner. Men det kan også gjelde deltakelse i
48 terrorrekruttering og finansiering. I tillegg skal det vurderes å tilbakekalle norsk
49 statsborgerskap for personer som deltar i alvorlig gjengkriminalitet.

50 51 **Fremskrittspartiet vil**

- 52 • arbeide for å opprette en internasjonal straffedomstol for terrorisme og alvorlige
- 53 forbrytelser mot menneskeheten begått i land uten et fungerende rettsapparat
- 54 • sørge for at forbrytelser skal straffefølges der forbrytelsen ble begått

- 1 • internere alle utlendinger som ikke kan sendes ut av landet, dersom de er ansett å
- 2 utgjøre en fare mot nasjonen eller det norske folk
- 3 • gi utvidet myndighet til å ta statsborgerskapet fra personer som utgjør en trussel mot
- 4 rikets sikkerhet eller vitale nasjonale interesser
- 5 • styrke PST for å imøtegå den skjerpede sikkerhetspolitiske situasjonen

9 **SKATTER OG AVGIFTER**

10 Skatter og avgifter er nødvendig for å finansiere oppgaver vi skal løse i fellesskap.
11 Samtidig påvirkernivået på skatter og avgifter og hvordan de er innrettet
12 enkeltmenneskers og bedrifers valg. Et høyt skatte- og avgiftsnivå bidrar til redusert
13 arbeidsinnsats og vrir investeringer bort fra Norge. Derfor må skatte- og avgiftstrykket
14 reduseres og harmoniseres med nivået i andre land. Norge må fremstå som et godt
15 land for investeringer, vekst og etableringer. Da må skattesystemet være forutsigbart
16 og langsiktig, og styrke tilliten til norsk økonomi, med lav politisk risiko for norske og
17 utenlandske investorer. I den kommende perioden vil Fremskrittspartiet prioritere å
18 redusere avgiftstrykket og redusere skatt på lønnsinntekt med sikte på å øke
19 arbeidsdeltakelsen. Vi vil også fjerne formuesskatten fordi formuesskatten svekker
20 norsk eierskap av bedrifter.

23 **Personbeskatning**

24 Fremskrittspartiet vil la enkeltpersoner og familier beholde mer av sine egne penger.
25 Gjennom valg av utdanning, arbeidstid og yrke har den enkelte mulighet til å påvirke
26 sin arbeidsinntekt. Inntektsfordelingen i samfunnet skal først og fremst være et
27 resultat av den enkeltes frie valg til å verdsette arbeidsinnsats, inntekt og fritid.
28 Skattesystemet skal være omfordelende, men ikke utligne forskjeller i inntekt som
29 følger av menneskers frie valg. Skattesystemet skal sørge for at det alltid er mer
30 lønnsomt å jobbe enn å motta en offentlig ytelse.

31
32 Et flatere skattesystem vil si at alle betaler den samme prosentatsen uavhengig av
33 hva de tjener. Dette kombinert med et stort bunnfradrag vil gjøre det mer attraktivt å
34 arbeide og fjerne insentiver for skatteunndragelser. Ved tilpasning til et flatere
35 skattesystem med solide bunnfradrag må det vurderes hvilke særfradrag og
36 kontantytelser det er hensiktsmessig å beholde i skattesystemet, blant annet om
37 fagforeningsfradraget til noen utvalgte bør erstattes med et tilsvarende
38 jobbskattefradrag til alle lønsmottakere.

39
40 Norge har en høy eierbeskatning som har ført til at mange norske gründere og
41 investorer har flyttet til land med gunstigere rammebetingelser. Dette gjør at Norge
42 går glipp av kapital og kompetanse som kunne bidratt til vekst og nye arbeidsplasser.
43 Fremskrittspartiet vil gjennomføre en eierbeskatningsreform slik at dyktige gründere
44 og investorer får finansielle insentiver til å flytte til Norge.

45
46 Fremskrittspartiet ønsker å avvikle formuesskatten. En stor andel av formuesskatten
47 betales av pensjonister og vanlige lønsmottakere. Midlene er som oftest beskattet
48 flere ganger, og formuesskatten diskriminerer norsk eierskap ved at utenlandske
49 eiere slipper formuesskatt, mens nordmenn må betale formuesskatt av aksjer i
50 samme bedrift. Norske gründere og eiere av selskap i utviklingsfasen, som ikke har

1 store driftsoverskudd, må ta ut utbytte, ta opp privat lån eller selge aksjer for å betale
2 formuesskatten.
3
4

5 **Bedriftsbeskatning**

6 Fremskrittspartiet vil ha et skattesystem som motiverer til investeringer, vekst og
7 nyskaping i Norge. Bedriftsbeskatningen må innrettes slik at norsk virksomhet har de
8 samme rammevilkårene som våre viktigste handelspartnere. Særnorske skatter bør
9 avvikles, og skattesystemet må være langsiktig og forutsigbart for å fremme norsk
10 privat eierskap og tilgang på risikokapital. Ordningen med SkatteFUNN bør gjøres
11 bedre for å motivere privat forskning og utvikling i bedriftene.
12

13 I et globalt perspektiv må verdier skattlegges i de land de skapes. Vi må tilstrebe at
14 multinasjonale aktører med økonomisk virksomhet i Norge, betaler skatt på lik linje
15 med lokale norske aktører. Nasjonalt er det viktig at mer av verdiskapningen blir igjen
16 lokalt der verdiene skapes og der kommuner har lagt til rette for næringsutvikling.
17
18

19 **Avgifter**

20 På prinsipielt grunnlag mener Fremskrittspartiet at særavgifter skal prise kostnadene
21 et produkt, en transaksjon eller en virksomhet påfører samfunnet, og fortrinnsvis ha
22 begrunnelser utover fiskale hensyn. Vi vil redusere dagens dokumentavgift, samt
23 redusere flere andre fiskale avgifter og avvikle disse på sikt. Vi vil ha et enkelt
24 avgiftssystem som er tilpasset den internasjonale konkurransen.
25

26 Norge er et langstrakt land hvor bilbruk er en nødvendig del av infrastrukturen. Vi vil
27 derfor at bilrelaterte avgifter som engangsavgift ved kjøp av ny bil,
28 trafikkforsikringsavgift og omregistreringsavgift skal reduseres betydelig. Slik fornyes
29 bilparken raskere, og den bli mer trafiksikker og miljøvennlig.
30

31 Merverdiavgift betales for de fleste nye varer og tjenester, og kjøretøy må omfattes
32 av det samme regelverket, uten ytterligere særavgifter. Vi aksepterer ikke veipricing.
33

34 Særavgiftene på grensehandelsvarer må reduseres og tollsatser bør reduseres med
35 sikte på friere handel.
36

37 Vi vil kjempe mot grønn sosialisme, der klimapolitikken brukes til å hente ut mer
38 penger fra folks lommebøker eller sette arbeidsplasser i fare. Dette straffer vanlige
39 folk og de som har dårligst økonomi hardest. Miljøavgifter skal øremerkes til
40 miljøformål.
41

42 **Fremskrittspartiet vil:**

- 43 • redusere skatte- og avgiftsnivået
- 44 • grunnlovsfeste at ingen skatter skal kunne gis med tilbakevirkende kraft
- 45 • ha en ny gjennomgang av skatte- og avgiftssystemet
- 46 • prioritere å redusere avgifter som hardest rammer de som har minst
- 47 • ha et flatere og mer oversiktlig skattesystem med solide bunnfradrag
- 48 • øke frikortgrensen
- 49 • avvikle formuesskatten
- 50 • at avgifter skal prise kostnadene en tjeneste vare eller virksomhet varen påfører
51 samfunnet

- 1 • fjerne mva på kommunale avgifter som finansierer teknisk infrastruktur (VAR)
- 2 • harmonisere miljø- og klimaavgiftene slik at lik miljø-/klimabelastning gir lik
- 3 avgiftsbelastning på tvers av sektorer
- 4 • kjempe mot symbolsk klimapolitikk som påfører folk flest høyere avgifter og som
- 5 rammer de som har minst hardest
- 6 • redusere avgiftene på grensehandelsutsatte varer for å sikre norske arbeidsplasser
- 7 • hindre at arveavgiften gjeninnføres, uavhengig av modell
- 8 • fjerne veibruksavgiften på drivstoff på fremkomstmiddel som ikke benytter vei
- 9 • endre flypassasjeravgiften til en sektoravgift som skal bidra til å finansiere
- 10 infrastruktur
- 11 • redusere bil- og drivstoffavgiftene
- 12 • at omregistreringsavgiften kun skal dekke selvkost
- 13 • at mva og trafikkkforsikringsavgift for kjøretøy gjøres teknologinøytral
- 14 • fjerne merverdiavgift på import av veteranbiler

15
16
17

18 **Finanspolitikk og pengepolitikk**

19 Fremskrittspartiet vil føre en ansvarlig økonomisk politikk. Norsk næringslivet er avhengig av
20 gode og forutsigbare rammevilkår uten politisk risiko. En langsiktig og stabil økonomisk
21 politikk gir trygghet for folks privatøkonomi.

22

23 Den norske stat har en stor finansformue og en unik økonomisk situasjon. Dette
24 handlingsrommet må brukes til å bygge, sikre og utvikle landet gjennom investeringer i
25 samfunnsøkonomisk lønnsom infrastruktur, forskning og utvikling samt vekstfremmende
26 skattelettelse, for å gi norsk næringsliv de beste konkurransevilkår.

27

28 Selv om staten har store verdier, må vi unngå en situasjon hvor høyt statlig forbruk over tid
29 gjør at statens økonomi ikke er bærekraftig.- Derfor vil vi skille mellom drift og investeringer i
30 statsbudsjettet. Et slikt skille tar hensyn til at driftsutgifter i større grad er inflasjonsdrivende
31 enn samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer. Dessuten får vi bedre kontroll med
32 hvordan vi bruker våre ressurser gjennom registrering og avskrivning av eiendeler. Det bør
33 legges til grunn at statens forbruk ikke skal vokse mer enn bruttonasjonalproduktet.

34

35 Vi støtter tankegangen om at utvinning av petroleumsressurser skal ha et
36 generasjonsperspektiv, hvor verdiskapingen skal komme hele landet til gode i et langsiktig
37 perspektiv. Verdiene bør investeres både i utlandet og i norsk samfunnsøkonomisk lønnsom
38 realkapital, og alle investeringer bør spesifiseres i eget budsjett. Dette vil innebære at viktige
39 vei- og baneprosjekter som i dag skaper flaskehalser i transportnettet, vil kunne løses langt
40 raskere og samtidig gi et godt grunnlag for økonomisk vekst. Det samme vil gjelde for andre
41 samfunnsmessig viktige investeringer.

42

43 **Fremskrittspartiet vil:**

- 44 • skille mellom drift og investeringer i statsbudsjettet
- 45 • etablere et fond for oppgradering og nye investeringer i norsk infrastruktur
- 46 • redusere og effektivisere det offentlige byråkratiet og frigjøre arbeidskraft til privat
- 47 sektor
- 48 • styrke forskning og utdanning for å stimulere til verdiskaping og deltakelse i
- 49 arbeidslivet
- 50 • sikre en regulering av finansnæringen som tar hensyn til en mangfoldig,
- 51 desentralisert og solid banknæring over hele landet

- 1 • styrke samspillet mellom finansnæringen og det offentlige virkemiddelapparatet, og
2 utrede tiltak for å styrke verdiskapingen i samspill mellom offentlige ordninger og
3 privat finansiering
- 4 • organisere utbygging og drift innen prioriterte områder med statlig ansvar, etter
5 samme modell som selskapet Nye Veier
- 6 • avslutte offentliggjøring av skattelisterne

9 **MARKEDSØKONOMI OG NÆRINGS LIV**

10 Markedsøkonomi er en forutsetning for et fungerende demokratisk samfunn. Et
11 velfungerende marked innebærer at forbrukerne i all hovedsak påvirker tilbudet gjennom sin
12 etterspørsel. En velfungerende privat sektor og privat næringsliv skal bidra til finansiering av
13 våre velferdsordninger som ivaretar de som ikke kan leve av egen arbeidsinntekt. Vi tror på
14 gunstige og forutsigbare skatteordninger som det viktigste incentivet for å bidra til høy
15 verdiskaping i Norge. Derfor må det søknadsbaserte virkemiddelapparatet gjennomgås og
16 effektiviseres. Næringslivet trenger skattelettelser og forutsigbarhet, ikke mer byråkrati og
17 konsulenter for å hente ut politisk bestemte subsidier.

18
19 Internasjonal handel har bidratt til å løfte millioner av mennesker ut av fattigdom og er et
20 grunnleggende virkemiddel for å sikre en stabil verden. En fungerende internasjonal
21 markedsøkonomi er en viktig forutsetning for god velferd. Forbrukerne nyter i dag godt av
22 konkurranse på tvers av landegrensene. Det er behov for en ytterligere liberalisering av
23 handelsregler, og Fremskrittspartiet vil arbeide for en friest mulig verdenshandel, men
24 samtidig ivareta sikkerhetspolitiske og beredskapsmessige hensyn som sikrer Norges
25 interesser.

27 **Fremskrittspartiet vil:**

- 28 • liberalisere økonomien for å skape større vekst og mer velferd
- 29 • sikre en virksom konkurranse og at flere samfunnssektorer åpnes for dette
- 30 • arbeide for mer frihandel og nedbygging av tollbarrierer
- 31 • sikre fattige land markedsadgang til Norge
- 32 • sikre at interessene til landets innbyggere og norske eksportnæringer blir ivaretatt
33 ved inngåelse av internasjonale avtaler
- 34 • at Norge skal legge til rette for handel med fremvoksende økonomier som
35 representerer store fremtidige muligheter for norske eksportnæringer og norske
36 arbeidsplasser
- 37 • intensivere arbeidet for å få på plass flere bilaterale avtaler og frihandelsavtaler

40 **Frihandel, toll og importvern**

41 Tollmurer er en barriere mot handel og velstandsøkning. Norge er en liten, eksportorientert
42 økonomi og vil tape på økte handelshindringer.

43
44 Høye tollsatser og beskyttelsesregimer fører til at varer blir dyrere for forbrukere. Spesielt på
45 matområdet er tollsatsene høye, men også på andre områder bidrar høye tollsatser til mindre
46 utvalg og dyrere varer for forbrukere og næringsliv. I tillegg kommer et fordyrende og
47 komplisert regelverk.

48
49 Det viktigste virkemiddelet for å få land ut av fattigdom og skape grunnlag for økonomisk
50 vekst og utvikling, er handel og tilgang til markeder for eksport av varer og tjenester. Norske
51 tollsatser og beskyttelsesregimer bør derfor gradvis fjernes/redueres.

53 **Fremskrittspartiet vil:**

- 1 • at norske tollsatser og ensidige beskyttelsesregimer fjernes over tid
- 2 • fremforhandle bilaterale frihandelsavtaler
- 3 • intensivere arbeidet med å skaffe frihandelsavtaler med store viktige markeder og
- 4 fremvoksende økonomier og fjerne norsk industritoll
- 5 • bruke internasjonale forhandlinger til å sikre markedsadgang for videreforedledede
- 6 norske fiskeprodukter

9 **Næringsliv**

10 Fremskrittspartiet vil føre en næringspolitikk som stimulerer videre utvikling av næringer hvor
11 Norge har historiske og naturlige fortrinn. Kompetansen disse har utviklet i Norge må
12 videreutvikles og anvendes for å styrke Norges posisjon innenfor nye næringer som vokser
13 frem. Rammebetingelsene for norsk næringsliv må være forutsigbare og stabile, og sikre
14 innovasjon og økt verdiskaping i hele landet.

15
16 Næringsvirksomhet basert på prinsippet om fri konkurranse er det beste for den enkelte og
17 samfunnet som helhet.

18
19 Dagens utstrakte offentlige eierskap konsentrerer makt og innflytelse på få hender. Politisk
20 styring av bedrifter hemmer langsiktig tenking og verdiskaping. Når det offentlige både skal
21 overvåke, regulere og tjene penger i det samme markedet, forskjellsbehandling av aktører.
22 En målsetting i vår økonomiske politikk er derfor å bygge ned det offentlige eierskapet i
23 selskaper som drives i direkte konkurranse med private aktører, og ikke forvalter strategisk
24 infrastruktur og naturressurser.

25
26 Med stadig sterkere internasjonal konkurranse om rammebetingelser, samt mer mobil
27 kapital, er det viktig å føre en næringspolitikk som gjør det lønnsomt og attraktivt for bedrifter
28 å drive sin virksomhet i og fra Norge. Norge må alltid fremstå som et som et trygt og
29 forutsigbart land for investeringer som vil bidra til å skape nye arbeidsplasser og sikre
30 innovasjon og utvikling, samtidig som det skapes verdier som bidrar til å finansiere felles
31 velferdsgoder. Økt risikopremie fører til at Norge som investeringsmarked mister
32 konkurransekraft mot andre markeder. Gode rammevilkår for næringslivet innebærer også et
33 konkurransedyktig skatte- og avgiftsnivå.

34
35 Vi vil ikke at staten skal plukke ut enkeltbransjer som ikke bare gis oppstartstøtte, men som
36 også subsidieres eller får garantier for driften. Statens rolle må være å tilrettelegge med gode
37 generelle rammebetingelser for oppstart, drift og eierskap, herunder også en innretning av
38 eierbeskatningen som oppmuntrer private investorer til å satse risikokapital på etableringer,
39 teknologiutvikling og kompetanseheving.

40
41 Det næringspolitiske virkemiddelapparatet og næringsubsidier bør reduseres og fjernes, og
42 frem til den tid ikke knyttes til enkelt næringer. Vi har tillitt til at privat kapital og markedet
43 finner frem til næringer med lønnsomme fremtidsutsikter, og motsetter oss derfor bruk av
44 statlige garantiordninger og subsidier for å fremme en politisk motivert næringspolitikk

45
46 Vi vil ha nasjonal kontroll over naturressursene for å sikre at arbeidsplasser, hovedkontor og
47 utviklingsarbeid blir i Norge. Samtidig bør vi i større grad la private bedrifter konkurrere med
48 statlige bedrifter slik at naturressursene foredles av de aktører som gjør dette best og mest
49 effektivt til beste for samfunnet.

51 **Fremskrittspartiet vil:**

- 52 • gjøre det enklere å starte og drive sin egen bedrift
- 53 • ha færre og enklere innrapporteringer til det offentlige
- 54 • redusere det offentlige eierskapet

- redusere den politiske innblanding i bedriftenes hverdag
- sørge for at offentlige incentivordninger gir støtte etter objektive kriterier og lønnsomhet
- forenkle tilgangen til høykompetent internasjonal arbeidskraft
- bruke andre virkemidler enn subsidier overfor næringslivet
- stimulere konkurranse på alle områder
- gjennomgå hele nærings- og eierbeskatningen og innretningen av denne for å fjerne hindringer for, og politisk risiko ved investeringer i Norge

Nyskaping, gründerpolitikk og små og mellomstore bedrifter

Norsk næringsliv består i all hovedsak av små og mellomstore bedrifter. Derfor er det spesielt viktig å sikre rammebetingelser som stimulerer til vekst og utvikling for disse. Dette må blant annet skje ved redusert byråkrati og skjemavelde, samt en langsiktig og forutsigbar politikk. På den måten blir det enklere å starte, omstille, fornye og drive små og mellomstore bedrifter.

Det må føres en offensiv nyskappingspolitikk, der forskning og utviklingsarbeid, gründervirksomhet og kompetanseutvikling stimuleres. Skatte- og avgiftspolitikken skal brukes aktivt for å sikre gründere gode rammevilkår og finansiering, og Norge må etablere en bedre opsjonsskatteordning enn i dag for å tiltrekke og beholde kompetanse gjennom en krevende oppstartsfase. I tillegg må det statlige virkemiddelapparatet tilpasses, slik at gode ideer og produkter sikres likeverdig støtte og finansiering, uavhengig av hvor i landet de skapes.

For å sikre innovasjon, utvikling av ny teknologi og oppstart av nye bedrifter, vil Fremskrittspartiet øke taket på Kapitalfunn, skattefradragordningen som stimulerer til at bedrifter og privatpersoner investerer kapital i ny næringsvirksomhet. Kapitalfunn rettes inn mot egenkapitalinnskudd i små og mellomstore bedrifters tidlige utviklingsfase.

Av hensyn til nyskaping er det viktig å forenkle skatteleggingen av enkeltpersonforetak, styrke sosiale rettigheter for selvstendig næringsdrivende og øke grensen for årlig MVA-rapporteringen. For å stimulere til økt gründervirksomhet ønsker vi å åpne for at ungdom kan starte enkeltpersonforetak fra fylte 16 år, ved at foresatte eller andre stiller garanti for virksomheten.

Fremskrittspartiet vil:

- forbedre og utvide opsjonsskatteordningen
- Øke grensene for revisjonsplikt og for årlig MVA-rapportering
- forenkle krav til HMS for små bedrifter
- erstatte den aktive næringspolitikk med skattelettelser og et forutsigbart skattesystem
- motivere det offentlige til å gjøre innovative innkjøp
- styrke Kapitalfunn-ordningen
- gjennomgå arbeidsmiljøloven og tilpasse den til dagens arbeidsliv

Kunstig Intelligens (KI) (internasjonalt AI)

OECD/EU sin definisjon på KI, er «Et AI-system er et maskinbasert system som, basert på inndataene det mottar, med klare og tydelige eller underforståtte mål, utleder hvordan man

1 generer utdata som prediksjoner, innhold, anbefalinger eller beslutninger som kan påvirke
2 fysiske virkelige eller virtuelle miljøer».

3
4 KI-systemer designes til å utføre oppgaver som krever menneskelige egenskaper som
5 læring, problemløsning, språkforståelse, og beslutningstaking.

6
7 KI vil sannsynligvis bli til stor nytte på en rekke områder som eksempelvis innen
8 helsetjenester og i offentlig forvaltning. KI vil kunne redde liv gjennom bedre og raskere
9 diagnoser, og ved at vi selv kan følge vår egen helsetilstand tettere. Det er viktig at KI
10 systemer som benyttes på helseområdet kvalitetssikres grundig, med risikovurderinger, før
11 de tas i bruk.

12
13 Saksbehandlingstiden i offentlig sektor bør kunne reduseres betydelig med KI. Ved
14 automatiserte myndighetsbeslutninger basert på KI, må beslutningene være forklarbare og
15 etterprøvbare, og det må være en menneskelig klageinstans.

16
17 Som med all teknologi, kan KI både brukes og misbrukes. Derfor er det svært viktig å bidra til
18 at personvern og enkeltmennesker ukrenkelige rettigheter til enhver tid blir ivaretatt. Det må
19 være menneskene som setter rammene for bruk av teknologien, ikke motsatt.

20
21 Disse teknologiene vil bli en stadig større del av hvordan en pasient hankses med dagliglivet
22 og sykdommen og det er ventet at KI i nær fremtid vil kunne hjelpe mange, særlig kronisk
23 syke, med å forstå og håndtere sin egen situasjon og sykdom. Disse systemene bruker
24 algoritmer, maskinlæring, naturlig språkbehandling, og mer, for å analysere og reagere på
25 data på en måte som etterligner menneskelig resonnement.

26
27 Dersom Norge skal være i front i utviklingen av KI, må kunnskap om KI implementeres i
28 skolen, og det bør settes av forskningsmidler til formålet.

29 **Fremskrittspartiet vil:**

- 30 • legge til rette for en offensiv satsing på KI i Norge
- 31 • etablere et rammeverk basert på risikovurderinger knyttet utvikling av KI på ulike
- 32 områder
- 33 • at myndighetene skal føre tilsyn med utviklingen
- 34 • implementere KI som fag i skolen og i forskningen
- 35 • effektivisere offentlig sektor

36 **Verdiskaping over hele Norge**

37
38 Gjennom generelle rammebetingelser må det legges til rette for at verdiskaping
39 opprettholdes og utvikles i hele landet, og at verdiene i større grad beholdes der de skapes.
40 Da er det nødvendig at man lokalt får mulighet til å utnytte mer av naturressursene til å
41 etablere næringsvirksomhet og arbeidsplasser.

42
43 Stabile og forutsigbare rammebetingelser er avgjørende for industriutvikling og verdiskaping i
44 hele landet. Vi må legge til rette for at også nye typer kraftkrevende industri etableres i
45 Norge. Ved å ha ren, fornybar og regulerbar krafttilgang tilgjengelig for etableringer og drift i
46 Norge styrkes også industriens konkurransekraft.

47
48 Kommuner som aktivt legger til rette for næringsutvikling, bør tilgodeses for dette gjennom
49 næringsbeskatningen. Dette bør skje på en slik måte at ikke alle midlene fra
50 næringsbeskatningen havner i den kommunen hvor hovedkontoret ligger, men at en
51 forholdsmessig riktig del tilfaller kommuner hvor verdiskapingen faktisk finner sted.

52
53
54

1 En av de viktigste utfordringene for næringslivet i distriktene knytter seg til samferdsel.
2 Transport av varer til kunder og markeder er en betydelig utfordring Derfor må det bygges
3 mer infrastruktur i hele landet. Enkelte større investeringer i viktig infrastruktur bør kunne
4 finansieres direkte gjennom et eget langsiktig investeringsbudsjett.

6 **Fremskrittspartiet vil:**

- 7 • forenkle offentlig forvaltning, lover og regler
- 8 • gi lokalsamfunn muligheten til å utnytte naturressurser for å skape arbeidsplasser
- 9 • hindre at offentlige eller private bedrifter gis særfordeler som fører til
10 konkurransevridning
- 11 • at søknader og henvendelser til det offentlige skal besvares innen fastsatte tidsfrister
- 12 • vri deler av næringsbeskatningen fra stat til kommune
- 13 • sikre at verdiskaping fra naturressurser kommer lokalsamfunnene til gode.

16 **Havet**

17 Norge er en havnasjon med et spesielt godt utgangspunkt for videre utvikling av de
18 blå næringene. Vi har en høyt utdannet befolkning, sterke selskaper, næringsklynger
19 med virksomheter som utfyller og forsterker hverandre, et godt forsknings-,
20 utviklings- og utdanningssystem med fremragende akademiske miljøer som utvikler
21 verdensledende maritim teknologi, velfungerende og gode forvaltningsregimer, og
22 store og ressursrike havområder med god miljøtilstand.

24 Samarbeid på tvers av havnæringene kan gi betydelige muligheter for videre vekst i
25 petroleumsnæringen, maritim næring og sjømatnæringen. Og ikke minst kan det gi
26 grobunn for utvikling av ny, havbasert industri.

28 Fremskrittspartiet ser viktigheten av sjøpattedyrenes rolle i havets økosystem, men
29 som andre ressurser, må disse bestandene beskattes ut ifra en helhetlig og
30 bærekraftig forvaltning. Det må arbeides internasjonalt for å få på plass løsninger
31 som sikrer muligheten for eksport av sjøpattedyr.

33 **Fremskrittspartiet vil:**

- 34 • bidra til gode rammebetingelser gjennom å videreføre og videreutvikle en effektiv,
35 forutsigbar og kunnskapsbasert regulering av havnæringene
- 36 • legge til rette for kunnskaps- og teknologiutvikling i havnæringene gjennom forskning,
37 innovasjon, utdanning og kompetanse
- 38 • lovfeste nettolønnsordningen

41 **Fiskeri**

42 Norsk fiskerinæring er en subsidiefri næring som hevder seg meget godt i den globale
43 konkurransen. Havets ressurser er nasjonale ressurser og skal forvaltes deretter. Dette skal
44 gjøres ut fra et kunnskapsbasert reguleringsregime som sikrer et optimalt uttak av biomasse
45 knyttet til de enkelte bestander.

47 Det må fastsettes totalkvoter for de ulike fiskeriene slik at ressursene forvaltes med tanke på
48 langsiktig og bærekraftig avkastning og optimal utnyttelse av fiskebestandene. Dette kan
49 blant annet gjøres gjennom omsettelige kvoter og tilrettelegging for et tett samspill mellom
50 bedrifter, bransjer, forskningsmiljøer og andre aktører. Tillatelser til å utnytte ressursene i
51 havet skal tildeles av staten og kunne omsettes mellom aktørene i næringen. Det er også
52 viktig å sikre ordninger som ivaretar rekruttering innenfor fiskerinæringen.

1
2 Stadige omkamper om fordeling mellom de ulike flåtegruppene i fiskerinæringene medfører
3 en stor usikkerhet for de som ønsker å investere i nye fartøy og utstyr. Vi vil bidra til å sikre
4 forutsigbarhet og stabilitet for en av landets viktigste næringer.

5
6 Det er svært uheldig at fiskesalgslagene både har en ren salgsfunksjon for fiskerinæringen,
7 samtidig som de også har forvaltningsmessige oppgaver der de blant annet kan regulere
8 levering av fisk og stenging av fiskerier. De forvaltningsmessige oppgavene som i dag
9 tilligger fiskesalgslagene, bør overføres til Fiskeridirektoratet eller en nøytral tredjepart.

10
11 Fremskrittspartiet vil gjennomgå de krav som stilles til eierskap og fordeling av dette i
12 forbindelse med generasjonsskifte i fiskerinæringen.

13
14 Vi vil stimulere til ytterligere brukerstyrt forskning på utnyttelse av fiskeressursene, herunder
15 potensial for mottak og foredling av levende fisk. Dette kan sikre en bedre og mer forutsigbar
16 råvaretilgang. Vi vil også vurdere om kvoteåret bør periodiseres for å sikre en bedre
17 råvaretilgang for den landbaserte industrien. Vi vil være pådriver for tiltak som kan bidra til
18 lønnsom videreforedling av fiskeressurser i Norge

19
20 Vi ønsker ikke leveringsplikt for fiskerinæringen, men vil respektere tidligere inngåtte avtaler.

21
22 Det er viktig at det satses på forskning og utvikling innen fiskeindustrien for å bli mer
23 konkurransedyktig overfor lavkostland. Norge vil ikke kunne konkurrere når det gjelder
24 lønnskostnader og må derfor være i forkant når det gjelder teknologiske løsninger.

25
26 Det må tilrettelegges og etableres ordninger som stimulerer til økt forskning på utnyttelse av
27 restråstoffet til biprodukter, herunder for eksempel helsekost og medisin. Det bør blant annet
28 avsettes forskningskvoter.

29
30 En bærekraftig beskatning av ressursene forutsetter internasjonalt samarbeid og avtaler.
31 Norge må derfor bidra til å sikre avtaler og effektiv kontroll mot ulovlig, urapportert og
32 uregulert fiske. Omsetning av ulovlig fangst må etterforskes som grov økonomisk kriminalitet.
33 Det må reageres strengt på overtredelser og andre former for juks med kvotene.

34
35 Kystvakten og fiskerikontrollen må tilføres tilstrekkelige midler til å øke innsatsen mot ulovlig
36 fiske.

37
38 **Fremskrittspartiet vil:**

- 39 • utvikle pliktsystemet
- 40 • løpende tilpasse lovverket som regulerer næringen
- 41 • jobbe for lavere tollsatser på bearbeidet fisk, slik at mer bearbeiding kan skje i Norge
- 42 • ha økt forskning innen næringen
- 43 • at årlige totalkvoter bestemmes av et beregningsutvalg
- 44 • sikre en optimal og bærekraftig utnyttelse av fiskebestander
- 45 • sikre effektiv kontroll mot ulovlig, urapportert og uregulert fiske
- 46 • arbeide for et internasjonalt regelverk mot dumping av fisk
- 47 • bidra til å utnytte stillehavslaksen og stillehavsøsters som en ressurs

48
49

50 **Havbruk**

51 Norges lange og til dels beskyttede kystlinje med ren sjø og et desentralisert
52 bosetningsmønster, samt arbeidskraft med høy kompetanse innen akvakultur, ligger til rette
53 for å styrke nasjonens posisjon som ledende innen oppdrett av sjømat. Nærheten til

1 markedet for fersk sjømat, samt kunnskap fra landbasert foredling av fisk, gjør at det ligger til
2 rette for en større grad av videreforedling innen landets grenser.

3
4 Skal man lykkes med å videreutvikle næringen må beskatningen på havbruk være
5 resultatavhengig og skattegrunnlaget ta utgangspunkt i faktiske inntekter og kostnader.

6
7 Maksimalt tillatt biomasse (MTB) begrenser hvor mye fisk som kan være i et
8 oppdrettsanlegg. MTB er fast gjennom året, selv om produksjonsvilkårene er bedre når
9 vanntemperaturen stiger. Vi ønsker derfor en gjennomsnittsberegning av MTB, slik at
10 produksjonen kan økes når forutsetningene er som best, og senkes når havet er kaldt. Dette
11 vil bidra til økt verdiskapning og flere arbeidsplasser.

12
13 Fremskrittspartiet mener at havbruksnæringen har store muligheter for økt ekspansjon og
14 verdiskapning gjennom økt produksjon, oppdrett av nye arter og større grad av
15 videreforedling. Dette forutsetter en god håndtering av biologiske utfordringer som lakselus,
16 sykdommer, rømming og utslipp, samt lav dødelighet i produksjonen. Det er i dag svært
17 strenge vilkår for tildeling av konsesjon for havbruk og oppdrett, men det må forvaltes etter
18 bærekraftprinsippet. Konsesjonsvilkårene skal differensieres og liberaliseres for
19 havbruksanlegg som eksempelvis har lukkede merder og begrenset utslipp.

20
21 Det er viktig at kommunene legger til rette for havbruksnæringen. Da må også kommunene
22 få gode insentiver gjennom at deler av næringens skatter og avgifter blir igjen i kommunen.

23
24 Oppdrett til havs skiller seg vesentlig fra etablert kystnær virksomhet. Utfordringenes
25 omfang, teknologien og erfaringsgrunnlaget tilsier krevende forberedelser og at nødvendige
26 hensyn til interessekonflikter og samordning vurderes grundig.

27
28 Vi legger til grunn at eksisterende kompetanse på havbruk og på petroleumsvirksomhet
29 offshore er et godt utviklingsgrunnlag dersom rammebetingelsene legges til rette. Ustabile
30 eller uavklarte rammevilkår og usikkerhet for fremtidige regler og skatteregime må unngås,
31 og forutsigbare rammevilkår bør utredes i samarbeid med næringen. Som en ny og
32 potensielt stor næring i utvikling, peker vi på analogien til petroleumssektoren som en mulig
33 modell.

34
35 **Fremskrittspartiet vil:**

- 36 • innføre rullerende gjennomsnittlig MTB
- 37 • liberalisere konsesjonsvilkårene for å skape vekst i oppdrettsnæringen
- 38 • avvikle det offentlige eierskapet i oppdrettsnæringen
- 39 • at Havbruksfondet fordeles med 80 % til kommunene og 20 % til staten
- 40 • at eksportavgiften og FoU-avgiften må styres av næringen
- 41 • stille strenge krav til næringen innenfor velferds- og miljøkriterier som dødelighet,
42 sykdom, lakselus, rømming og utslipp
- 43 • innføre en teknologinøytral miljøfleksibilitetsordning som sikrer en bærekraftig
44 produksjonsøkning
- 45 • stimulere kommuner til å stille egnede arealer til rådighet for akvakulturnæringen
- 46 • gi rammevilkår for havbruk til havs som reflekterer behovet for utvikling av en
47 potensielt stor ny næring i tidlig fase
- 48 • sikre tilstrekkelig tilgang på lokaliteter for torsk og oppdrett av andre arter innen
49 akvakultur
- 50 • ikke innføre tidsavgrensning på tillatelser for oppdrett av andre arter
- 51 • starte en prosess for privatisering av det statlige avlsprogrammet for torsk, samtidig
52 som eierskapet til genetikken sikres
- 53 • Vurdere inn andre arter i havbruksfondet i takt med lønnsomhet

54

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54

Landbruk

Fremskrittspartiet vil stimulere til effektiv produksjon av trygg, god norsk mat som ivaretar forbrukernes interesser. Landbrukets konkurransevne må styrkes, og i større grad baseres på markedsøkonomiske prinsipper, slik som landets øvrige næringer. Norske matprodusenter skal ha rammebetingelser for produksjon som er på linje med våre naboland, men vi skal ta hensyn til vårt høye kostnadsnivå og våre spesielle klimatiske og strukturelle forhold.

Formålet med landbrukspolitikken skal være en kostnadseffektiv matproduksjon som samtidig ivaretar beredskapshensyn. Landbruket spiller også en rolle for å hindre at kulturlandskapet gror igjen i Norge.

Vi ønsker å legge til rette for at bonden selv skal kunne utvikle sin virksomhet. Dette vil vi gjøre ved å erstatte politiske reguleringer og begrensninger med næringsfrihet. Bonden skal kunne bruke de mulighetene et friere matmarked og handel gir. Dyrevelferd bør reguleres i et slikt handelssystem. Fremskrittspartiet vil ikke tillate import av kjøtt fra produksjonsdyr som er slaktet uten bedøvelse.

Dagens politikk med massive reguleringer og overføringer har ikke fungert. Ved å avskaffe og forenkle lover som i dag begrenser bøndernes frihet, vil landbruket bli bedre rustet til å klare seg på lik linje med andre næringer.

Vi vil desentralisere makten i næringen fra politikere og organisasjoner til den enkelte bonde og forbruker. Jordbruksavtalesystemet bør gjennomgås, med sikte på en omlegging av avtalesystemet til beste for landbruksnæringen og samfunnet.

Det er et mål å gjennomføre full næringsfrihet for landbruksnæringen. Vi vil gradvis gjennomføre avreguleringer av jordbrukets rammebetingelser og vil i takt med dette gradvis gjennomføre reduksjoner i næringsoverføringene. Det skal lønne seg å produsere mye mat og dette må også tilskuddene til næringen gjenspeile. Dette betyr en klarere prioritering av heltidsbønder som lever av å produsere mat. Derfor må tilskuddstaket fjernes.

Dagens produksjonskvoter og konsesjonsbegrensninger virker konkurransehemmende og hindrer et marked med forbrukermakt, derfor må disse reguleringene avvikles. Samvirkenes særordninger og markedskontroll må avvikles. Produsentene må selv kunne velge om produktene skal selges direkte til forbruker, kjede eller til videreforedling. Dette må også gjelde for egenproduserte alkoholholdige varer.

Dagens struktur har mange og små gårdsbruk som driver med alternativ virksomhet. Fremskrittspartiet synes det er bra at norske bønder satser på å utvikle egne produkter med lokalmat, satser på reiseliv, Inn på Tunet (omsorgs- og aktivitetstilbud til personer som trenger et alternativt tilbud) og satser på å leve av andre ressurser gården deres har. Også disse bønderne gjør en viktig jobb for å opprettholde kulturlandskapet. Det er viktig med et virkemiddelapparat som kan støtte under denne type næringsutvikling med gården som utgangspunkt.

Innen hestenæringen og hestesporten finnes det store uutnyttede muligheter. Vi ønsker å legge til rette for et styrket hestehold i Norge til det beste for hele samfunnet og bidra til å legge til rette for næringsutvikling i kommunene.

Eiere av gårder er gjenstand for svært inngripende reguleringer knyttet til konsesjonslov, priskontroll, boplikt, delingsforbud og odelslov som Fremskrittspartiet ønsker å fjerne. For å opprettholde vårt vakre kulturlandskap vil vi opprettholde driveplikten.

1
2 Det er viktig at Norge har en god matvareberedskap som ivaretar flere ulike trusselbilder.
3 Fremskrittspartiet foretrekker en desentralisert modell der korn og andre matvarer lagres
4 lokalt, fordi dette er rimeligere og fremstår som en mer robust løsning enn en modell med
5 sentraliserte lagre. Det er viktig å kunne tilpasse og utvide matvareberedskapen raskt i
6 krisetider.

7
8 Vi ønsker et rikt plante- og dyreliv i Norge. Det bør søkes opprettholdt en bestand av ørn,
9 jerv, bjørn og gaupe. Forvaltningen av denne må skje lokalt der en har forutsetning for å
10 vurdere situasjonen, og derfor må prioriterte rovdyrsoner avvikles.

11
12 Nødvergeretten som nå gjelder for angrep på hund, bør i tillegg gjelde når rovdyr kommer inn
13 på innmark og ikke lar seg skremme bort.

14 15 **Fremskrittspartiet vil:**

- 16 • styrke matvareberedskapen i Norge
- 17 • prioritere heltidsbonden
- 18 • at produksjon og priser skal styres av markedet
- 19 • liberalisere jordbruksavtalesystemet
- 20 • gjeninnføre fri eiendomsrett for landbrukseiendommer
- 21 • fjerne delingsforbudet i jordloven
- 22 • avvikle konsesjons- og boplikten for norske statsborgere, samt odelsreguleringer
- 23 • fjerne systemet med markedsreguleringer og målpriser
- 24 • fjerne produksjonsbegrensninger, som for eksempel kvoteordninger og
- 25 konsesjonsgrenser
- 26 • likestille valg av organisasjonsform i landbruket
- 27 • åpne for tilgang til internasjonale markeder gjennom frihandelsavtaler
- 28 • at det skal forskes på utvikling av plantebasert proteinråstoff i Norge.
- 29 • tillate gårdssalg av alkohol uavhengig av alkoholstyrke
- 30 • oppheve kjerneområdet for rovdyr
- 31 • samordne forvaltning av rovdyr og landbruk
- 32 • opprettholde lokal forvaltning av vilt
- 33 • la lokale myndigheter ha ansvaret for rovdyrforvaltningen
- 34 • at det skal pålegges staten å gi full erstatning til grunneiere, næringsdrivende eller
- 35 andre som lider tap som følge av statens overordnede rovdyrforvaltning
- 36 • at det innføres kvotejakt der hvor dette ikke truer den totale bestandens overlevelse
- 37 • at rovdyrforlikene skal evalueres.
- 38 • at viltloven med forskrifter endres slik at det blir lovlig å jakte i romjul og påske
- 39 • at det blir tillatt å bruke løs på drevet halsende hund ved jakt på bjørn, jerv og ulv

40 41 42 **Dyrevelferd og forbrukersikkerhet**

43 Norge skal ha et sterkt dyrevern. Personer som har vist seg uskikket til å holde dyr, skal
44 miste retten til dyrehold. Fremskrittspartiet ønsker å etablere et dyrepoliti i hele Norge for å
45 sikre dyrenes velferd.

46
47 Det er uholdbart at store deler av landet ikke har tilfredsstillende tilgang til veterinærtjenester,
48 og at dette bidrar til lokale forskjeller når det gjelder dyrevelferd.

49
50 For å ivareta kvalitetssikring i alle ledd er det viktig at vi har et mattilsyn som fungerer og som
51 har den kunnskapen som trengs for å både utføre inspeksjoner i tillegg til eventuell
52 oppfølging og veiledning for de produsentene som trenger dette. De siste årene har vi

1 opplevd det motsatte og det er på tide med en grundig gjennomgang av Mattilsynet med
2 tanke på organisering og erfaring og kompetanse hos inspektørene.

3
4 Vi ønsker en reform av Mattilsynet der det blir satt tydeligere krav til ledelse, organisering og
5 ansvarsfordeling og til faglig kompetanse og erfaring til å gi råd og veiledning. Dette
6 innebærer å være faglig oppdaterte på produksjonsdyr, ha god kunnskap om gårdsdrift og
7 problemstillinger som er knyttet opp til de ulike produksjonene i landbruket. Videre må
8 praksis rundt lukking av avvik og journalforskriften gjennomgås, og forvaltningsloven må
9 følges i behandlingen.

11 **Fremskrittspartiet vil:**

- 12 • sikre et operativt dyrepoliti i hele landet
- 13 • gi strenge straffer for mishandling og vanskjøtsel av dyr
- 14 • at det stilles strenge objektive krav til dyrevelferd i alt dyrehold inklusive transport og
15 slakting
- 16 • at myndighetene fremmer god dyrehelse gjennom et utvetydig regelverk og god
17 nasjonal beredskap mot smittsomme sykdommer
- 18 • reformere Mattilsynet og gjøre organisasjonen bedre rustet til å sikre god dyrevelferd
- 19 • sikre at det brukes minst mulig antibiotika i dyrehold i Norge

22 **Skogbruk**

23 Over en tredjedel av fastlandet i Norge er dekket av skog. Skogressursene har vært en
24 bærebjelke for landet og for utviklingen av nasjonen. Den bioøkonomiske verdiskapningen
25 har lange tradisjoner, men opplever med grønn omstilling en renessanse og gir store
26 muligheter.

27
28 Fremskrittspartiet vil legge til rette for at mer av verdiskapningen forblir i Norge og at mer av
29 trebearbeidningen skjer innenlands. Fra innblanding i fossilt drivstoff og økt bruk av
30 bygningsmaterialer av tre, til produksjon av mat og medisiner er utviklingsmulighetene store.
31 Økt verdiskapning i trebearbeidende industri gir betydelige muligheter for økt sysselsetting
32 og avkastning fra skog- og trenæringen. Virkemiddelapparatet må tilpasses utvikling av nye
33 løsninger for økt bruk av tre.

34
35 Skognæringen kan bidra til å øke verdiskapningen i et framtidig norsk lavutslippssamfunn.
36 Dette gjør det viktig å utnytte potensialet for økt produksjon, hogst og bruk av trevirke til
37 erstatning for fossile ressurser. Det er stort potensial for økt hogst i Norge. Tiltak som bidrar
38 til kvalitetsfremmede skogskjøtsel, bør prioriteres.

39
40 For å øke lønnsomheten fra skog- og trenæringen må hele verdikjeden fra skogindustrien
41 utnyttes bedre og mer effektivt.

42
43 Vi vil utjevne kostnadsulempen som utfordrende logistikk gir norsk skog- og trenæring
44 gjennom fortsatt å satse på flere og bedre skogsbilveger. Vi vil fortsette utbedringen av
45 flaskehals, overføre mer tømmer og bearbeidede produkter fra vei til bane, og investere i
46 tilstrekkelig havnekapasitet.

47
48 Privat eiendomsrett er helt vesentlig. Vi er derfor kritiske til tvunget vern av skog, og alt
49 fremtidig vern av skog må skje på frivillig basis. Skog med høy produktivitet og god logistikk
50 til industrien bør ikke prioriteres for vern. Dagens ordning med konsesjon på
51 skogeiendommer hindrer et effektivt marked, er prisdpende og begrenser selgers vilje til å
52 legge skogeiendommer ut for salg. For å styrke investeringslyst og driftsgrunnlaget på
53 skogeiendommer vil vi fjerne konsesjonsplikten på skogeiendommer. Et lovpålagt eierskap

1 organisert som enkeltpersonforetak er til hinder for investeringer. Fremskrittspartiet vil
2 likebehandle eierskap uavhengig av organisasjonsform.

4 **Fremskrittspartiet vil:**

- 5 • endre konsesjonsloven for å skape et fritt marked for kjøp og salg av skogeiendom,
6 også om denne er bebygd og har et ubetydelig dyrket jordareal.
- 7 • forbedre infrastrukturen for tømmertransport
- 8 • satse videre på næringsrettet biobasert forskning og innovasjon
- 9 • sikre en forvaltning av skogen som gir aktiv bruk og økt avvirkning
- 10 • legge til rette for økt karbonbinding i skog og tre
- 11 • fremme innovasjon og sikre kapital til FoU

14 **Reindrift**

15 Fremskrittspartiet vil stimulere til effektiv produksjon av norsk reinkjøtt og styrke reindriftens
16 konkurransevne, og vil redusere og på sikt fjerne subsidiene. Vi vil liberalisere regelverket
17 for mobile slakterier for å sikre en bærekraftig forvaltning av reinstammen.

18 Reindrift må behandles som annen næringsvirksomhet, også når det gjelder regler for
19 investerings- og driftsmidler. Næringen bør utøves så fritt som mulig, og det offentlige ansvar
20 bør begrenses til en fornuftig ressursforvaltning av offentlige beitemarker. Sametinget skal
21 ikke overta forvaltningen av reindriftsavtalen.

24 **Fremskrittspartiet vil:**

- 25 • redusere byråkratiet overfor reindriftnæringen
- 26 • likebehandle reindriftnæringen og andre næringer
- 27 • arbeide for en fornuftig og forutsigbar ressursforvaltning av offentlige beitemarker
- 28 • gradvis redusere subsidier til reindrift

31 **Maritim sektor**

32 Fremskrittspartiet vil sikre at Norge forblir en sjøfartsnasjon også i fremtiden. Vi vil stimulere
33 til fornying av flåten ved å forbedre vrakpantordningen til også å gjelde offshorenæringen.
34 Det bør også vurderes tiltak som reduserer de direkte kostnadene ved havneanløp. Dette
35 kan gjøres gjennom avgiftspolitikken.

36 Norges internasjonale posisjon forsterkes ytterligere ved at vi har et komplett maritimt miljø
37 med internasjonalt ledende aktører innen de fleste områder.

38 Den maritime næringen er en betydelig bidragsyter til at norsk sokkel er langt fremme ved
39 utvikling av ny teknologi. For at den norske maritime klyngen skal beholde sitt forsprang og
40 at norske arbeidsplasser skal sikres, er vi avhengige av et stabilt høyt aktivitetsnivå på
41 sokkelen. Dette sikrer viktige arenaer for innovasjon og teknologiutvikling offshore og er til
42 nytte for andre deler av det norske samfunn.

43 Vi mener at kabotasje til sjøs truer norske arbeidsplasser, og må få større fokus. Norske
44 lønns- og arbeidsvilkår er høyt prioritert i norsk arbeidsliv. Det må være et mål at dette også
45 skal gjelde på skip som har vedvarende aktivitet på norsk sokkel og i norske farvann dersom
46 dette lar seg forsvare innenfor Norges internasjonale forpliktelser, fører til flere norske sjøfolk
47 og ikke svekker norske rederiers konkurransekraft.

48 Norske sjøfolk, rederier og verft er nøkkelen til vår maritime suksess, næringens enorme
49 innovasjonskraft, og er grunnfjellet i den maritime klyngen. Uten norske sjøfolk, rederier og
50

1 verft vil det bli umulig å opprettholde den maritime næringsklyngen. Norsk skipsfart må sikres
2 internasjonalt konkurransedyktige rammevilkår. Dette vil gi norske rederier mulighet til å seile
3 under norsk flagg og gi norske sjøfolk de samme rammevilkår som sjøfolk i våre naboland. Vi
4 vil prioritere maritim utdanning og rekruttering av norsk ungdom til næringen.

5

6 Vi vil utvikle og opprettholde en robust rederiskatteordning som inkluderer nærskipfarten og
7 dens operasjoner, for å sikre langsiktig konkurranseevne og vekst i den norske maritime
8 sektoren.

9

10 Norske sjøfolk trenger gode rammevilkår for å sikre arbeidsplassene deres i en svært
11 konkurranseutsatt næring. Vi vil styrke nettolønnsordningen for å sikre norske sjøfolk.

12

13 **Fremskrittspartiet vil:**

- 14 • styrke nettolønnsordningen gjennom å heve taket i alle segmenter i NIS og NOR
- 15 • sikre konkurransedyktig rederibeskatning
- 16 • prioritere maritim utdanning og rekruttering av norsk ungdom til handelsflåten
- 17 • sikre internasjonalt konkurransedyktige vilkår for skipsverft og underleverandører
- 18 • sikre konkurransedyktige rammebetingelser for norske skipsregistre
- 19 • utvide vrakpantordningen for skip slik at den gjelder både nærskipfarten og
- 20 offshorefartøy
- 21 • bruke norsk språk i kravspesifikasjoner ved statlige investeringer eller vedlikehold,
- 22 innenfor EØS-avtalens rammer
- 23 • Sikre nærskipfarten lik innretning som offshore i rederiskatteordningen.

24

25

26 **Mineralnæringen**

27 Geologiske undersøkelser har avdekket at Norge har store uutnyttede
28 mineralressurser både på land og på havbunnen innenfor kontinentalsokkelen.
29 Majoriteten av verdens utvinningsområder i dag er kontrollert av autoritære stater
30 som kontrollerer eksporten av disse viktige metallene. Derfor er mineralnæringen
31 viktig også for Norges sikkerhet.

32

33 Fremskrittspartiet ønsker å prioritere økt kartlegging av mineraler, forenklet byråkrati
34 og kortere saksbehandlingstid for selskaper som ønsker å utvinne disse viktige
35 ressursene. Mineralnæringen kan bli en ny stor næring for Norge, men er risikofyllt og
36 kapitalkrevende. Næringen trenger derfor langsiktige og forutsigbare vilkår og
37 skatteordninger som kan bidra til risikoavlastning for leting etter og kartlegging av
38 viktige mineralressurser i Norge

39

40 Norge er i en særstilling når det gjelder forekomster av mineraler på havbunnen. Det
41 er store forekomster på vår kontinentalsokkel. Kartlegging av disse ressursene er et
42 prioritert område for å sikre etterspurte råvarer og fremtidige inntekter til Norge.

43

44 **Fremskrittspartiet vil:**

- 45 • ha økt satsing på utvinning av mineraler og kartlegging av mineralforekomster på
- 46 havbunnen
- 47 • etablere skatteordninger som kan bidra til risikoavlastning for leting etter og
- 48 kartlegging av viktige mineralressurser i Norge
- 49 • forenkle og strømlinjeforme konsesjonssøknadsprosessen
- 50 • gi ett departement ansvar for alle aspekter av mineralnæringen, herunder behandling
- 51 av søknader
- 52 • arbeide for at virkemiddelapparatet skal omfatte mineralnæringen

- kartlegge forekomster av mineraler på norsk sokkel

Handels-, reiselivs- og servicenæringer

For at de tjenesteytende næringene skal kunne utvikle sitt fulle potensial, er det viktig at etablerings- og konkurransehindrende ordninger fjernes.

Fremskrittspartiet vil derfor liberalisere en rekke restriksjoner i handelsnæringen, herunder åpningstidsbestemmelser, konsesjons-, løyve- og bevillingsbestemmelser, samt restriksjoner på etablering og lokalisering av nye virksomheter. Vi vil åpne for at også ansatte under 18 år kan selge alkohol og tobakk, så lenge det er andre ansatte over 18 år i lokalet.

Søknader om salgsbevillinger fra dagligvarebransjen avgjøres lokalt av den enkelte kommune. Vi vil gi kommunene samme mulighet til å avgjøre søknader om salgsbevilgning fra servicehandelen bensinstasjoner og andre utsalgssteder, samt hjemlevering, ut fra lokale forhold. Flere steder vil dette være avgjørende for å beholde et lokalt servicetilbud i fravær av annen handelsvirksomhet knyttet til dagligvare, drivstoff, apotekvarer og post i butikk.

Reiselivsnæringen er en av verdens raskest voksende næringer, og som Norge har gode forutsetninger for å ta del i. Norges spesielle kvaliteter, gjennom særegen natur og rik kulturarv, gjør landet til et spennende reisemål, og næringen har dermed et uutnyttet vekstpotensial.

DISSENS 4 Mindretall vil ha med følgende setning:

Det finnes likevel kommuner som opplever turisme som en utfordring for lokalmiljø og infrastruktur. Fremskrittspartiet ønsker ikke en nasjonal turistskatt, men vil åpne for at kommuner som har lokale utfordringer knyttet til turister fra utlandet, selv kan innføre et lokalt besøksbidrag.

Det må bli opp til den enkelte kommune å avgjøre om det skal tillates utvidede søndagsåpne butikker og definere seg som «typisk turiststed».

Opplevelser og mangfold innen mat og drikke er for mange turister en viktig del av den totale reiseopplevelsen. For å sikre konkurransekraft for serveringsstedene og et tilbud tilpasset etterspørselen, bør serveringsstedene selv fastsette sine åpnings- skjenke- og serveringstider. Tillatelse til salg av sterkøl, cider og vin fra lokale produsenter i butikker i nærområdet vil styrke både turistnæringen og arbeidsplasser i distriktene.

Lokale drikkevareprodusenter må få lov å markedsføre sitt tilbud av smaksopplevelser og produkter.

Et lavere avgiftsnivå på blant annet alkohol og mat kan bidra til å styrke Norge som et attraktivt reisemål, både for nordmenn og tilreisende, med de fantastiske naturopplevelsene vi har å by på. Fremskrittspartiet vil forenkle og redusere det generelle skatte- og avgiftsnivået i Norge, noe som også vil komme reiselivsnæringen til gode.

Lover og regler må tilpasses på en slik måte at de ikke er til hinder for utvikling av opplevelsessentre, hoteller og gårdsferier i distrikts-Norge.

Fremskrittspartiet vil

- bygge ut infrastruktur for å få økt tilgjengelighet til distriktsdestinasjonene

- 1 • styrke merkevarebyggingen av Norge som reisemål
- 2 • ivareta vår kulturarv ved vern gjennom bruk
- 3 • redusere skatte- og avgiftsnivået og forenkle regelverket, som også vil komme
- 4 reiselivsnæringen til gode
- 5 • avskaffe bestemmelser som begrenser handelsnæringens åpningstider
- 6 • tillate fri etablering av alle former for handelsbedrifter og fjerne handelsmonopoler
- 7 • tillate salg av lovlige varer i hele butikkens åpningstid
- 8 • at den enkelte kommune gis anledning til å avgjøre søknader om salgsbevilling for
- 9 både dagligvarebransjen, bensinstasjoner og servicehandelen
- 10 • at det foretas en vurdering av om lov om god handelsskikk bør utvides til også
- 11 omfatte storkjøkken/serveringsbransjen

12
13

14 **Alkohol og tobakk**

15 Dagens høye avgifter og omfattende reguleringer på salg av alkohol fører til smugling
16 og ulovlig produksjon. Den beste forebyggende alkohol- og tobakkspolitikken ligger i
17 opplysningsvirksomhet og bevisstgjøring av den enkeltes ansvar for egne handlinger.

18

19 Vi erkjenner at bruk av tobakk og alkohol kan føre til alvorlige helseproblemer, og er
20 tilhengere av offentlig informasjon om skadevirkninger. Vi vil likevel motsette oss
21 byråkratiske tiltak som tar sikte på å hindre at voksne mennesker kan nyte lovlige
22 produkter.

23

24 Vi mener det må være lov å markedsføre alle produkter som lovlig kan omsettes i
25 Norge.

26

27 **Fremskrittspartiet vil:**

- 28 • liberalisere alkohollovgivningen
- 29 • oppheve monopolet for omsetning av alkoholholdige drikker
- 30 • sikre et tilfredsstillende kontrollsystem for omsetning av alkohol
- 31 • sette aldersgrensen for kjøp og skjenking av alkoholholdige drikkevarer lik
- 32 myndighetsalderen
- 33 • harmonisere avgiften på alkohol og tobakk med nivået i våre naboland for
- 34 å unngå handelslekkasje og smugling
- 35 • ikke avgiftsbelegge e-sigaretter som tobakk
- 36 • fjerne regulering av åpnings- salgs- og skjenketider

37

38

39 **Boligpolitikk**

40 Boligen er den største økonomiske investeringen mange av oss foretar. Det offentlige har et
41 ansvar for at det blir lagt til rette for flere tilgjengelige tomteområder, og at det ikke innføres
42 unødvendige særkrav og hindringer som legger press på boligpriser og gjør det vanskelig å
43 slippe inn på boligmarkedet.

44

45 Kommunene har ingen insitamenter til å effektivisere byggesaksarbeidet når de med
46 henvisning til selvkostprinsippet likevel kan sende regningen direkte til utbygger. Derfor bør
47 det innføres et tak på byggesaksgebyrene, slik at det skal lønne seg for kommunene å
48 effektivisere driften.

49

50 Høye boligpriser rammer først og fremst unge mennesker i etableringsfasen.

51 Fremskrittspartiet ønsker å liberalisere kravene til universell utforming og byggemåte. Vi
52 ønsker også å liberalisere kravene som stilles til utleieenheter/sekundærboliger i

1 eksisterende boliger for å unngå at kostnader med nye tekniske krav fører til økte priser i
2 leiemarkedet.

3
4 Regionale areal- og transportplaner hindrer i praksis effektiv boligutbygging, overprøver
5 kommunale vedtak og bidrar til fortetning og sentralisering. Det er også nødvendig med en
6 kritisk gjennomgang av vernebestemmelsene, slik at mennesker i større grad kan bestemme
7 over egen eiendom.

8
9 Aleneboere har i utgangspunktet de samme bokostnadene som familier. Det er viktig at
10 avgifter og gebyrer knyttet til bolig i størst mulig grad differensieres ved at det betales for
11 faktisk forbruk, og ikke basert på boligens areal.

12
13 Det er et viktig prinsipp at bankene står fritt til å foreta de nødvendige vurderinger av den
14 enkeltes og familiens evne til å betjene lån. Vi ønsker derfor å fjerne utlånsforskriften og
15 derved egenkapitalkravet for boliglån og la bankene selv avgjøre den enkelte og familiens
16 låneevne. Dette vil også bidra til å redusere behovet for antall personer som søker om
17 startlån fra det offentlige. Det gjeldende reguleringsregimet de siste årene har skapt en
18 uheldig todeling av boliglånsmarkedet.

19
20 Norge har fortsatt stor underdekning på studentboliger. Vi vil legge til rette for at flere private
21 aktører kan bygge studentboliger på samme vilkår som studentsamskipnadene. Dersom
22 dagens monopolordninger avskaffes, er det mulig å bygge flere boliger til en lavere pris og
23 raskere. Vi vil i tillegg heve grensen for hva unge mennesker årlig og totalt sett kan spare
24 gjennom BSU-ordningen (Boligsparing for Ungdom).

25
26 Vi vil oppheve lov om eiendomsskatt slik at kommunene fratras muligheten til å kreve inn
27 skatt på eiendom. Eiendomsskatt er en dobbeltbeskatning av kommunens innbyggere og
28 næringsliv og tar verken hensyn til den enkeltes inntekt eller gjeldsgrad.

29
30 Overdragelse av eiendom i nærheten av sikkerhetskritiske installasjoner bør omfattes av
31 sikkerhetsloven.

32
33 Da statens kostnader ved eierskifte for eiendom reflekteres i tinglysingsavgiften, er
34 dokumentavgiften en ren tilleggsskatt på bytte av bolig. Dette er ikke et hensiktsmessig
35 bidrag til et fungerende og enklere tilgjengelig boligmarked. Vi ønsker en fjerning av
36 dokumentavgiften på sikt, med skjerming av førstegangsetablerere som en mellomløsning.

37
38 Vi vil erstatte dagens generelle forbud mot bygging i strandsonen med et regelverk som
39 vedtas og forvaltes lokalt. Vi er motstander av boplikten.

40 41 **Fremskrittspartiet vil:**

- 42 • begrense innsigelsesretten til offentlige myndigheter og stille krav om raskere
43 avklaring på innsigelser. forenkle saksbehandlingen, få vedtak gjort raskere og
44 ikke stille fordyrende krav i plan- og byggesaker.
- 45 • sørge for en kritisk gjennomgang av vernebestemmelsene og sørge for en
46 opprydding i både kommunale, fylkeskommunale og statlige bestemmelser. Dette
47 vil gi et tydeligere lovverk som styrker demokratiet og legger til rette for fremtidige
48 digitale løsninger
- 49 • sette et makstak på byggesaksgebyrer med utgangspunkt i de mest effektive
50 kommunene, for å sikre at innbyggerne mottar kostnads- og tidseffektive tjenester
51 innen byggesaker
- 52 • reversere fordyrende detaljkrav til universell utforming, byggemåte og energikrav
53 knyttet til nybygg

- 1 • gå imot pålegg om omfattende og kostbare energi og klimakrav til eksisterende
- 2 boliger
- 3 • ta initiativ til et nordisk samarbeid knyttet til felles tekniske byggekrav basert på
- 4 kostnadseffektive løsninger
- 5 • heve grensen for sparing gjennom BSU-ordningen
- 6 • fjerne det statlige egenkapitalkravet for boliglån og oppheve utlånsforskriften
- 7 • la private bygge studentboliger på lik linje med studentsamskipnadene
- 8 • at avgifter ved kjøp og salg av bolig settes til selvkost
- 9 • avskaffe eiendomsskatten ved å oppheve loven om eiendomsskatt
- 10 • avvise alle forslag om å øke beskatningen av egen bolig
- 11 • øke utbyggingstakten for studentboliger
- 12
- 13
- 14

15 ENERGI

16 For over 100 år siden, på Sam Eyde og Kristian Birkelands tid, forsto våre ledere at vannkraft
17 var et av våre konkurransefortrinn, og skulle komme Norges befolkning og næringsliv til
18 gode. Vi mener dette fremdeles må være forutsetningen for energipolitikken i Norge. Høy
19 grad av innovasjon, verdensledende kompetanse og driftighet i kombinasjon med god
20 utnyttelse av et av våre hovedkonkurransefortrinn; stabil, rikelig og rimelig fornybar energi,
21 har vært og vil fortsette å være en forutsetning for utbredt næringsvirksomhet og spredt
22 befolkning i Norge.

23
24 Norge er en av verdens ledende energinasjoner, med tilgang på store mengder ren og
25 fornybar energi, og gjennomgikk det «grønne skiftet» i kraftsektoren for mange tiår siden.

26
27 Norge har ca rundt 99,5% fornybar kraftproduksjon, og har i lang tid hatt ren, rikelig og
28 rimelig tilgang på kraft som et særnorsk konkurransefortrinn. Norge skal ikke være «Europas
29 grønne batteri» og følge etter EU blindt. EU avindustrialiserer seg selv med sin symbolske og
30 kostbare klimapolitikk, noe som overfører mer makt og verdiskapning til uforutsigbare stater
31 som vesten ikke er tjent med å være avhengig av.

32
33 Etterspørselen etter kraft øker veldig, mens kraftproduksjonen i Norge ikke øker tilsvarende.
34 Økt kraftforbruk er resultatet av en villet politikk, hvor utallige kraftkrevende «grønne»
35 prosjekter ønskes realisert, kombinert med storstilt elektrifisering. Dette samtidig som
36 utenlandskabler knytter oss tett til land som fører en uansvarlig energipolitikk. Denne
37 utviklingen medfører at Norges konkurransefortrinn med rikelig kraft og rimelige strømpriser
38 er utsatt.

39
40 Norge må føre en realistisk og langsiktig energi- og klimapolitikk som ivaretar norsk
41 konkurransekraft, opprettholder tilgangen på rimelig og ren fornybar kraft i hele landet og
42 fokuserer på selvforsyning og energisikkerhet. Det bør innføres en makspris på strøm, og
43 modellen for prissetting av strøm bør gjennomgås.

44
45 Vi vil utforske mulighetene innen kjernekraft, både for kraftproduksjon til nett, men også
46 offgrid produksjon til forbruk som ikke tilknyttes kraftnettet. I tillegg ønsker vi å se på
47 mulighetene Små Modulære Kjernekraftverk (SMR) gir ved strategisk plassering for å
48 redusere behovet for mer kraftnett. En annen måte å spare strøm på og redusere behovet for
49 nettinvesteringer finner vi i økt bruk av bergvarme, og vi ønsker mer forskning på bergvarme
50 og potensialet som ligger der. Vi ønsker en storstilt satsing på vannkraft, med både nye
51 store- og små prosjekter, sammen med oppgradering av eksisterende anlegg.

52

1 Offentlige myndigheter må vise vilje til å utnytte landets fornybare energiresurser og sørge
2 for at Norge forblir et land med rikelig, ren og rimelig kraft gjennom kraftutbygginger, samtidig
3 som natur og miljø ikke utsettes for u hensiktsmessige belastninger.

4
5 Energisektoren skaper grobunn for teknologiutvikling, verdiskaping og god levestandard. Vi
6 ønsker teknologinøytrale reguleringer, og bruk av de energikilder som totalt sett er mest
7 lønnsomme, miljøvennlige og effektive for samfunnet.

8
9 Ved smart bruk av energi vil kostnadene for den enkelte bli lavere, samtidig som
10 miljøinngrepene begrenses. Skatte- og avgiftslettelser på energibesparende tiltak (ENØK)
11 både for privatpersoner og næringsliv må videreutvikles med langsiktighet og forutsigbarhet.
12 Særnorske avgifter på energi må unngås.

15 **Olje og gass**

16 Olje- og gassnæringen er Norges desidert største og viktigste industri og svært
17 avgjørende for norsk økonomi og velstand. Næringen sikrer en betydelig
18 sysselsetting med lønnsomme arbeidsplasser og verdiskapning i hele landet, noe
19 den kommer til å fortsette med i uoverskuelig framtid.

20
21 Norge er verdens fjerde største gasseksportør og i dag den største eksportøren av
22 gass til EU. Norge leverer mer enn 25 prosent av gassen som benyttes i EU. Norsk
23 petroleumsindustri er blant verdens reneste, og nesten all olje og gass produsert i
24 Norge eksporteres. Olje og gass utgjorde 62 prosent av samlet norsk vareeksport i
25 2023.

26
27 Vi vil styrke grunnlaget for videre kartlegging og øke letingen i olje- og gassektoren. I tillegg
28 ønsker vi å legge til rette for økt satsning på forskning og utvikling i sektoren, slik at
29 oljeeventyret på norsk sokkel kan fortsette i overskuelig fremtid.

30
31 For å sikre et jevnt aktivitetsnivå i petroleumsnæringen er det viktig med regelmessig
32 letevirksomhet og kartlegging, med jevnlig strøm av nye prosjekter som kan realiseres.
33 Effektiv utforskning av norsk sokkel med moderne verktøy og kompetanse, samt satsing på
34 petroleumsforskning vil gi betydelig økt verdiskapning, store kostnadsbesparelser, nye
35 arbeidsplasser og ny teknologi. Videre kommer resultatene innen petroleumsforskning til
36 nytte på en rekke andre områder. Teknologiutvikling i én industri kan gi kommersialisering i
37 en annen. Resultater fra petroleumsforskningen har vært avgjørende for utviklingen av
38 løsninger innen blant annet fornybar energi, havbruk, helseteknologi og transport. Det er
39 behov for kontinuerlig kompetanse- og teknologiutvikling dersom vi skal opprettholde
40 aktivitetsnivået på norsk sokkel.

41
42 Utfordringene for petroleumsnæringen blir stadig mer komplekse. Store deler av ressursene
43 befinner seg på større dyp, er mindre i volum og lenger fra land. Stadig flere politikere tar til
44 orde for å stenge ned olje- og gassnæringen, den desidert mest lønnsomme næringen for
45 Norge. Dette er kostbar symbolpolitikk som vil føre til økte klimagassutslipp i verden, en
46 rasering av arbeidsplasser i Norge og mindre velferd for det norske folk. Vi mener denne
47 symbolpolitikken er farlig for norsk økonomi og vår velferd, og vil også svekke europeisk
48 energisikkerhet hvis den realiseres.

49
50 Det er viktig å tenke langsiktig når det gjelder forsyningssikkerhet og trygghet. Norge må
51 derfor ha en offensiv satsing på gass i tiårene som kommer, med mål om å øke
52 energiproduksjonen og styrke rollen som pålitelig leverandør av olje og gass til kontinentet.
53 Det vil både Norge og Europa tjene på.

1 Sokkeldirektoratet anslår at det er like mye olje og gass igjen på norsk sokkel som det er
2 produsert til nå. De gjenværende ressursene kan gi store inntekter for samfunnet og
3 industrien i lang tid fremover. Sokkeldirektoratet anslår at forskjellen mellom høy og lav fart
4 på sokkelen frem mot 2050 kan tilsvare verdien av bortimot et helt oljefond. Samtidig viser
5 direktoratet i sin ressursrapport at produksjonen i 2040 kun vil være på 30 prosent av dagens
6 nivå uten leting og utvikling av nye ressurser, noe som understreker viktigheten av offensiv
7 letepolitikk.

8
9 Vi vil føre en offensiv politikk for å sikre stabile og langsiktige rammevilkår for olje- og
10 gassnæringen, og for å stimulere til fortsatt verdiskaping, lønnsomhet og konkurransekraft i
11 bransjen.

12
13 Skattesystemet må aktivt bidra til å gjøre nisje- og haleproduksjon mer lønnsom, slik at
14 levetiden og utvinningsgraden økes på feltene.

15
16 Det er viktig å sikre tilgang til nye attraktive letearealer, også i nordområdene. Områder i
17 Barentshavet, som grenser mot Russland, bør prioriteres. Det bør også legges vekt på leting
18 i områder som ikke er åpnet, men som grenser til områder der oljeutvinning er tillatt.

19
20 Det bør åpnes for konsekvensutredning av Nordland VI, VII og Troms II (havområdene
21 utenfor Vesterålen, Lofoten og Senja), Barentshavet nord, Møreblokkene og Jan Mayen
22 snarest mulig, med den hensikt å åpne for petroleumsvirksomhet. Virksomheten må foregå i
23 henhold til strenge miljøstandarder i samarbeid med fiskerinæringen og i tråd med
24 petroleumslovens bestemmelser.

25
26 Iskanten er i dag grensen for hvor selskapene på sokkelen kan drive aktivitet i
27 nordområdene. Iskantsonen er biologisk viktig fordi det her skjer en periodisk stabilisering av
28 det øvre vannlaget i tilknytning til ismelting og mye solinnstråling. Dette fører til en relativt
29 kortvarig, men intens produksjon av planteplankton i vannmassene ved iskanten og i selve
30 iskantsonen. Dyreplankton, fisk, sjøpattedyr og sjøfugl utnytter dette, og samles rundt
31 iskanten. Den reelle iskantsonen er i stadig bevegelse, derfor bør også iskantsonen justeres i
32 tråd med hvor den faktiske iskantsonen befinner seg.

33
34 Staten er den desidert største aktøren på norsk sokkel. Staten må derfor ta et stort ansvar
35 for forskning og utvikling innen petroleumsnæringen. Norwegian Energy Partners (NEP) er et
36 av de viktigste virkemidlene for norsk petroleumsideindustri og for å fremme norske
37 leverandører internasjonalt.

38
39 Norsk petroleumsnæring har vist en vilje og evne til å møte miljøutfordringer og til å finne nye
40 løsninger som gir tillit til fremtidig petroleumsvirksomhet utenfor kysten. Med økt
41 petroleumsvirksomhet og økt skipsfart, blant annet fra russiske olje- og gassfelt, må staten
42 likevel øke sitt bidrag til en trygg og sikker oljevernberedskap for å unngå miljøkatastrofer
43 ved eventuelle uhell.

44
45 Vi er kritiske til å elektrifisere sokkelen med strøm fra land som i liten eller ingen grad
46 medfører global reduksjon av klimautslipp, men primært pynter på nasjonale klimaregnskap.
47 Regjeringen har forpliktet Norge til betydelige klimakutt og inngått avtaler om kvotesamarbeid
48 med EU. Det vil medføre behov for storstilte kvotekjøp innen petroleumssektoren framover,
49 hvis ikke klimautslippene fra sokkelen reduseres.

50 Vi er derfor positive til løsninger hvor petroleumsideindustrien kan elektrifisere sokkelen med
51 kraft fra gasskraftverk med høy virkningsgrad og karbonfangst, fra kjernekraftverk, eller fra
52 andre kraftkilder hvor petroleumsideindustrien selv produserer kraften som behøves for
53 elektrifiseringen.

54
55 **Fremskrittspartiet vil:**

- 1 • åpne for økt olje- og gassvirksomhet på norsk sokkel
- 2 • åpne for økt petroleumsvirksomhet i Norskehavet og utenfor Møre-kysten
- 3 • konsekvensutrede LoVeSe for åpning av olje- og gassproduksjon
- 4 • snarest gjenoppta konsesjonsutlysninger for leting i nye felt og områder, utlyse 26.
- 5 konsesjonsrunde med åpning av nye leteblokker, og gjeninnføre utlysning av
- 6 regelmessige konsesjonsrunder
- 7 • sikre at den definerte Iskantsonen er dynamisk, slik at nye områder som reelt blir
- 8 tilgjengelige kan åpnes for ny aktivitet
- 9 • sikre større satsing på FoU innen petroleumssektoren
- 10 • styrke tilgangen til petroleumsrettede utdanninger
- 11 • legge frem en strategi for hvordan norske forskningsmiljøer og petroleumsnæringen
- 12 kan fortsette sitt lederskap innen forskning og teknologiutvikling, slik at bransjen
- 13 forblir en drivkraft i Norge
- 14 • fortsatt stimulere til økt nisje- og haleproduksjon for å øke utvinningsgraden på
- 15 eksisterende felt
- 16 • tilrettelegge for økt letevirksomhet etter olje og gass i nærhet av områder med
- 17 eksisterende infrastruktur
- 18 • sikre at industrien har konkurransedyktige og forutsigbare rammebetingelser
- 19 • stoppe videre elektrifisering av norsk sokkel som et klimatiltak, med strøm fra land, og
- 20 redusere utslippsmålet fra 50 til 40 prosent for norsk sokkel
- 21 • stimulere selskapene til å legge frem planer for å øke produksjons- og
- 22 eksportkapasiteten fra norsk sokkel for å sikre norske gassleveranser
- 23 • starte arbeidet med en eksportløsning for gass fra Barentshavet for å legge til rette
- 24 for økt gasseksport fra området
- 25 • bidra med rammevilkår og betingelser som sørger for kjappere igangsetting av det
- 26 gassrike Linnorm feltet og tilsvarende områder
- 27 • stå for forutsigbare, stabile og konkurransedyktige vilkår for sektoren
- 28 • utrede muligheten for bygging av gasskraftverk på land eller offshore for fremtidig
- 29 selvforsynt kraftproduksjon, med og uten CCS
- 30 • vurdere behovet for anskaffelse av nye gasskraftverk for å styrke kraftproduksjonen
- 31 og kraftberedskapen på fastlandet og på Svalbard
- 32 • Utrede mulighetene for storskala produksjon av blått hydrogen og ammoniakk fra
- 33 naturgass i Norge

34
35

36 **Vannkraft**

37 87 prosent (137 TWh) av kraften vi produserer i Norge kommer fra vannkraft. Vannkraftens
38 fordeler er mange. Den er fornybar, ren, forutsigbar og fleksibel, og den kan forsyne mange
39 generasjoner med rimelig energi fra lokale ressurser. Vannet lagres i magasiner, noe som
40 gjør vannkraften både fleksibel og stabil. Dette gjør vannkraft særlig godt egnet som
41 energikilde i fremtidens kraftsystemer, som vil kunne kombinere fleksibel vannkraft med
42 varierende kraftproduksjon fra fornybare energikilder.

43

44 NVE anslår at det realistiske teknisk-økonomisk potensialet i Norge er 216 TWh, hvorav mye
45 er bygget ut og en del er vernet. NVE har beregnet det resterende potensialet til ca. 23 TWh.
46 En stor del av dette restpotensialet kommer fra småkraftverk, dvs. kraftverk med installert
47 effekt under 10 Megawatt (MW).

48

49 Fremskrittspartiet ønsker satsing på vannkraft framfor vindkraft. Vannkraften er bærebjelken i
50 Norges forsyningssikkerhet. I tillegg til å være miljøvennlig og fornybar kan vannmagasiner
51 bidra til å unngå flomskader i perioder med ekstraordinær vannføring i vassdrag. I flere
52 flomutsatte vassdrag bør det vurderes om kraftproduksjon og flomforebygging kan
53 kombineres gjennom etablering av vannmagasiner og andre tiltak. Kraftverkernes magasiner

1 har vist seg å være svært viktige for å begrense skadene ved flom. Intensivt regnvær om
2 høsten, med ekstreme nedbørsmengder på kort tid, inntreffer stadig oftere og er mye mer
3 krevende å håndtere enn vårflommen. Det er ingen som overvåker vær-situasjonen så tett
4 som kraftbransjen, og disse kan på kort tid sette inn tiltak for å minske risiko og redusere
5 konsekvenser av flomsituasjoner. Vi mener det derfor er behov for å se på verneplanene på
6 nytt, og basert på ny kunnskap, kompetanse og teknologi gi flere muligheter for verdiskaping
7 i kraftindustrien.

8
9 Om lag halvparten av produksjonskapasiteten ved vannkraftverkene er over 50 år og
10 nærmer seg teknisk levealder. En oppgradering av eksisterende vannkraftverk vil gi en
11 betydelig økt energiproduksjon, uten nye naturinngrep. Staten bør stimulere til slik
12 oppgradering gjennom skattesystemet. Samtidig bør konsesjonsbehandlingen av vannkraft
13 forenkles både for store kraftverk og for små-, mini- og mikrokraftverk.

14 Konsesjonsbehandling av små-, mini- og mikrokraftverk bør overlates til kommunene og
15 regionale nettselskaper, og det må legges særlig til rette for en rask kapasitetsøkning i
16 områder med dårlig strømforsyning.

17 18 **Fremskrittspartiet vil:**

- 19 • bygge ut mer vannkraft fremfor utbygging av vindkraft
- 20 • forenkle konsesjonsbehandlingen og redusere saksbehandlingstiden ved å
21 innføre hurtigspor for enkle saker og prioriterte prosjekter innen nett og
22 produksjon
- 23 • stille strengere krav til konsesjonsbehandlingstid i NVE, for å redusere
24 behandlingstiden
- 25 • legge til rette for at kraftselskaper skal ha mulighet til å søke om utbygging
26 av vannkraft i vernede vassdrag hvor det er identifisert at produksjonen av
27 kraft kan økes uten at det går på særlig bekostning av natur- og
28 miljøhensyn
- 29 • gjennomgå planer for alle vernede vassdrag, og utrede muligheten for
30 skånsom utbygging av kraftproduksjon, spesielt i vassdrag hvor det
31 allerede er store inngrep og aktivitet, eller der hvor tiltak ikke forringer
32 verneverdiene vesentlig
- 33 • utarbeide en plan for effektivisering av eksisterende vannkraftverk med mål
34 om økt kraftproduksjon
- 35 • endre skattesystemet for å utløse flere investeringer i vannkraft
- 36 • endre innslagspunktet for grunnrentebeskatning på småkraftverk fra 10 til
37 15 MVA installert effekt
- 38 • fremheve småkraftens rolle i å øke forsyningssikkerheten med sin
39 desentraliserte kraftproduksjon
- 40 • heve grensen for kraftutbygging i vernede vassdrag fra 1 MW til opp mot
41 15 MW så lenge dette ikke svekker verneverdiene, slik at produksjonen er
42 styrt av de reelle virkningene på verneverdiene, og at småkraften kan ha
43 større flomdempende effekt
- 44 • ha en beredskaps- og sikkerhetsgjennomgang av norsk kraftproduksjon
45 med fokus på regulerbar stor vannkraft, og gjennomføre utbedrende tiltak
46 der det trengs
- 47 • stå for forutsigbare, stabile og konkurransedyktige vilkår for sektoren
- 48 • sikre at økt produksjon ved oppgradering ikke spises opp av for strenge
49 miljøkrav

1 **Kjernekraft**

2 Fremskrittspartiet ønsker å igangsette et arbeid for å inkludere kjernekraft som en del
3 av energimiksen i Norge. Kjernekraft ble fremhevet som en av løsningene på
4 klimatoppmøtet COP28, og 22 land har forpliktet seg til å tredoble kapasiteten til
5 kjernekraftenergi innen 2050.

6
7 Kraftproduksjonen fra kjernekraft er svært stabil og forutsigbar. Kjernekraft er også
8 svært lite arealkrevende sammenliknet med andre fornybare energikilder. Den
9 teknologiske utviklingen viser videre at det er mulig å bygge mindre enheter som kan
10 være mobile, blant annet til skipsfart. Lykkes man med å kommersialisere dette, kan
11 det bety at langt flere land får tilgang til trygg kjernekraft, som kan gi stabil
12 energiforsyning og reduserte klimautslipp.

13
14 Mye tyder på at kjernekraft er en del av fremtidens energiløsning både globalt og i
15 Norge. De nye reaktorene som utvikles, er energieffektive, rene og miljøvennlige. Det
16 er en rask utvikling på området, og fremtidens kjernekraftverk tar i bruk enda bedre
17 teknologiske løsninger og brensler som reduserer mengden kjernekraftavfall med
18 inntil 98 prosent.

19
20 I Europa satser blant annet Sverige, Finland, Polen, Frankrike og flere andre stort på
21 kjernekraft som energikilde framover.

22
23 Skeptikere peker på at kjernekraft er langt fram i tid og kan bli kostbart, men den
24 tunge satsingen på kjernekraft og små modulære reaktorer (SMR) tilsier et stort
25 potensial til å fremskynde både teknologiutvikling og tidsplan. Opprettelse av en
26 allianse for SMRs i EU som har mål om utplassering av kraftverk innen tidlig 2030-
27 tall, kan innebære en langt raskere realisering av SMRs i Europa enn tidligere
28 forespeilet. Kommisjonens initiativ er i tråd med oppmerksomheten som kjernekraft
29 har fått globalt. Nesten samtlige EU-land samt noen av de største økonomiene i
30 verden, viser en fornyet interesse for kjernekraft som en måte å produsere kraft og
31 redusere utslipp på. Vi mener Norge må være med på denne utviklingen.

32
33 Ved utbygging av små modulære kjernekraftverk vil strømmen kunne produseres på en
34 miljøvennlig og utslippsfri måte der det er behov for den. Det vil spare naturen for store
35 linjeutbygginger samtidig som kraftnettet blir mindre sårbart.

36
37 Beregninger viser at Norge har thorium- og uranreserver på mellom 87 000 og 320 000 tonn,
38 og i havet rundt finnes enorme mengder uran. Norge blir dermed plassert høyt på listen over
39 land i verden med mengder av utvinnbart råstoff til kjernekraft

40 41 **Fremskrittspartiet vil:**

- 42 • igangsette arbeidet med å implementere kjernekraft som en del av fremtidens
- 43 energimiks
- 44 • bidra til forskning og utvikling av kjernekraftprosjekter, spesielt SMR
- 45 • opprette en egen dedikert kjernekraftmyndighet med kompetanse og
- 46 saksbehandlingskapasitet for kvalifisert håndtering av kjernekraftrelaterte saker
- 47 og som også utarbeider oppdatert kjernekraftregelverk for Norge
- 48 • delta i forskningsprosjekter i europeisk og global regi innen utviklingen av MSR-
- 49 reaktorene (saltmeltereaktorer) og generelt SMR (små modulære reaktorer)
- 50 • søke om hensiktsmessig medlemskap i Euratom Treaty for å sikre europeisk
- 51 tilgang til forskningsmidler til norske aktører

- 1 • utføre grundig kartlegging av thorium-forekomster i Norge, og analysere om
- 2 thorium kan utvinnes lønnsomt i Norge
- 3 • stimulere til forskning på bruk av kjernekraft som fremdrift på skip
- 4 • utrede hvordan kjernekraft, da særskilt SMR, kan redusere behovet for
- 5 nettutbygging, og optimalisere utnyttelsen av dagens nettanlegg
- 6 • Utrede hvordan restvarmen fra kjernekraftverk kan utnyttes industrielt
- 7 • ta initiativ til et felles nordisk kjernekraftsamarbeid på forskning, innkjøp og drift
- 8 • legge til rette for at Norge kan ta en aktiv rolle i den internasjonale forskningen på
- 9 og utviklingen av ny kjernekraftteknologi, deriblant knyttet til thorium
- 10 • sørge for at forskningsmidler gjøres tilgjengelig til forskning på elproduksjon fra
- 11 kjernekraft og fusjonsforskning.
- 12 • sikre at virkemiddelapparatet sidestiller kjernekraft med andre grønne
- 13 energikilder.
- 14
- 15

16 **Vindkraft**

17 Utbygging av vindkraft skjer i kyst- og fjellområdene og innebærer betydelige arealinngrep og
18 store naturødeleggelser. Fremskrittspartiet ønsker primært å ta i bruk uutnyttede
19 vannkraftressurser fremfor videre utbygging av vindkraft på land. Unntaket er enkelte «grå»
20 arealer, næringsarealer, gårdsbruk og områder med stor eksisterende aktivitet, hvor
21 eventuelle vindkraftverk ikke medfører betydelige økt naturinngrep, økt støy og visuell
22 forurensing.

23
24 Det er behov for å evaluere gjennomførte utbygginger og effekten av disse. Kunnskapen om
25 hvilken påvirkning vindmøllene har på dyre- og insektliv, plastforurensning i natur, bærekraft
26 og gjenvinning, er mangelfull.

27
28 Vi sier prinsipielt nei til vindkraftutbygging på land. Dersom det vurderes å åpne for
29 vindkraftutbygging på land, kan dette kun gjøres etter plan- og bygningslovens bestemmelser
30 etter en lokal folkeavstemning i den enkelte kommune som viser at folket ønsker dette. Vi
31 fikk i forbindelse med vindkraftmeldingen gjennomslag for å innlemme planlegging og
32 bygging av vindkraftanlegg i plan- og bygningsloven. Det innebærer at man ikke kan gå
33 videre med konsesjonsbehandling før kommunene har gjort en planavklaring. Dette skaper
34 en klarere rollefordeling mellom energimyndighetene og planmyndighetene, og gir grunnlag
35 for lokalpolitisk medvirkning og legitimitet som styrker lokaldemokratiet.

36
37 Nesten 80 prosent av verdens potensial innen havvind ligger i områder med mer enn 60
38 meters havdyp. Gjennom bruk og videreutvikling av norsk kunnskap og teknologi innenfor
39 olje- og gassnæringen, har vi muligheten til å innta en ledende posisjon innen utnyttelse av
40 havvind. Samtidig er det viktig å ta hensyn til andre interesser på havet, som fiske og
41 sjøtransport. Etablering av vindparker på havet må ikke gå på bekostning av fiskebestanden,
42 fuglebestanden, fiske eller fremkommeligheten på havet.

43
44 Utsira Nord og Sørlege Nordsjø II er allerede åpnet for mulig fremtidig havvind. Det bør lages
45 en helhetlig plan for eventuell videre utbygging av vindkraft til havs istedenfor at tillatelsene
46 gis stykkevis og delt.

47 48 **Fremskrittspartiet vil:**

- 49 • evaluere konsekvenser av utbygginger og gitte konsesjoner
- 50 • si nei til vindkraft på land med mindre folket har sagt ja i folkeavstemning
- 51 • vurdere nedjustering av avstandskrav ved utbygging av lave vindturbiner i
- 52 industriområder, havner og ved annen infrastruktur hvor dette ikke gir nye
- 53 naturinngrep eller medfører økt sjenanse

- 1 • utarbeide en helhetlig plan/prosess for vindkraftutbygging til havs som ivaretar
- 2 fiskebestanden, fuglebestanden, fiske og fremkommelighet på havet
- 3 • stille krav om garanti for opprydning av vindkraftanlegg i konsesjonsprosessen.
- 4 Før slike garantier foreligger kan ikke vindkraftanlegget bygges
- 5 • fjerne alle direkte og indirekte subsidier til utbygging av vindkraft, og skattlegge
- 6 likt som annen kraft
- 7
- 8

9 **Alternative energikilder**

10 Det finnes mange ulike områder som kan få en rolle i fremtidig energiforsyning i Norge, enten
11 direkte gjennom termisk energi eller via elektrisitetsproduksjon. Noen eksempler er
12 bølgekraft, tidevannskraft, jordvarme, solceller, bergvarme, bioenergi, kjernekraft,
13 fusjonsenergi og energibærere som hydrogen, ammoniakk og mer. Økt bruk av nye
14 fornybare energikilder kan bidra til å gjøre energibruken mer fleksibel og bidra til økt
15 verdiskaping.

16
17 Det er viktig at rammevilkårene for fornybare energiteknologier er teknologinøytrale og
18 stimulerer til mest mulig energi til lavest mulig pris, samtidig som viktige momenter som støy
19 og miljøpåvirkning vektlegges.

20
21 Hydrogen brukes allerede i dag til flere industrielle formål, eksempelvis
22 ammoniakkproduksjon, metanolproduksjon og i oljeraffinering, der hydrogen også kan være
23 et biprodukt. I Norge dekkes den eksisterende etterspørselen etter hydrogen i hovedsak ved
24 at aktørene produserer det selv ved hjelp av gassformering.

25
26 Hydrogen har langt høyere energitetthet enn alternativer som bensin, diesel og batterier.
27 Hydrogen kan bli viktig som drivstoff ettersom det ikke har utslipp og inneholder mye energi i
28 forhold til vekten.

29
30 Geotermisk energi og bergvarme har et potensial på over 40TWH i Norge. Dette er mer enn
31 norske husholdningers årlige forbruk. Bergvarme kan frigjøre kraft til andre formål samtidig
32 som den enkelte husholdning eller virksomhet får en lavere strømmregning. Bruk av
33 bergvarme fremfor elektrisk oppvarming reduserer behovet for å bygge ut strømnett.

34
35 Enovas mandat må endres for å sikre at de skal kunne støtte modne og velprøvde
36 energiltak etter teknologinøytrale kriterier

37 38 **Fremskrittspartiet vil:**

- 39 • ha økt satsing på forskning innenfor fornybar alternativ energi
- 40 • stimulere til økt forskning og satsning på hydrogen som mulig alternativ
- 41 energibærer
- 42 • avslå prosjekter hvor hydrogen skal produseres som energibærer fra regulerbar
- 43 vannkraft
- 44 • utrede mulighetene for bergvarme i Norge, og se på mulige insentivprogram for å
- 45 utløse bergvarme investeringer
- 46 • Utrede muligheten for mer fjernvarme og nærvarme i Norge, noe som vil medføre
- 47 redusert nettbehov og avlastning av eksisterende nett.
- 48
- 49

50 **Kraftutveksling**

51 Fremskrittspartiet ønsker en balansert kraftutveksling som ivaretar norske interesser, norsk
52 konkurransekraft og sikrer tilgang på ren og rimelig kraft for norske strømkunder. For å sikre
53 at norske interesser ivaretas, ønsker vi restriksjoner på kraftutvekslingen. Norges

1 regulerbare og verdifulle vannkraft bør prises og verdsettes høyere enn Europas
2 uregulerbare og uforutsigbare kraft, da Norge har muligheten til å eksportere kraft når
3 Europa behøver den. Europa kan kun eksportere kraft til Norge når det blåser mye og solen
4 skinner, ikke nødvendigvis når vi behøver kraften.

5
6 Norge skal si nei til avtaler som eksempelvis EUs fjerde energimarkedspakke som flytter
7 kontroll over energiressursene ut av landet. Det skal ikke bygges utenlandskabler som
8 presser norske strømpriser opp.

9

10 **Fremskrittspartiet vil:**

- 11 • kartlegge og analysere landets store regulerbare vannmagasiner, og sette minimum
12 fyllingsgrad i henhold til gitte datoer – et såkalt eksportminimum
- 13 • innføre prismekanismer som ivaretar den høyere verdien norsk regulert kraft har
- 14 • innføre modeller der det opprettes egne prispunkter på egnede
15 mellomlandsforbindelser for å separere og avlaste det norske kraftmarkedet for
16 prissmitte fra det europeiske kraftmarkedet
- 17 • ta initiativ til å reforhandle avtalene om strømkablene til Tyskland og Storbritannia for
18 å få en mer balansert kraftutveksling
- 19 • utrede mengden energi som tapes ved å styre kraftutvekslingen som det gjøres i dag,
20 og vurdere om utvekslingen kan utføres på mer optimalisert måte. Nettapene ved
21 kraftutveksling tilsvarende importen/eksporten i 2023 tilsvarer forbruket i flere norske
22 byer

23

24

25 **Strømnettet**

26 Myndighetene har det overordnede ansvaret for strømnettet, og for at dette utvikles for
27 morgendagens behov. Et godt strømnett er avgjørende for kraftforsyningen både til
28 privathusholdninger og til industrien. Det er behov for en effektiv organisering av
29 nettselskapene, slik at drift, vedlikehold og oppgradering av nettet blir rasjonelt og
30 leveringssikkerheten høy, samtidig som forbrukernes og industriens kostnader blir lavest
31 mulig.

32

33 Siden nettselskapene er monopolister er det behov for en betydelig regulering av deres
34 virksomhet for å sikre at forbrukernes interesser ivaretas. En økt elektrifisering innenfor
35 industrien, samfunnet generelt og økt privat strømforbruk, for eksempel til lading av el-biler,
36 skaper nye utfordringer som nettselskapene må løse. Nettselskapene må også stimuleres til
37 å bygge ut nett som muliggjør lønnsom kraftutbygging, hvor mer variabel kraft fra
38 eksempelvis vind og sol skaper nye utfordringer i kraftsystemet, og øker behovet for
39 investeringer.

40

41 Det er en stor økning i etterspørsel etter kraft over hele landet, og flere kraftkrevende aktører
42 ønsker å etablere seg i Norge. Mange i områder med dårlig- eller utilstrekkelig nettkapasitet,
43 hvor etablering av stort nytt forbruk utløser behov for nye nettinvesteringer. Prognosene fra
44 Reguleringsmyndigheten for energi viser at økt etterspørsel fra petroleumsnæringen,
45 kraftintensiv industri, batterifabrikker, datasentre og hydrogenproduksjon og annet, kan
46 medføre investeringsbehov på opp mot 170 milliarder kroner i årene fram mot 2030. Dette vil
47 medføre en betraktelig økning i nettleien, da den viktigste driveren for nettleien er størrelsen
48 på investeringene. Høyere strømpris øker også nettleiekostnaden, da all overføring av strøm
49 medfører et nett-tap som må dekkes inn.

50

51 Den forventede økningen i nettleiekostnadene medfører utfordringer for både husholdninger
52 og næringsliv. Vi vil derfor vurdere en endring av anleggsbidrag for tilknytning av store
53 kraftkonsumenter, samtidig som en restriktiv linje for tilknytning av store kraftkonsumenter
54 bør implementeres der hvor forbruket påvirker andre aktører negativt i vesentlig grad.

1
2 Nettselskapene er monopolselskaper, som reguleres av myndighetene ved Norges
3 vassdrags- og energidirektorat (NVE), gjennom reguleringsmyndigheten for energi (RME). I
4 Norge skal nettleie finansieres til selvkost. Det er et viktig prinsipp at offentlig eide
5 monopolselskap drives etter selvkostprinsippet.

6
7 RME fastsetter årlig en inntektsramme for hvert nettselskap, og denne er med på å
8 bestemme hvor mye nettselskapet kan ta i nettleie fra sine kunder. Renten som
9 nettselskapene får på investert kapital, den såkalte referanserenten eller
10 minimumsavkastningen bør settes ned. Det vil kunne tvinge frem behovet for mer rasjonell
11 drift og struktur, med påfølgende lavere driftskostnader og dermed lavere nettleie til
12 forbrukerne.

13
14 Der hvor staten, fylkeskommunen eller kommunen gir pålegg, som eksempelvis krav om el-
15 ferger, bør også samme myndighet dekke eventuelle merkostnader knyttet til utbygging av
16 strømmettet. Vi er mot rushtidsavgifter på strøm.

17
18 **Fremskrittspartiet vil:**

- 19 • at det offentlige må dekke merkostnader for strømmettutbygginger som kommer
20 som følge av offentlige pålegg
- 21 • kreve leveringssikkerhet til privathusholdninger og industrien
- 22 • revidere regelverket rundt leveringsplikt og tilknytningsplikt slik at det kan tas
23 større hensyn til tilgjengelig kraft og nettilgang og til de samfunnsøkonomiske
24 effektene av et prosjekt før kraft allokteres
- 25 • prioritere modne og lønnsomme prosjekter i tilknytningskøen
- 26 • utrede ny inndeling av strømprisregioner i Norge, for bedre å samordne like priser
27 internt i Norge, da spesielt dagens områder i NO1, NO2 og NO5
- 28 • ta initiativ til et system hvor flaskehalsinntekter refunderes til regionen de oppsto i,
29 for slik å redusere belastningen regionalt høye strømpriser medfører
- 30 • endre måten Statnett kan beregne samfunnsøkonomi på, hvor tilsiktede og
31 utilsiktede konsekvenser for strømkunder i Norge også må medtas i
32 samfunnsøkonomiske vurderinger
- 33 • stille tydelige forventninger i eierskapsdialogen med Statkraft og Statnett om at
34 selskapene må operere med større fokus på norske interesser og utvikling, hvor
35 tilgang på tilstrekkelig stabil og rimelig kraft til husholdninger og næringsliv er
36 hovedoppgaven for selskapet
- 37 • la Statnett og de regionale nettselskapene få større anledning til å ta høyde for
38 fremtidige behov når det gjøres investeringer i nettene og vurdere endringer i
39 beregningsmodell for inntekter og effektiv drift
- 40 • utrede effekten ny nettleiemodell har på strømkunders forbruksmønster, og
41 kostnadsutviklingen for folk flest
- 42 • senke renten som nettselskapene får på investert kapital, den såkalte
43 referanserenten, slik at nettselskapene i større grad opererer etter
44 selvkostprinsippet og ikke som utbyttmaskiner
- 45 • utrede muligheten for at nettselskaper kan tegne fastpriskontrakter på kraft som
46 må kjøpes for å dekke inn transmisjonstapet i nettet, og slik unngå ekstra høy
47 nettleie pga. høye strømpriser
- 48 • se på konsesjonsprosesser for utbygging av nett for raskere saksbehandling og
49 høyere effektivitet
- 50 • utrede muligheten for utvidelse av områdekonsesjoner for nettselskaper, med
51 delegering av mer konsesjonsmyndighet til selskapet

52
53
54

1 Kraftkrevende industri

2 Det skapes store verdier i Norge basert på tilgang på ren, fornybar og regulerbar
3 kraft, samt stabile og forutsigbare rammebetingelser. Fremskrittspartiet vil legge til
4 rette for at industri i Norge kan dra økt nytte av våre grønne og rene fornybare
5 ressurser i fremtiden.
6

7 Fastlandsindustrien utgjør en betydelig del av Norges verdiskaping. Vi vil være
8 garantisten for at industrien får opprettholdt forutsigbar krafttilgang til fornuftige
9 priser. Dette vil gi flere industriaktører mulighet til langsiktig og forutsigbar tilgang til
10 kraft, noe som igjen vil bidra til økt verdiskaping og sysselsetting i industrien.
11

12 Virkemiddelapparatet og støtteordninger

13 Enova har en viktig rolle når det gjelder å bidra til industriell konkurransekraft i Norge.
14 Det er viktig at Enovas fokus rettes mot prosjekter i kraftkrevende industri. Enovas
15 hovedmål er å sikre og utvikle nye arbeidsplasser og verdiskaping i Norge.
16 Kriteriene for tildeling må endres i tråd med dette, og slik at de mest lønnsomme
17 tiltakene prioriteres. Enova bør også kunne gi støtte til teknologi som allerede er
18 tilgjengelig, hvis det kan bidra til energieffektivisering, redusert kraftforbruk og store
19 utslippskutt. Det bør også gis støtte til oppstartselskaper og teknologi som ikke er
20 ferdig utviklet.
21

22
23 Enova bør også i større grad bruke deler av innbetalingene til energifondet fra private
24 til enøktiltak hos private husholdninger. Fokuset her bør være støtte til tiltak som gir
25 mest effekt per krone, også med etablert teknologi.
26

27 I et miljøperspektiv er det viktig at kraftkrevende produksjon som eksempelvis
28 produksjon av aluminium og silisium skjer i Norge fremfor i kullfyrte økonomier som
29 eksempelvis Kina eller India.
30

31 Fremskrittspartiet vil:

- 32 • stimulere til etablering av industri og næringsliv som gir nye lønnsomme
33 arbeidsplasser
- 34 • legge til rette for mer kraftkrevende industri i Norge
- 35 • at Enova skal sikre og utvikle arbeidsplasser og verdiskaping i Norge
- 36 • at Enovas mandat skal dreies til energieffektivisering og støtte til tiltak som gir
37 best resultat i form av energieffektivisering, styrking av konkurranseevnen, eller
38 klimakutt per brukte krone i industrien
- 39 • at Enovas mandat skal vris til å tildele støtte til privatpersoner for enøktiltak, med
40 fokus på mest effekt per krone, inkludert tiltak med etablert teknologi
- 41 • kreve at virkemiddelapparatet skal sidestille kjernekraft med andre grønne
42 energikilder
43
44
45

46 MILJØ

47 Norge har en variert og unik natur. Fremskrittspartiet ønsker å tilrettelegge for en hverdag for
48 folk flest i gode omgivelser med ren luft, rent vann og rent hav. Vi skal ivareta og forvalte
49 naturen vår på en god måte, og overlate den i god stand til neste generasjoner
50
51

1 **Forurensning og utslipp**

2 Tiltak som skal begrense forurensningen, må være effektive og ivareta prinsippet om likhet
3 for loven. Forurensningen kjenner ingen landegrenser, og en vesentlig del av forurensningen
4 i Norge skyldes utslipp fra andre land. Det er derfor viktig med internasjonale avtaler på
5 miljøområdet.

6
7 Norge er avhengig at et rent hav, spesielt er det viktig for fiske og havbruk, men også for
8 dyreliv og alle som bruker kysten.

9
10 Like virksomhetstyper bør ha mest mulig like utslippstillatelser, både i et nasjonalt og et
11 internasjonalt perspektiv. Dagens praksis og lovverk, hvor hver bedrift behandles individuelt,
12 er uheldig fordi dette fører til konkurransevridning og unødvendig byråkrati. Det er behov for
13 en streng miljølovgivning for å hindre at noen skader andres helse, eiendom eller vår felles
14 natur. Dette arbeidet bør først og fremst gjøres i samarbeid med Norges viktigste
15 internasjonale handelspartnere, ikke gjennom ensidige nasjonale bestemmelser.

16
17 Konsesjoner og utslippstillatelser bør gis av miljøvernmyndighetene. I konsesjonsvilkårene
18 må det klart fremgå hvor store og hvilken type årlige utslipp det gis tillatelse til.

19
20 Fremskrittspartiet ønsker å redusere overflødig byråkrati hos Klima- og
21 miljøverndepartementet, statsforvalterne og i kommunene, og vil gi Miljødirektoratet
22 oppgaven med å påse at forurensningsbestemmelsene etterleves. Politiet bør styrke sin
23 kompetanse på etterforskning av brudd på miljøvernlovgivningen.

24 **Fremskrittspartiet vil:**

- 25 • arbeide for internasjonale miljøavtaler som sikrer like rammebetingelser
- 26 • at miljøavgifter i størst mulig grad øremerkes miljøtiltak
- 27 • arbeide mot særnorske og europeiske påbud, forbud, reguleringer og avgifter som
- 28 svekker konkurransekraften til norsk næringsliv
- 29
- 30
- 31

32 **Sirkulær økonomi**

33 Det er et økende press på våre naturressurser som gjør at vi må bruke og utnytte dem best
34 mulig ved gjenvinning og gjenbruk og etterlate minst mulig avfall. Målet for en sirkulær
35 økonomi er å ivareta ressursene i et kretsløp samtidig som vi skaper økonomisk vekst. Ved å
36 utnytte alle ressurser lengst og best mulig, og utvikle kretsløp som skaper minst mulig avfall,
37 bidrar vi til dette. Ved å ha fokus på design av produkter som kan gjenbrukes, reduserer vi
38 behovet for uttak av naturressurser som råvarer.

39
40 For Fremskrittspartiet er det viktig at omstillingen til sirkulær økonomi har fokus på
41 kostnadseffektive tiltak som gir resultater, og ikke på dyr symbolpolitikk. Gode eksempler på
42 dette er innen utvikling av biogass og produksjon og gjenbruk av plast, og effektiv bruk av
43 skogressursene.

44
45 For å stimulere til sirkulærøkonomi ønsker vi å bruke avgiftssystemet og avgiftslettelser på
46 en mer effektiv måte for å påvirke at industri og forbrukere tar valg som fører til økt
47 produksjon av produkter som kan gjenbrukes, ordninger som stimulerer til økt grad av
48 gjenvinning og mindre avfall.

49 **Fremskrittspartiet vil:**

- 50 • at mesteparten av innsamlet plast går til gjenbruk og gjenvinning
- 51 • redusere avgiftssatser på naturgass i transportsektoren og sikre utbygging av
- 52 biogassproduksjon
- 53 • utrede momsritak for gjenbruksbutikker
- 54

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54

Marin forsøpling

Plast er i ferd med å bli ett av vår tids største miljøproblemer. Hvert år havner enorme mengder søppel i alle verdens hav, og veldig mye av dette er plast. I Norge utgjør forsøpling og opphopning av plast på strender, langs kysten og på havbunnen et hurtigvoksende miljøproblem.

Økt kunnskap om marin forsøpling og mikroplast har gitt økt bekymring for hvilke problemer denne forurensningen skaper for fisk, fugl og sjøpattedyr. Den truer ikke bare miljøet vårt, men også våre viktige maritime næringer.

Forsøpling og opphopning av plast krever konkrete tiltak. Det trengs større aksjoner i regi av kommuner, frivillige og andre for å fjerne forsøpling, både på strender og på vanskelig tilgjengelige steder. Vi ønsker en bedre organisering og en helhet i ordningen for innsamlingen av plast. Det er behov for at det etableres ordninger som gjør at skipsfart, havbruk og fiskeri har gode ordninger for mottak av plast på land.

Forsøpling av det marine miljøet er en stor utfordring både nasjonalt og internasjonalt. Vi er bekymret for hvilke miljøproblemer dette skaper for dyr- og plantelivet. Det må etableres større globalt samarbeid gjennom bistandsmidlene for å få bukt med marin forsøpling globalt, og vi skal være en pådriver for internasjonalt samarbeid gjennom bruk av bistandsmidler til opprydding av plast i havet.

Fremskrittspartiet vil:

- styrke støtte- og tilskuddsordningene for private til oppryddingstiltak av marint søppel
- ønsker en bedre lokal organisering av oppryddingstiltak for marin forsøpling
- styrke den økonomiske støtten til lokale oppryddingstiltak
- prioritere vesentlig mer av bistandsmidlene til konkrete tiltak rettet mot marin forsøpling
- arbeide for internasjonale miljøavtaler som sikrer like rammebetingelser
- at arbeidet mot forsøpling, forurensning og forsuring av havene blir en prioritert post på bistandsbudsjettet, hvor bistandsmottagere insentiveres på å levere på målsetninger

Ressursforvaltning og avfallshåndtering

Fremskrittspartiet vil arbeide for en miljøvennlig og effektiv håndtering av avfall fra husholdninger og bedrifter. Forholdene må legges til rette for etablering og drift av moderne forbrenningsanlegg uten at avfallet må fraktes over lange strekninger. Varmen fra anleggene bør brukes til oppvarming lokalt, fjernvarme eller elektrisitetsproduksjon.

Industri og næringsliv må gis best mulige rammebetingelser for kildesortering og stimulere til gjenbruk. Vi mener at konkurransestimulering av avfallssektoren vil gi økonomiske og miljømessige gevinster.

Differensierte avfallsgebyrer er et positivt virkemiddel for å skape et rettferdig system innenfor selvkostprinsippet, som belønner dem som forurenser minst med lavere avgifter.

Avgiftssystemet for avfallshåndtering må innrettes slik at det ikke stimulerer til eksport av avfall. For å stimulere til ønsket målsetting er det viktig at avgifter legges på riktig sted i verdikjeden.

Fremskrittspartiet vil:

- stimulere avfallssektoren gjennom konkurranse
- ha differensierte avfallsgebyrer

- at avgifter må legges på riktig sted i verdikjeden

Naturvern og friluftsliv

Fremskrittspartiet støtter allemannsretten, med individuelt ansvar for å ferdes på en hensynsfull måte, med tanke på grunneier, miljø og andre som benytter seg av friluftsområdet.

Det generelle forbudet mot bygging i 100-meterssonen skal fjernes og erstattes med et differensiert regelverk som tar hensyn til lokale forhold. Det må samtidig sikres av lokale myndigheter at det er tilstrekkelig med strandsoner tilgjengelig for allmennheten.

Ved opprettelse av nye naturreservater, nasjonalparker og lignende, skal lokaldemokratiet tillegges avgjørende vekt. Prinsippet om «vern gjennom bruk» skal uansett legges til grunn. Restriksjoner knyttet til vern skal kun være utformet for å hindre ødeleggelse av naturgrunnlaget. Vi vil være med på å vurdere opphevelse av allerede vedtatte verneområder dersom det finnes gode grunner til det.

Det må satses på etablering av turløyper og andre arenaer for friluftsliv som kommer folk flest til gode. Tilrettelagt for gammel og ung med universell utforming der det er hensiktsmessig, vil dette for mange være det man trenger for å kunne komme seg i aktivitet.

Kommunene skal forvalte lov om motorferdsel i utmark. Norge har store avstander, spredt bosetting og et næringsgrunnlag sterkt knyttet til primærnæringene, turisme, jakt og fiske. Vi vil ha en svært fleksibel holdning til bruk av motorisert ferdsel i mange deler av landet, som også vil legge til rette for næringsvirksomhet i distriktskommuner.

Friluftsliv er et viktig tema blant annet når det gjelder skole, undervisning og folkehelse. Friluftsliv er også et viktig område for utvikling av reiselivsbaserte næringer.

Norske elver er yngleplass for halvparten av all atlantisk villaks. Villaksen er viktig som indikatorart i naturmiljøet, men også for friluftslivet og som inntektskilde og kulturbærer langs norske vassdrag. Det bør være en prioritert miljøpolitisk oppgave å bevare og styrke de norske villaksstammene.

Fremskrittspartiet vil:

- ivareta allemannsretten og sikre tilgang til skog og mark
- sikre tilstrekkelig tilgang til strandsonen for allmennheten
- at det i hovedsak er offentlig eide naturområder som vernes, eller ved frivillig avståelse av grunn fra private
- at ved båndlegging av privat jord skal det gis markedsmessig erstatning
- tilrettelegge for turstier med størst mulig grad av universell utforming
- at forvaltning av strandsonen skal skje lokalt
- la kommunene selv få bestemme om de ønsker å åpne for romjulsjakt
- la kommuner selv få åpne for motorisert ferdsel
- gi behandling av gyroinfiserte vassdrag høy prioritet
- styrke forskningen på hvordan villaks, produksjon av kraft og oppdrettslaks kan sameksistere
- stille strenge krav til oppdrettsnæringen for å unngå rømninger og fortrengning av villaks
- styrke uavhengig forskning på smittepresset fra havbruket til villfisk
- sikre at blyhagl fortsatt tillates til jakt på fastmark og over åpent vann

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54

KLIMA

Jordens klima skifter over tid og vi vil legge et føre-var-prinsipp til grunn for klimapolitikken i stedet for å kanalisere all innsats i en bestemt retning. Det betyr at det er fornuftig å prioritere tiltak som har en tilleggseffekt utover det å være et klimatiltak. Det forskes for lite på naturlige klimaprosesser.

Vi vil stimulere til bredere forskning og åpen, kritisk debatt rundt årsaker til, og omfanget av, klimaendringer. God forståelse om utfordringen er viktig, slik at vi bedre kan prioritere samfunnets knappe ressurser til ulike formål, som å forebygge eller å tilpasse oss uønskede endringer i naturen.

Det er nødvendig med en nyansert klimadebatt. Problemstillingen som politikere og forskere fra FNs klimapanel retter oppmerksomheten mot, kan være alvorlig. Advarslene gir grunnlag for varsomhet. Samtidig kan det være uheldig og uriktig å koble enhver flom, hete- eller kuldebølge, storm og andre værformer til påstanden om menneskeskapte klimaendringer. Innen slike samfunnsomfattende problemstillinger er det viktig å sikre gode, langsiktige beslutninger som har støtte i befolkningen og som forvalter skattebetalernes penger på en optimal måte.

Den norske klima- og miljødebatten er i altfor stor grad preget av politiske symboler, manglende konsekvensvurderinger og for liten tro på markedet. Resultatet av dette er at mange partier tyr til meningsløse påbud, forbud og reguleringer som plager folk i hverdagen og som hindrer vekst og verdiskapning i Norge.

Fremskrittspartiet er det eneste alternativet til en slik politikk. Vi vil føre en forutsigbar og faktabasert klimapolitikk som bidrar til reduserte klimagassutslipp basert på kostnader og effekt, og som bidrar til at det vil skapes nye jobber, lønnsomme bedrifter og økonomisk vekst i Norge.

Norge har ikke en egen atmosfære. Det betyr at klimapolitikken må forstås og føres på et globalt plan. Det blir ikke lavere globale CO₂-utslipp ved at norske industriarbeidsplasser flyttes til Kina, eller at olje- og gassproduksjonen vår overtas av sjeikene i Midtøsten. Det eneste man oppnår ved en slik politikk er karbonlekkasje ved at utslippene flyttes til andre land og deretter tar med seg verdiskapningen, arbeidsplassene og velferden vår.

Vi baserer oss derfor på at reduserte utslipp av CO₂ må gjennomføres der det er mest kostnadseffektivt etter et kost/nytte prinsipp. Dette er bakgrunnen for at vi vil ønske en aktiv bruk av klimavoter. På denne måten sikrer man at utslippskuttene gjennomføres der de til enhver tid er billigst, samtidig som kostnadsbildet for klimapolitikken som føres, blir langt tydeligere.

Vi mener videre at det er avgjørende at Norge ikke pålegger våre bedrifter og arbeidsplasser en høyere belastning for utslipp enn andre land vi er i naturlig konkurranse med. Vi ønsker derfor ikke særnorske klimaavgifter på norske arbeidsplasser og bedrifter.

Vi vil motsette oss en symbolpolitikk som har liten eller ingen påvirkning på globale utslipp, men som gjør hverdagen vanskeligere for folk flest. Eksempler på dette er forbud mot salg av nye bensin- og dieselmotorer, avgift på produksjon av rødt kjøtt, elektrifisering av sokkelen som vil kreve massiv utbygging av nye vindmøller på land, eller miljøavgifter uten effekt som bare henter penger til statskassen. Det er heller ingen løsning å pålegge økt CO₂-avgift før alternativ teknologi er tilgjengelig. Dette vil ramme blant annet transportbransjen og maritim sektor.

1 Norske fossefall er et naturgitt og fornybart utgangspunkt for ren kraftproduksjon som gir oss
2 en konkurransefordel mot andre land. Samtidig gjør vår allerede 100 % fornybar
3 kraftproduksjon det vanskeligere og mer kostbart for Norge å gjennomføre utslippskutt
4 innenlands. De andre partienes svar på dette er å overby hverandre med urealistiske,
5 ineffektive og kostbare mål som vil gå på bekostning av skattebetalerne og
6 konkurranseevnen til norsk industri.

7
8 Vi vil tvert imot føre en klima- og miljøpolitikk som både kutter utslipp, tar hensyn til norsk
9 industri og øker verdiskapningen i Norge. Det betyr at det må lønne seg for folk og bedrifter å
10 gjøre smarte og miljøvennlige valg. Vi vil derfor legge til rette for teknologiutvikling og støtte
11 til programmer for forskning og utvikling. En slik politikk må basere seg på å utnytte våre
12 fantastiske naturressurser.

13
14 Eksempler på dette er videre satsing på norsk olje- og gassproduksjon, som er blant de
15 reneste i verden målt i utslipp pr. produsert fat. En stor satsing på nyplanting av skog vil både
16 redusere våre utslipp, men også gi Norge muligheter til å skape nye jobber i skogbruket og
17 treindustrien. Fortsatt vekst i fiskeri- og oppdrettsnæringen gir grunnlag for nye
18 arbeidsplasser, og i maritim sektor vil ny teknologi og gradvis skjerpede miljøkrav globalt
19 bidra til at vi kan øke verdiskapningen i Norge. Med eksport av gass bidrar Norge til å gjøre
20 det mulig for Europa å nå sine klimamål. Norsk naturgass er derfor en del av løsningen.
21 Gass til erstatning for kull i kraftproduksjonen er et enkelt, effektivt og billig grep for å kutte
22 klimagassutslipp og bedre luftkvaliteten raskt.

23
24 Vi vil legge til rette for et teknologinøytralt system der lave utslipp gjennom hele livsløpet
25 belønnes. Eksempler på dette er hydrogen og biogass som begge kan utvikles fra naturgass
26 og vil bidra til reduserte utslipp i transportsektoren og landbruket.

27
28 Vi vil vurdere innføring av en reduksjonsplikt for CO2 utslipp fremfor dagens omsetningskrav
29 for biodrivstoff. Slik får vi fokus på utslipp av CO2 fremfor å telle antall liter biodrivstoff som
30 omsettes.

31
32 Vi vil arbeide for innføring av miljø- og klimasertifikat på alle nye biler for å synliggjøre utslipp
33 under både produksjon, drift og destruksjon.

34 35 **Fremskrittspartiet vil:**

- 36 • føre en effektiv klima- og miljøpolitikk fri for politiske symboler
- 37 • basere politikken på aktiv bruk og forvaltning fremfor vern av naturen
- 38 • støtte forsknings- og teknologiutviklingsprosjekter som kan bidra til redusert fotavtrykk
39 på klima og miljø
- 40 • basere all gjennomføring av klimatiltak på en grundig kost/nytte analyse
- 41 • bruke klimavoter for å gjennomføre utslippskutt der det er mest kostnadseffektivt
- 42 • fortsette å utvikle olje, gass og leverandørindustrien i Norge
- 43 • styrke satsingen på hydrogen og biogass
- 44 • starte en aktiv politikk for skogplanting for å redusere utslipp og øke verdiskapningen i
45 Norge
- 46 • skjerme norsk landbruk og fiskeri for særegne klimatiltak som flytter produksjonen ut
47 av Norge
- 48 • si nei til nye reguleringer, påbud og forbud som innskrenker innbyggernes frihet og
49 egne valg
- 50 • forsterke arbeidet mot forsøpling på land og i havet
- 51 • kjøpe klimavoter for å gjennomføre utslippskutt der de er billigst
- 52 • bruke kvotefleksibiliteten når det etter en kost-nytte-analyse er mer lønnsomt enn å
53 gjennomføre klimatiltak i Norge

- 1 • kreve dokumentert hvor store og hvor kostbare utslippskuttene vil være i hvert enkelt
- 2 tiltak som har klima som begrunnelse
- 3 • kreve at prinsippet om å prioritere de tiltakene som gir størst utslippskutt til lavest
- 4 mulig pris, er førende i gjennomføringen av klimapolitikken
- 5 • intensivere skogplanting og gjødsling av skog. Ung skog i god vekst tar opp mye
- 6 CO₂, slik at klimagassutslippene blir lavere
- 7 • sette i gang et påskogingsprosjekt som gjør at Norge innen 2030 kan bokføre
- 8 maksimalt tillatt karbonopptak fra nyplanting i tråd med regelverket i LULUCF
- 9 • bruke EUs regnemåte for skogen, og regne et CO₂-opptak på om lag 10 millioner
- 10 tonn fra skog- og arealsektoren i årene 1990 til 2030. Norske regnemetoder for
- 11 klimamål og klimagassutslipp må harmoniseres med EU.
- 12 • støtte utvikling av trygg og moderne kjernekraft for å fortrenge fossil energi og
- 13 redusere klimagassutslipp i andre land
- 14 • vurdere innføring av en reduksjonsplikt for CO₂ utslipp fremfor dagens
- 15 omsetningskrav for biodrivstoff.
- 16 • ha en norsk CO₂-pris som ikke overstiger kvoteprisen i markedet på noe tidspunkt,
- 17 men heller har som mål å harmonisere med kvoteprisen eller lavere
- 18 • sikre at det ikke innføres forbud mot diesel og bensinbiler i nybilsalget og sikre at det
- 19 ikke innføres forbud mot import av bensin- og dieselmotorer, verken nye eller brukte
- 20 • fjerne kostbare og ugunstige krav til forbud mot fossilfrie biler eller anleggsmaskiner i
- 21 offentlige anbud

24 **TRANSPORT OG KOMMUNIKASJON**

25 Kjernen i fremtidens infrastruktur vil være et effektivt og sikkert veinett tilpasset et Norge
26 med spredt bosetting og næringsliv. Bilen står for mer enn 80 % av persontransporten og er
27 det mest fleksible transportmiddelet for et land med spredt bosetting. Kjernen i
28 infrastrukturutviklingen må derfor være vei og bruk av bil til både person- og godstransport.

29 Vi vil ha en effektiv, dobbeltsporet jernbane for persontrafikk rundt byområdene og prioritere
30 godstransport på lengre jernbanestrekninger. Dette vil legge grunnlaget for nye bo- og
31 arbeidsmarkeder og sørge for at vi kan ta hele landet i bruk til næringsvirksomhet.

32 Staten har ansvaret for både gjennomføring og finansiering av vei- og baneutbygging. I
33 planleggingsprosesser må realistiske trafikkprognoser legges til grunn, slik at infrastrukturen
34 dimensjoneres for et transportsystem i vekst.

35 Fremskrittspartiet legger Nullvisjonen, at ingen skal bli drept eller alvorlig skadet i trafikken, til
36 grunn for sitt arbeid.

42 **Veinettet**

43 Utvikling av hovedveiene gjennom et effektivt og sikkert veinett er et overordnet statlig
44 ansvar. Veinettet skal binde byer og landsdeler sammen på en effektiv, sikker og
45 miljømessig god måte. En slik utbygging må inneholde løsninger som leder trafikken utenfor
46 byene

47 Alle veier i Norge skal utbygges og drives i henhold til veinormaler som er på nivå med
48 nabolandene våre og sikrer mest mulig vei for pengene som investeres. Fremskrittspartiet
49 ønsker å klassifisere veier som stamveier, øvrige riksveier og kommuneveier. Dagens
50 fylkesveier skal fordeles mellom stat og kommune.

51 En ny fartsgrensestrategi skal gi høyere fart på stam- og riksveier og bringe norske
52 fartsgrenser på nivå med nabolandene våre.

1
2 Statens vegvesen og Vegdirektoratet har for mye makt i dagens organisering av
3 samferdselssektoren. Vi vil at Samferdselsdepartementet skal ha en klarere rolle i utviklingen
4 av veinettet. Dagens forvaltningsstruktur med Statens Vegvesen og Vegdirektoratet skal
5 erstattes av en ny arbeidsdeling mellom departement, direktorat og etat.
6
7 Veiselskapet Nye Veier og det nye forvaltningsorganet for vei skal likestilles som
8 premisleverandører for Samferdselsdepartementet innenfor alle deler av vei- og
9 kjøretøysektoren. Nye Veier skal få ansvar for en større del av veisektoren, både utbygging,
10 drift og vedlikehold. Videre bør Nye Veier også ha oppgaver knyttet til beredskap og
11 trafiksikkerhetsarbeid.
12
13 Dagens skiltpraksis for oppsetting av informasjonsskilt skal liberaliseres, slik at det blir
14 enklere å få tillatelse til å sette opp slike skilt.
15
16 Kjøretøytekniske tjenester skal ivaretas av godkjente verksteder slik det blir gjort med EU-
17 kontroll. Dette vil gi bedre kapasitet på kjøretøytekniske tjenester over hele landet. Statens
18 rolle blir å ivareta kontrollfunksjonen.
19
20 Statens ansvar for infrastrukturen må også innebære et erstatningsansvar for feil og
21 mangler, der forsømmelser fra statens side medfører skader på personer og kjøretøy.
22 Manglende vedlikehold og dårlig veikvalitet er et ansvar staten ikke kan skyve over på den
23 enkelte bilist, og det må derfor innføres klare kriterier for når erstatningsansvar inntreffer. Slike
24 kriterier vil også virke skjerpene på den delen av forvaltningen som har ansvaret for drift og
25 vedlikehold.
26
27 Riks- og stamveinettet har som formål å være transportkorridorer mellom byer og landsdeler.
28 Disse veiene skal ha høy standard og det må legges til rette for høyere fart enn i dag. På
29 riksveinettet skal det i større grad satses på motorveier med fysisk skille mellom
30 kjøretøytøynene. Vi vil redusere trafikkmengdekravene for å bygge firefeltsvei og etablere en
31 veiklasse med smal firefeltsvei som erstatter den særnorske modellen med å bygge 2/3 felts
32 veier på hovedveinettet.
33
34 Staten skal i langt større grad enn i dag ha beslutningsmyndighet ved valg av trasé på viktige
35 transportkorridorer i stamveinettet. Dette er nødvendig for å sikre fremdriften i prosjektene.
36 Lokaldemokratiet skal tas med i drøftingene, men det må være staten som fatter endelig
37 beslutning. Valg av veitrase er ofte gjenstand for store lokale diskusjoner der ulike hensyn
38 må veies mot hverandre. Vi kan ikke ha det slik at endeløse lokale diskusjoner hindrer
39 ferdigstilling av viktige nasjonale veiprojekter. Ved igangsetting av nye veitraseer skal det
40 samtidig legges til rette for videre utbygging der dette planlegges.
41
42 Vedlikeholdsetterslepet på fylkesveiene er blitt for stort til at fylkeskommunene kan håndtere
43 dette alene. Fremskrittspartiet ønsker at ansvaret for fylkesveiene skal deles mellom stat og
44 kommune, men erkjenner at inntil så skjer må staten bidra med vesentlig mer finansiering for
45 å fjerne vedlikeholdsetterslepet og oppgradere fylkesveistandarden fra dagens nivå. Vi vil
46 etablere et eget selskap etter mønster av Nye Veier AS som får ansvaret for å oppgradere
47 fylkesveinettet. Finansieringen av selskapet deles mellom staten og fylkeskommunene.
48
49 Utbygging av gang- og sykkelveier langs skoleveier må prioriteres, med trygg standard.
50
51 Sikkerheten på veiene er tett knyttet opp mot veiens standard og vedlikehold. Det er viktig at
52 innsatsen i trafiksikkerhetsarbeidet rettes inn mot veiformål som erfaringsmessig gir best
53 effekt.
54

1 Det er viktig at det etableres et tilstrekkelig antall raste- og hvileplasser, samt
2 døgnhvileplasser med en standard tilpasset yrkessjåførenes behov. Yrkessjåfører må på en
3 forsvarlig måte kunne overholde kjøre- og hviletidsbestemmelsene, og det må legges til rette
4 for dette i alle utbyggingsprosjekter. Vi vil også legge til rette for at flere offentlig eide plasser,
5 som er egnet til det, kan tas i bruk som døgnhvileplasser for yrkessjåførere.

6
7 Infrastrukturen i Nord-Norge er for dårlig til å ivareta Forsvarets logistikkbehov og sikre
8 tilfredsstillende beredskap. Disse utfordringene må løses for å etablere en effektiv transport
9 av personer, gods, soldater og utstyr i krise eller krig. Infrastruktur på vei, sjø, luft og bane,
10 må derfor oppgraderes vesentlig. En slik oppgradering kan ikke forventes å bli finansiert
11 gjennom ordinære bevilgninger, det bør derfor gjennomføres ekstraordinære oppgradering
12 av samferdselsløsningene i landsdelen i tråd med Forsvarets behov.

13
14 **Dissens 5 - mindretallet vil endre avsnittet over med:**

15
16 **Infrastrukturen i Nord-Norge er for dårlig til å ivareta Forsvarets logistikkbehov og**
17 **sikre tilfredsstillende beredskap. Disse utfordringene må løses for å etablere en**
18 **effektiv transport av personer og materiell, gods, soldater og utstyr i krise eller krig.**
19 **Infrastruktur på vei, sjø, luft og jernbane, må derfor oppgraderes vesentlig, herunder**
20 **utbedring av Ofofbanen og ny bane fra Narvik til Bardufoss. En slik satsing kan ikke**
21 **forventes å bli finansiert gjennom ordinære bevilgninger, men bør finansieres via en**
22 **egen beredskapsportefølje, og i tråd med Forsvarets behov.**

23 24 25 **Bygging, drift og finansiering**

26 Staten skal ha ansvaret for utbygging og finansiering av riks- og stamveier. Veiprisning,
27 rushtidsavgifter, kjøprisning eller andre betegnelser på skatter og avgifter som har til hensikt å
28 fordyre transport, er Fremskrittspartiet imot.

29
30 Vi er imot bompenger og andre former for direkte brukerbetaling på det offentlige vegnettet,
31 og vil i Stortinget fremme forslag om full statlig finansiering der det fremmes forslag om bruk
32 av bompenger eller annen form for brukerfinansiering. For fergeavløsningsprosjekter legges
33 det til grunn i prosjektfinansieringen at innsparte kostnader for staten til drift av ferge
34 godskrives over en periode på 50 år.

35
36 Vi vil arbeide for å fjerne eksisterende bompengegjeld, og er imot dagens ordning der statlige
37 myndigheter presser kommuner til å akseptere bompengefinansiering for å få bygd ut en
38 riks- eller stamvei.

39
40 Vi er imot bruk av bompenger som finansieringsgrunnlag for kollektivtrafikk.

41
42 På private veier som bygges og drives i privat regi og som er åpne for allmennheten, kan det
43 kreves bompenger. Det legges til grunn at om det uavhengig av det offentlige veinettet
44 ønskes bygget en veiforbindelse privat, skal det i seg selv ikke være forbudt å finansiere
45 dette ved betaling fra dem som måtte ønske å bruke en slik vei.

46 47 **Fremskrittspartiet vil:**

- 48 • at arbeidsfordelingen mellom departement, direktorat og Statens veivesen endres slik
49 at Samferdselsdepartementet får en klarere rolle.
- 50 • at selskapet Nye Veier får ansvar for en større del av veisektoren, herunder også for
51 drift, vedlikehold samt beredskap og trafikksikkerhetsarbeid. sikre beredskapsmessig
52 oppgradering av infrastruktur i Nord-Norge

- 1 • at veiselskapet Nye Veier og det nye forvaltningsorganet i veisektoren skal likestilles
- 2 som premissleverandør, utreder og bidragsyter med fakta og innspill til
- 3 Samferdselsdepartementet
- 4 • etablere et moderne veinett som binder byer og regioner sammen på en effektiv,
- 5 sikker og miljømessig måte
- 6 • ha større samsvar mellom fartsgrenser og veistandard, samt øke fartsgrensen på
- 7 motorveier opp mot 130 km/t, der veien er tilpasset en slik fart.
- 8 • sørge for veinormaler på et nivå som er på linje med naboland og redusere kravet til
- 9 trafikkmengde for kunne bygge ut motorvei
- 10 • nedbetale gjelden til bompengeselskapene og dermed fjerne dagens
- 11 bompengeneinnkreving
- 12 • utvikle bompenger som finansieringsmåte for utbygging av riks- og stamveier
- 13 • gå imot forslag om innføring av elektronisk veipricing
- 14 • innføre prosjektfinansiering av lengre transportkorridorer for en mer effektiv utbygging
- 15 av staten har beslutningsmyndighet for valg av veitrasé for transportkorridorer
- 16 • øke bevilgningene til rassikring og viltsikring av veinettet
- 17 • etablere kriterier for statens erstatningsansvar for skade på kjøretøy som følge av feil
- 18 ved drift og vedlikehold av et veianlegg.
- 19 • etablere flere døgnhvileplasser og rasteplasser tilpasset yrkessjåførenes behov
- 20 • fordele fylkesveiene mellom kommunene og staten og etablere et utbyggings- og
- 21 vedlikeholdsselskap etter mønster fra Nye Veier AS for å bringe dagens fylkesveier
- 22 opp på en akseptabel standard.
- 23 • utvikle nullvekstmålet for biltrafikk
- 24 • holde fergeprisene lavest mulig

27 **Kjøretøy**

28 Tross en lang historie med politisk motarbeidelse, er bilen det foretrukne transportmiddelet
29 for de fleste av oss og uten tvil det mest fleksible.

30
31 Fremskrittspartiet vil redusere avgiftsbelastningen (se Skatter og avgifter) og utvikle
32 byråkratisk regelverk, noe som vil komme norske bilister til gode. Statens vegvesen skal
33 sørge for at trafikkstasjonene forvalter sitt ansvar på en mer brukervennlig og praktisk måte.
34 Kjøretøytekniske tjenester som i dag utføres av Statens vegvesen, skal overføres til
35 godkjente verksteder. Dette vil gi et bedre tilbud over hele landet og øke servicegraden for
36 norske bilister.

37
38 For mange er et kjøretøy mer enn et transportmiddel, og kjøretøykultur og hobby er viktig
39 over hele landet. Vi vil styrke rammebetingelsene for kjøretøyhobbyen og bilkulturen der det
40 viktigste må være skatte- og reguleringsfrihet.

41
42 Bobil/Campingbil har blitt en stor kjøretøykategori i Norge som betyr mye for mange, men
43 deler av det kjøretøytekniske regelverket rammer denne biltypen hardt.

44
45 Vi mener at det må ryddes opp i teknisk regelverk og avgiftsbestemmelser for bobiler.
46 Kjøretøy som leveres som campingbil/bobil fra produsent med slik typegodkjenning skal
47 avgiftsberegnes som bobil. Det er særlig regelverket om vektclasser for kjøretøy som skaper
48 problemer for bruk av mange bobiler.

50 **Fremskrittspartiet vil:**

- 51 • styrke rammebetingelsene for kjøretøy som kultur, kjøretøyhobby og interesse
- 52 • at kjøretøy registrert i Nord-Amerika, Japan og Sør-Korea automatisk skal
- 53 godkjennes i Norge
- 54 • liberalisere regelverk slik at flere typer elektrisk drevne kjøretøy blir tillatt i Norge

- 1 • liberalisere regelverk for ombygging og oppbygging av kjøretøy
- 2 • liberalisere kjøretøyteknisk regelverk for bobil/campingbil
- 3 • at kjøretøy som leveres som campingbil/bobil fra produsent med slik typegodkjenning,
- 4 skal avgiftsberegnes som bobil
- 5 • at bruk av MC som miljøvennlig og arealeffektiv transport utnyttes bedre og
- 6 innarbeides i planer
- 7 • tillate lett motorsykkel kjørt på vanlig førerkort klasse B, med tilstrekkelig utvidet
- 8 opplæring.

Dissens 6 – mindretallet vil endre kulepunktet over til:

- **øke tillatt hastighet på moped så lenge kjøretøyet er konstruert for det og tillate lett motorsykkel kjørt på vanlig førerkort klasse B, med tilstrekkelig utvidet opplæring.**

- at kjøretøytekniske tjenester som i dag håndteres av Statens vegvesens trafikkstasjoner, overføres til godkjente private verksteder
- overføre myndighet til å utføre ADR-kontroll på tunge kjøretøy til godkjente private verksteder
- utvide ordningen med å kunne skrive ned tillatt totalvekt på kjøretøy uten teknisk svekkelse av konstruksjonen til også å gjelde kjøretøy over 7500 kg

Førerkortopplæring

Vi vil redusere aldersgrense for ordinært bilførerkort til 17 år og for å kjøre moped til 15 år med hastighetssperre på 50 km/t. Det må bli stilt strenge krav til opplæring og kompetanse. Helsetilstand og egnethet må legges til grunn ved vurdering av evnen til å kjøre bil. Begrensninger kun basert på alder skal fjernes.

Statens Vegvesen har et monopol på førerprøver, som må avvikles. Organisasjoner som NAF, KNA, AMCAR osv., forsikringsselskap, eventuelt andre, bør kunne autoriseres for førerprøver.

Fremskrittspartiet vil:

- at kjøreopplæringen moderniseres, blant annet ved bruk av kjøresimulatorer
- la private aktører/organisasjoner overta Statens vegvesens oppgaver ved førerprøver
- redusere aldersgrense for ordinært bilførerkort til 17 år
- kjørekortbegrensninger kun basert på alder skal fjernes
- redusere aldersgrense for å kjøre moped til 15 år, med hastighetssperre.
- at førerkort for automatgir også gjøres gjeldene for biler med manuelt gir, med nødvendig tilpasning av føreropplæringen

Jernbanetransport

Vi mener at det må legges bedre til rette for persontransport med tog i befolkningstette områder. Dette innebærer at utbygging av intercitystrekningene må gjennomføres raskt med oppgradert standard til dobbeltspor. Jernbanen rundt de andre store byområdene må også oppgraderes og bygges ut. På lengre togstrekninger vil vi prioritere godstransporten og flere lange krysningsspor vil bidra til å øke kapasiteten.

Vi vil bruke konkurranse om å drive togstrekninger for å gi et best mulig tilbud til de reisende og flere avganger. Skal flere velge toget til sin daglige transport, må togtjenester være kunderettet, og det må være tilstrekkelig antall stasjoner og innfartsparkeringsplasser.

1 Vedlikeholdsetterslepet på jernbaneinfrastruktur skal avvikles. Manglene vedlikehold
2 undergraver tilliten til jernbanen både for person- og godstransporten. Vedlikeholdsarbeidet
3 må derfor styrkes betydelig.

4 5 **Fremskrittspartiet vil:**

- 6 • bygge intercitystrekningene med dobbeltspor raskt, med økt frekvens og hastigheter
- 7 • oppgradere jernbanenettet mellom de store byene og landsdelene til å tåle høy
- 8 hastighet
- 9 • anskaffe nytt togmateriell for å øke kapasiteten, kvaliteten og kostnadseffektiviteten i
- 10 togtilbudet
- 11 • prioritere godstransporten på lengre strekninger med flere og lengre kryssningsspor
- 12 • åpne flere togstrekninger for konkurranse
- 13 • beholde Flytoget som et selvstendig selskap
- 14 • selge statens indirekte eierskap i Bring
- 15 • avvikle statens eierskap i VY

16 17 18 **Luffart**

19 Staten bør legge til rette for friest mulig konkurranse for utvikling, drift og vedlikehold av
20 flyplassene, der forholdene ligger til rette for det.

21
22 Det bør skilles mellom forvaltning og drift i Avinor AS. Det bør vurderes å legge til rette for
23 konkurranse om kontrakter for drift, vedlikehold og utvikling av flyplassene, med veldefinerte
24 kvalitets- og sikkerhetskrav.

25
26 Kortbanenettet spiller en viktig rolle i den norske infrastrukturen. Det er viktig å opprettholde
27 kortbanenettet, og samtidig sikre et best mulig passasjergrunnlag ved lufthavnene. Der hvor
28 utbygging av veier reduserer reisetiden betydelig, vil det være hensiktsmessig å vurdere
29 sammenslåing av lufthavner. Lufthavner med større passasjergrunnlag vil gi økt konkurranse
30 og et bedre tilbud med hyppigere avganger og lavere priser.

31
32 Ved en eventuell sammenslåing av flyplasser vil Fremskrittspartiet innføre en ordning der
33 statens reduserte kostnader til rutekjøp ved flyplassen i 50 år kan brukes til å investere i
34 annen infrastruktur, som veier.

35 36 **Fremskrittspartiet vil:**

- 37 • styrke private flyplassers rammebetingelser og fremme konkurranse mellom
- 38 flyplasser
- 39 • stimulere til lokal deltakelse i eierskap og drift
- 40 • at det skilles mellom forvaltning og drift i Avinor, og at det legges til rette for større
- 41 bruk av konkurranse i driften av enkeltflyplasser eller grupper av flyplasser
- 42 • innføre ordning med avløsningsmidler i forbindelse med endringer i flyplasstruktur
- 43 • arbeide for at utvalgte flyplasser, som har nærhet til høy produksjonsaktivitet av varer
- 44 for eksport, skal utvides til også å ta imot utenlandsfly

45 46 47 **Sjøtransport**

48 Sjøtransport er særdeles viktig for norsk næringsliv. Skiping av gods sjøveien kan bli enda
49 mer konkurransedyktig dersom man både nasjonalt og lokalt planlegger en infrastruktur som
50 muliggjør en god utnyttelse av vår unike kyststripe. Fremskrittspartiet mener at offentlige og
51 private havner skal likebehandles og at havnene gis gode rammebetingelser. Havneavgifter
52 skal kun kreves inn etter selvkostprinsippet. Det er behov for at noen havner defineres som
53 nasjonale knutepunkter, hvor sjø-, vei- og banetransport møtes, og at oppgradering og
54 utvikling av disse prioriteres.

1
2 Fergene knytter det offentlige veinettet sammen på en naturlig måte. Fergene på riks- og
3 fylkesveinettet er dermed et offentlig ansvar, mens private fergeselskaper bør stå for selve
4 driften. Det er derfor naturlig at bruk av ferge skal være kostnadsfritt der hvor fergen er en
5 del av riks- og fylkesveinettet. I investeringsammenheng bør kaianlegg for fergeforbindelser
6 i større grad ses i sammenheng med veinettet for øvrig.

7
8 Drift av fergestrekninger bør konkurranseutsettes, slik at kostnadene blir lavest mulig uten at
9 det går utover sikkerheten eller rutetilbudet. Staten bør fastsette standarder for fergetilbud
10 som skal følge alle konkurranseutsettinger. Staten må overta ansvaret for fylkesveifergene,
11 og dagens ordning med ulike fergeregulativer må avvikles.

12
13 Redningsselskapet er en viktig og nødvendig del av redningstjenesten langs kysten vår.
14 Staten bør bidra til at den frivillige redningstjenesten kan opprettholde sin aktivitet.

15 16 **Fremskrittspartiet vil:**

- 17 • at offentlige og private havner skal likebehandles
- 18 • definere noen havner som nasjonale knutepunkter
- 19 • redusere avgiftsbelastningen i sjøtransporten
- 20 • at bruken av ferger på riks- og fylkesveier skal være kostnadsfri
- 21 • ha felles standarder for konkurranseutsetting av fergestrekninger
- 22 • styrke den frivillige redningstjenesten

23 24 25 **Kollektivtransport og bytrafikk**

26 Et effektivt transportnett i byområdene må legge til rette for alle transportformer. Bilen er vårt
27 mest fleksible transportmiddel og skal ha en viktig plass også i bytrafikken. Det skal bygges
28 ny vei med god kapasitet i byområdene og dagens ordning med nullvekstmål for biltrafikk
29 skal avvikles. Kollektivtrafikk er en sentral del av transporttilbudet i byområdene. Staten må
30 planlegge grunnstammen i kollektivtransporten og være ansvarlig for utvikling av
31 infrastrukturen i de største byene. Vi ønsker en fleksibel og brukervennlig modell hvor ulike
32 kollektivmidler brukes ut fra et samlet transportbehov i befolkningen.

33
34 Bruk av konkurranse vil styrke transporttilbudet, antallet avganger og sette søkelys på
35 kundens behov. Bruken av subsidier i kollektivtrafikken må reduseres og bilistene skal ikke
36 lenger måtte være ansvarlig for drift av kollektivtilbudet i byene. Staten skal ha det
37 økonomiske ansvaret for driften av kollektivtransporten. Alle gode krefter må få ta del i
38 utviklingen av driftstilbudet i kollektivtrafikken.

39 40 **Fremskrittspartiet vil:**

- 41 • etablere en fast struktur for utbygging av jernbane hos Nye Veier AS
- 42 • ha en bedre koordinering av nasjonal og regional kollektivtransport
- 43 • at kollektivtransport skal være et offentlig ansvar finansiert av brukerne og det
44 offentlige, ikke bilistene
- 45 • at det skal legges til rette for bilen som en viktig del av transportsystemet i byene
- 46 • avvikle nullvekstmålet for biltrafikk
- 47 • avvise bruk av rushtidsavgifter og tilsvarende for å regulere bilbruk
- 48 • at omfanget av reguleringer av kollektivtransport reduseres
- 49 • at kollektivtransporten tilrettelegges for universell utforming
- 50 • bygge ut og styrke infrastrukturen betydelig for å bedre det kollektive tilbudet for både
51 buss, tog, båt og fly
- 52 • tilrettelegge for ekspressbusser på tvers av fylkesgrensene
- 53 • avvise nullutslippssoner i byene

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53

Trafikksikkerhet

Det er en viktig oppgave å sikre barn og voksnes trygghet og sikkerhet i trafikken. Det er helt nødvendig å forebygge og redusere ulykker så mye som mulig. Dette kan blant annet gjøres ved hjelp av bedre opplæring, å etablere gode holdninger og evne til å vurdere risiko, legge til rette for ny teknologi og bygge ut nødvendig infrastruktur. For kommunale veier må sikkerheten langs skoleveier og rundt samlingssteder som idrettshaller og lignende være svært viktige oppgaver. Utbygging av gang- og sykkelveier langs skoleveier må prioriteres.

Fremskrittspartiet vil:

- prioritere bygging av gang- og sykkelveier, spesielt langs skoleveier
- luke ut trafikkfarlige kjøretøy gjennom økt kontrollinnsats
- legge nullvisjonen til grunn for trafikksikkerhetsarbeidet

Digitalisering

Økt satsing på IKT og bredbånd er nøkkelen til fremtidig velferd og vekst i Norge. Bruk av ulike digitale kommunikasjonsplattformer fikk et oppsving under koronapandemien, og vil bare bli viktigere i årene som kommer. Det er bra at private tar et stort ansvar for utbygging av infrastruktur knyttet til IKT. Likevel har det offentlige et overordnet ansvar for å tilrettelegge for videre utbygging av høyhastighets internett, slik at dette blir tilgjengelig i alle deler av landet. Staten må bidra med finansiering der det ikke er et tilstrekkelig kommersielt marked, og det må også sikres at nettet kan åpnes for alle aktører. Mulighetene for effektivisering gjennom aktiv bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi er store både i privat og offentlig sektor. Fremskrittspartiet vil derfor føre en offensiv IKT-politikk for fremtidens Norge.

En effektiv og fornuftig bruk av IKT basert på åpne standarder kan spare samfunnet for mye byråkrati og unødvendig ressursbruk. Viktige elementer er elektroniske ID- og signaturløsninger for alle landets innbyggere, nasjonale ID-kort med innebygd e-signatur, elektronisk postkasse for informasjon fra det offentlige, elektronisk pasientjournal, elektronisk overføring av røntgenbilder og omsorgstjenester.

Ved utvikling av IKT-løsninger for det offentlige, må det kunne dokumenteres at private løsninger ikke er gode nok før det offentlig utvikler løsninger i egen regi.

Den enkelte skal ha råderett over sine egne personopplysninger.

Fibernettet skal åpnes for fri konkurranse av innholdstjenester på samme måte for strøm- og teletjenester, samtidig som utbygger må få dekket sine utbyggingskostnader.

Fremskrittspartiet vil:

- sikre rask bredbåndstilgang i hele landet
- ha elektronisk tilgang til søknadsskjemaer og relevant informasjon
- ha en felles innloggingsportal for alle offentlige tjenester
- integrere offentlige IKT-systemer
- sikre at digitalisering og effektivisering i samfunnet kan forsterkes gjennom økt samhandling, forenkling og bruk av digitale løsninger i ulike samfunnssektorer
- sikre lovmessig vern av ytringsfrihet og anonymitet på internett
- sikre den enkeltes råderett over sine egne personopplysninger
- åpne fibernettet på samme måte som strøm- og telenettet

1 **HELSE OG OMSORG**

2 Fremskrittspartiet vil sikre gode, raske og trygge helsetjenester ved å benytte både offentlig
3 og privat kapasitet. Du skal stole på at du får den hjelpen du trenger når du trenger den, uten
4 å måtte betale dyrt fra egen lomme. Samspillet mellom private, ideelle og offentlige aktører
5 bør i større grad også inkludere forskningsmiljøer der det er aktuelt. Dette også for å se
6 hvordan forskning sammen med private og offentlige aktører kan bidra til å løse de
7 utfordringene vi ser i helsesektoren i tiden fremover.

8
9 Helsekøene vokser i Norge. Vi vil kutte køene ved å ta i bruk all ledig kapasitet inklusive
10 private aktører og frivillig sektor. Slik kan flere komme raskere tilbake i jobb og en normal
11 hverdag. Dette krever at vi investerer i en endringsprosess som vil kunne møte behovet for
12 helsetjenester i fremtiden, samt sikre nok ressurser og normale arbeidsdager for de som
13 jobber der.

14
15 Vi vil gjennomgå dagens fordeling mellom helseforetak og kommunene og se på
16 mulighetene for å samle flere helsetjenester på samme forvaltningsnivå, for å ivareta
17 pasientsikkerhet og unngå ansvarspulverisering.

18
19 Pårørende gjør en viktig omsorgsoppgave. Ofte er det en uklar ansvarsfordeling mellom
20 helsetjenesten og de pårørende. Dette fører til at mange må ta på seg oppgaver som de
21 burde fått hjelp til. Dette gjør at mange pårørende selv blir utslitt og syke. Vi mener det er
22 viktig at pårørende ikke utnyttes, og at pårørende følges opp med tilstrekkelig avlastning og
23 støtte.

24 25 26 **Sykehus**

27 Norge skal ha sykehus i verdensklasse, og da trenger vi både offentlige og private aktører.
28 Pasienter skal føle seg trygge på at de blir behandlet i moderne sykehusbygg med det beste
29 av medisin og teknologi tilgjengelig. Derfor mener vi det er avgjørende å investere mer i
30 sykehusenes infrastruktur og på den måten også sørge for at vi utnytter alle de teknologiske
31 mulighetene som finnes.

32
33 Dagens organisering av sykehus-tjenestene må endres. Norge har i dag en
34 helseforetaksmodell hvor sykehusene eies av foretak. Norge er delt opp i fire helseregioner
35 med hvert sitt helseforetak. Hver av de regionale helseforetakene eier flere helseforetak, og
36 hvert helseforetak driver flere sykehus eller behandlingssteder. Fremskrittspartiet ønsker en
37 nasjonal enhetlig styring fremfor pulverisering av oppgaver og ansvar som man ser tendens
38 til med dagens modell. De regionale helseforetakene bør avskaffes, og oppgavene bør
39 fordeles mellom en nasjonal styringsenhet og de lokale helseforetakene/sykehusene. På
40 denne måten blir vi kvitt det fordyrende og byråkratiske mellomleddet, og kan prioritere
41 midlene til pasientbehandling. De lokale sykehusene skal være selvstendige driftsenheter
42 som legger opp sin virksomhet i tråd med behovet og styringssignaler fra staten. Vi mener
43 sykehusene må få betalt en fast sats per pasientbehandling, slik at det gir økonomiske
44 insentiver å være mest attraktiv for pasientene.

45
46 Fremskrittspartiet mener det må tas kontroll over utbygging av sykehus, og at finansiering av
47 infrastruktur ikke skal gå på bekostning av pasientbehandlingen. Langsiktig planlegging og
48 finansiering vil sørge for mer effektiv utbygging til en lavere kostnad. Vedlikeholdsansvaret er
49 også en viktig del av helheten ved slike prosjekter. Dagens sykehusstruktur er dessverre i
50 stor grad preget av gammel og dårlig vedlikeholdt bygningsmasse.

51
52 Dagens finansieringsmodell gjør at helseforetakene må spare inn penger på drift for å skaffe
53 tilstrekkelig kapital til å bygge ut nye sykehus. Vi vil skille drift og investering innenfor
54 sykehus. Sykehus må bygges med tilstrekkelig kapasitet for å dekke forventet

1 befolkningsvekst og med beredskapskapasitet til å kunne håndtere pandemier. Ved
2 planlegging og investering i nye offentlige sykehus skal privat kapasitet tas med i
3 beregningen. Vi ser ingen verdi i å bygge ut offentlig kapasitet der hvor det finnes ledig
4 kapasitet hos private aktører. Offentlige myndigheter bør i størst mulig grad benytte private
5 tilbud, fremfor å utvikle egne løsninger som ofte er mer kostbare og innebærer større risiko.

6
7 Offentlige og private helsetjenester må likebehandles juridisk og økonomisk for å kunne
8 konkurrere på like vilkår. For Fremskrittspartiet er det viktigste at tjenesten er god og at
9 pasientene er fornøyde. Derfor er fritt sykehusvalg viktig. Pasienter som har fått innvilget en
10 bestemt helsetjeneste av det offentlige, skal selv ha rett til å velge hvilken tjenesteleverandør
11 de ønsker å benytte, uavhengig av om det er offentlig eller privat. Dette innebærer også
12 godkjente helsetilbud i utlandet, særlig på områder hvor Norge ikke tilbyr eller ikke har
13 tilgang til de samme tjenestene eller medisinene.

14
15 Ventetidene for sykehusbehandling har fortsatt å øke til tross for at det er ledig kapasitet i det
16 private markedet. Pasientene lider og får satt livet på vent i påvente av behandling. Vi vil ta i
17 bruk alle krefter for å få ned ventetidene. De private helseleverandørene er viktig i dette
18 arbeidet, og bør i utstrakt grad brukes sammen med det offentlige.

19
20 Fremskrittspartiet ønsker fritt behandlingsvalg fra første dag, men for å redusere de stadig
21 voksende ventetidene på sykehusbehandling mener vi det trengs ytterligere tiltak. Vi vil
22 derfor innføre en utrednings- og behandlingsgaranti på 30 dager etter modell fra Danmark,
23 som et steg på veien til et fullverdig fritt behandlingsvalg.

24
25 Norge er et langstrakt land med store geografiske forskjeller. Mange har utfordringer med
26 lang reisetid og dårlig infrastruktur for å komme til nærmeste sykehus. Derfor må vi tenke
27 annerledes om hvordan vi skal skape de beste helsetjenestene for folk flest – i hele landet.
28 Norge er avhengig av å ha et desentralisert helsetilbud for å sikre trygghet for innbyggerne.
29 Dette innebærer særlig tilgang på akutt- og fødetjenester i distriktene. Samtidig vil
30 samhandling mellom sykehus og kommunene være viktig. Dette kan med dagens teknologi i
31 større grad ivaretas gjennom videokonsultasjoner. Slik kan vi ta ned den totale
32 ressursbruken og samtidig sørge for å bruke de ressursene som er tilgjengelig der hvor det
33 er mest hensiktsmessig.

34
35 Det samme gjelder tilgang på behandling. I dag er det store geografiske ulikheter og vi
36 mener alle skal få samme gode behandling uavhengig av hvor i landet man bor.

37
38 Det er mange alvorlig syke og døende personer som ikke får den nødvendige omsorg og
39 hjelp i livets siste fase. Vi vil styrke dette tilbudet både for voksne og barn, og sikre etablering
40 av flere hospiceplasser som vil bedre kvaliteten på tilbudet ved å gi helhetlig omsorg i et
41 miljø preget av ro, verdighet og tid til både pasient og pårørende.

42
43 Norge skal bli verdensledende innen kreftbehandling, og Radiumhospitalet skal være et
44 nasjonalt kreftsykehus som tar i bruk ny teknologi og medisin på dette området. Satsingen på
45 dette området skal forhindre at persontilpasset og effektiv kreftbehandling blir forbeholdt
46 nordmenn som har råd til å kjøpe seg dyre tjenester i utlandet. Eksperimentell
47 kreftbehandling skal i større grad tilbys i Norge for de pasientene som kan ha medisinsk
48 nytte av det. Vi vil opprette et fond for finansiering av kreftmedisiner. Pasienter som har nytte
49 av medisinsk cannabis som en del av sin behandling, skal få det.

50
51 Vi vil forby rituell omskjæring av guttebarn.

52
53 **Fremskrittspartiet vil:**

- 54
- legge ned de regionale helseforetakene

- 1 • likebehandle offentlige og private sykehus
- 2 • Innføre en utrednings- og behandlingsgaranti
- 3 • styrke og sikre valgfriheten
- 4 • At store sykehusinvesteringer skal prioriteres i nasjonal helse- og sykehusplan og
- 5 fullfinansieres over statsbudsjettet
- 6 • Etablere et eget utbyggingsselskap med ansvar for utbygging, drift og vedlikehold av
- 7 sykehus etter modell av Nye Veier AS
- 8 • øke andelen innsatsstyrt finansiering (ISF) til minimum 60 %
- 9 • styrke medisinsk forskning og utvikling
- 10 • holde egenandeler på et moderat nivå
- 11 • sikre pasientene rask tilgang til nye og effektive legemidler og behandlingsmetoder
- 12 • sikre Radiumhospitalet som et nasjonalt kreftsykehus i verdensklasse, og opprette et
- 13 fond for finansiering av kreftmedisiner
- 14 • etablere en nasjonal sykehusplan for investeringer i nye sykehusbygg
- 15 • evaluere Beslutningsforum og sikre raskere godkjenning av nye medisiner og
- 16 metoder i Norge
- 17
- 18

19 **Kommunale helsetjenester, legevakt og legetjenester**

20 De kommunale helsetjenestene er viktig for forebygging og behandling av sykdommer.
21 Helse- og omsorgstilbudet som det offentlige har finansieringsansvar for, skal være faglig
22 forsvarlig og av god kvalitet. En stabil og tilgjengelig fastlegeordning gjør at presset på
23 spesialisthelsetjenesten minsker.

24
25 Fastlegeordningen bør utvides til tverrfaglige allmennhelseteam med for eksempel
26 sykepleier, psykolog og fysioterapeut. Slike tverrfaglige team vil kunne gi bedre tjenester og
27 mer effektiv ressursbruk i oppfølgingen av pasienter med store og sammensatte behov.
28 Samtidig er det viktig å se på fastlegenes oppgaver. Særlig i en tid hvor det er mangel på
29 fastleger vil det være avgjørende å avgrense oppgavene som legges til fastleger.

30
31 De lokale helseforetakene skal ha ansvaret for at det er forsvarlige legetjenester, både i
32 fastlegeordningen, helsestasjonen og legevaktordning i kommunene. I tillegg bør de lokale
33 helseforetakene også ha ansvaret for å sikre tilgang på gode legevaktjenester som kan
34 behandle akutte tilstander som skjer utenom legekantorenes vanlige åpningstid. Det er
35 behov for å se på takstsystemet og hva som er til hinder for at legen reiser hjem til enkelte
36 pasienter, fremfor at dårlige pasienter må hentes med ambulans og fraktes til
37 legevaktsentralen. Fremskrittspartiet mener legekantor som har åpent på kveldstid bør kunne
38 ta samme takst som på legevaktene. Dette som et insentiv til å ha legekantorene lengre
39 åpent, og som potensielt vil gjøre at trykket på legevakten blir mindre.

40
41 For å sikre større valgfrihet for pasienter med behov for fysioterapitjenester vil vi avvikle
42 dagens ordning med fysioterapihjemler. Likestilling av offentlig godkjente fysioterapeuter vil
43 gi større mangfold og bredde i tilbudet, samtidig som det bidrar til kortere ventetid for
44 brukerne. Raskere tilgang til behandling vil forkorte lidelse og sykdomsforløp, hindre videre
45 sykdomsutvikling og få pasientene raskere tilbake i arbeid.

46
47 Apotekene yter i dag flere helsetjenester, for eksempelvis vaksinasjon, som bidrar til å
48 avlaste fastleger. I mange land, for eksempel Storbritannia og Canada, gir apotekene
49 helsehjelp for flere ukompliserte, enkelt diagnostiserbare og ikke-alvorlige helseplager.
50 Apotekene har også mulighet til å forskrive enkelte legemidler og fornye resepter på noen
51 definerte legemidler. En slik løsning kan spare fastleger for svært mange konsultasjoner, og
52 gir mer tid for fastlegene til pasienter med mer komplekse helseutfordringer.

53
54 **Fremskrittspartiet vil:**

- 1 • overføre ansvaret for at det er et forsvarlig legetilbud og legevakttilbud i kommunene
- 2 til de lokale helseforetakene
- 3 • evaluere og reforhandle dagens fastlegeordning med sikte på å innføre refusjon etter
- 4 antall behandlede pasienter
- 5 • utvikle dagens hjemmelsordning for fysioterapi og kiropraktikk
- 6 • sikre skolehelsetjenesten og et godt helsetilbud til foreldre og barn
- 7 • utvikle helsestasjonen og skolehelsetjenesten til å jobbe mer forebyggende
- 8 • styrke jordmortjenesten
- 9 • oppheve taket for antall bytter av fastlege
- 10 • la legekontorer som har åpent på kveldstid og i helger ha samme takst som
- 11 legevaktene
- 12 • stanse kjøp og salg av pasientlister
- 13 • la apotek forskrive reseptpliktige legemidler ved å fornye resepter for
- 14 forhåndsdefinerte og ukompliserte diagnoser, etter modell fra Storbritannia.
- 15 • Øke konkurransen i apotekmarkedet og legge bedre til rette for nettapotek.
- 16
- 17

18 Verdensledende på helseteknologi

19 Norge har en høyt utdannet befolkning, og har alle forutsetninger for å kunne bli en ledende
20 produsent, utvikler og eksportør av alle former for helseteknologi. Det skal være attraktivt for
21 norske og internasjonale helsebedrifter å skape arbeidsplasser, samt utvikle og produsere
22 helseteknologi i Norge.

23
24 Vi må ta i bruk tilgjengelig velferdsteknologi. I fremtiden vil det bli mange flere eldre som
25 lever lenger, og som i varierende grad vil ha behov for pleie, omsorg og bistand.

26 Velferdsteknologi kan bidra til å gjøre hverdagen enklere, tryggere og friere og gi flere
27 mulighet til å bo i egen bolig enda lenger.

28
29 Offentlig sektor skal legge til rette for å implementere gode velferdsteknologiske løsninger.

30 Allerede i dag finnes det en rekke smarthusløsninger, sensorteknikker og elektroniske
31 meldesystemer som dessverre i alt for liten grad er tatt i bruk.

32 Velferdsteknologi vil også gi større trygghet for pårørende. Likevel må velferdsteknologi aldri
33 bli en erstatning for menneskene som skal gi god omsorg og pleie.

34
35 Kunstig intelligens kan gi raskere og bedre diagnoser, og oppfølging av sykdom kan bli mer
36 personlig. Fremskrittspartiet er teknologioptimister og innenfor helseteknologi har vi mye å se
37 frem til. Kunstig intelligens vil bidra til å redusere helsebyråkratiet kraftig. Bruk av roboter kan
38 gi tryggere operasjoner og mer helsehjelp kan gis i hjemmet.

40 Fremskrittspartiet vil:

- 41 • at Norge skal bli en ledende produsent, utvikler og eksportør av helseteknologi
- 42 • vurdere insentiver for bedrifter som utvikler eller produserer helseteknologi
- 43 • satse på økt bruk av velferdsteknologi
- 44 • at både hjemmeboende og institusjonsplasser tilbys bredbåndstilgang for å kunne
- 45 kommunisere med familie, venner og helsepersonell via for eksempel nettbrett

48 Legemidler og vaksiner

49 Norge er nesten 100 % avhengig av import av medisiner. Det gjør oss sårbare.

50 Fremskrittspartiet mener det snarest mulig må legges til rette for å starte produksjon av
51 legemidler i Norge

52

1 Norge har en av de mest velutviklede helsetjenestene i verden. Likevel tar det for lang tid å
2 gjøre nye legemidler tilgjengelige for norske pasienter. Vi må sikre at ny, innovativ
3 behandling tas i bruk raskere. For å få til dette må vi være villig til mer risikodeling mellom
4 legemiddelindustrien og det offentlige, samtidig som vi stimulerer til økt innovasjon og
5 produksjon av legemidler i Norge.
6

7 Den medisinske utviklingen går raskt og muliggjør behandlinger som er skreddersydd den
8 enkelte pasient blant annet gjennom persontilpasset medisin og behandlinger mot sjeldne
9 sykdommer. Det er viktig at norske pasienter får likeverdig og rask tilgang til effektive
10 legemidler. I prioriteringsbeslutningene må faglige vurderinger veie tungt, og god
11 klinikerinvolvering er derfor avgjørende. Norske myndigheter vektet i dag pris for høyt i slike
12 beslutninger, noe som går på bekostning av pasienters liv og helse.
13

14 Det ligger store gevinster i å øke vaksinasjonsdekningen i befolkningen. Dette vil være en
15 styrkning av folkehelsearbeidet, det vil utjevne sosiale helseforskjeller, bekjempe antibiotika
16 resistens og sikre bærekraftige helse- og omsorgstjenester. Mange voksne vet ikke hvilke
17 vaksiner som er anbefalt for dem, eller hvilke vaksiner som er tilgjengelig. Det er derfor viktig
18 at vi sørger for at hele befolkningen har tilgang på samme informasjon, slik at man kan ta
19 informerte selvstendige valg for seg selv og egen helse.
20

21 Egenandeler på legemidler må holdes på et moderat nivå, og reseptfrie legemidler bør kunne
22 selges i butikk.
23

24 **Fremskrittspartiet vil:**

- 25 • at Norge skal være selvforsynt med de viktigste medisiner og legemidler, og ha
- 26 nasjonalt beredskapslager
- 27 • sørge for at Norge har nok blodreserver
- 28 • at flere reseptfrie legemiddel kan selges i butikk
- 29 • sikre pasientene rask tilgang til nye og effektive legemidler
- 30 • at medisiner som er godkjent i Sverige og Danmark, kan bli godkjent i Norge uten å
- 31 måtte testes i 2 år først.
- 32 • videreutvikle barnevaksinasjonsprogrammet og innføre et vaksinasjonsprogram for
- 33 voksne som inkluderer de faglige anbefalte vaksinene
- 34 • unngå særnorske krav som hindrer at pasienter i Norge kan ta del i den medisinske
- 35 utviklingen.
36
37

38 **Eldreomsorg**

39 Vi lever lengre og det er et gode i samfunnet. I en tid der det blir stadig flere eldre, blir det
40 samtidig flere friske eldre. At flere blir eldre er et sunnhetstegn. Eldre er en stor ressurs, ikke
41 minst for frivilligheten. Mennesker som på grunn av sykdom, ulykker eller aldring har behov
42 for pleie og hjelp i hverdagen, skal oppleve et samfunn som tar vare på dem.
43

44 Det er en offentlig oppgave å finansiere eldreomsorgen. En god eldreomsorg skal ikke være
45 avhengig av kommunens økonomi, og vi mener kommunene skal fratras muligheten til å
46 nedprioritere dette viktige området. Derfor vil Fremskrittspartiet flytte finansieringsansvaret
47 vekk fra kommunene og over til staten.
48

49 Eldresentre og dagsentertilbud er viktig for mange hjemmeboende eldre som er ensomme og
50 trenger å komme seg ut og møte andre. Det er viktig at det er et variert tilbud som passer
51 ulike interesser. Vi er positive til å ta i bruk alternative tilbud som muligheten til å være på en
52 gård, turgrupper osv. som legger opp til mer aktivitet. Mange med begynnende demens er i
53 fysisk god form og trenger å være i aktivitet.
54

1 For å sikre at de eldre og deres pårørende kan ta gode og informerte valg, ønsker vi at det
2 skal etableres nasjonale bruker- og pårørendeundersøkelser for alle omsorgsinstitusjoner.
3 Dette vil bidra til at kvaliteten på tilbudene øker, og gjøre det enklere å velge bort de
4 tilbudene som ikke er gode.

5
6 Det skal utvikles flere kvalitetsindikatorer slik at en kan sammenligne tjenestene i ulike
7 kommuner og ulike tilbud innad i kommuner. På denne måten kan brukere og pårørende få
8 mer informasjon. Det må iverksettes kraftige sanksjoner der hvor det avdekkes grove
9 kvalitetsavvik. Dette uavhengig av om leverandøren er offentlig eller privat.

10
11 Ansatte i eldreomsorgen må ha gjennomført Norges barnevaksinasjonsprogram og bestå
12 norsk språktest for å få lov å jobbe med eldre og pleietrengende mennesker. Dette for å sikre
13 at eldre mennesker kan kommunisere godt med sine pleiere, og for å beskytte dem mot
14 potensielt dødelige sykdommer. Dette gjelder særlig for de ansatte som har direkte
15 pasientkontakt.

16
17 Eldre pleietrengende har rett til en meningsfylt hverdag og må selv få bestemme når de skal
18 stå opp, legge seg, hva de skal spise, og så langt det er mulig, leve livet sitt slik de selv
19 ønsker det. Livsglede, aktivitet og mestring er like viktig for personer som bor på sykehjem
20 som for andre.

21
22 God mat med riktig ernæring er viktig for våre eldre. Underernæring er et alvorlig problem
23 både på sykehjem og blant hjemmeboende eldre. Vi vil at det skal stilles krav til den maten
24 som serveres våre eldre og pleietrengende, og vil jobbe for at flere sykehjem skal ha eget
25 kjøkken.

26
27 Kartlegginger viser at mange eldre som mottar pleietjenester er utsatt for vold og overgrep.
28 Det er viktig å avverge at slikt skjer, og at det blir rapportert. Vi vil derfor etablere nasjonale
29 retningslinjer for meldeplikt til tilsynsmyndighetene når det er grunn til å tro at eldre blir utsatt
30 for vold og overgrep.

31
32

33 **Fremskrittspartiet vil:**

- 34 • innføre full og reell valgfrihet i alle omsorgstjenestene
- 35 • sikre flere sykehjemsplasser og utbygging av Omsorg+ til eldre som er for friske til
36 sykehjem, men som føler seg utrygge hjemme
- 37 • gi staten finansieringsansvar for omsorgstjenester, og brukerne valgfrihet til å velge
38 leverandør av dem
- 39 • ha større fokus på kvalitet og innhold i eldreomsorgen, enn hvem som leverer
40 tjenesten
- 41 • innføre nasjonal bruker- og pårørendeundersøkelse for alle sykehjem
- 42 • innføre bruker- og pårørendeutvalg i kommunen for omsorgstjenester
- 43 • innføre plikt for ansatte i omsorgssektoren til å ha gjennomført
44 barnevaksinasjonsprogrammet og norsk språktest
- 45 • gi tilsynsmyndighetene mandat til å iverksette sanksjoner overfor institusjoner som
46 ikke leverer på kvalitetskrav, uavhengig av om institusjonen er offentlig eller privat
- 47 • legge til rette for full åpenhet omkring kvalitet og avvik på sykehjem
- 48 • bekjempe underernæring og få flere kjøkken tilbake på sykehjem
- 49 • bekjempe ensomhet blant eldre og involvere frivillige organisasjoner, og bruke
50 frivillighetssentralene som møtested for eldre ensomme.

51
52

1 Brukerne skal selv få velge behandling

2 Eldre og pleietrengende har i dag for få valgmuligheter innenfor pleie og omsorg. Du bør selv
3 kunne velge hvem som skal pleie deg, eller hvilket eldreheim du ønsker å bo på når du blir
4 gammel. Dagens system krever mye byråkrati og kommunene har et stort ansvar for å
5 koordinere og løse problemer rundt hjemmehjelp og institusjonsplasser. Det er i dag ikke en
6 velfungerende konkurranse innenfor omsorgssektoren, noe som over tid gjør at tilbudene
7 ikke blir så gode, effektive eller rimelige som de kunne vært.

8
9 Mange kommuner har i dag lange køer for institusjonsplasser. Et system der den eldre
10 ubyråkratisk og enkelt kan velge hvilke institusjon de ønsker å bo på, vil føre til at mange
11 private tilbydere vil etablere seg og konkurrere om å tilby best mulige institusjonsplasser.
12 våre løsninger vil dermed fjerne institusjonskøene, og sørge for at kvaliteten på omsorgen
13 øker. Det er også et problem at mange eldre må forholde seg til et titalls hjemmehjelpere
14 gjennom en enkelt uke. Med vårt system vil de eldre få makt til å organisere sin egen
15 hverdag, og kan når som helst bytte hjemmehjelpstjeneste om de ikke er fornøyd.

17 Fremskrittspartiet vil:

- 18 • at den enkelte selv skal få bestemme hvem man vil motta hjemmehjelpstjenester fra
- 19 • at den enkelte selv skal få velge institusjon, ved tildeling av institusjonsplass
- 20 • at den enkelte selv kan velge å motta pleie fra familiemedlemmer eller andre, betalt
21 av det offentlige

24 Tannhelse

25 Fremskrittspartiet mener at tannhelsetjenesten må styrkes gjennom bedre
26 refusjonsordninger. Tannlegene må være en integrert del av helsesektorens samhandling.
27 Samhandling er nødvendig for
28 pasientsikkerheten, fellesinnsatsen mot livsstilssykdommer og for å sikre pasientenes
29 økonomiske rettigheter. Tennene er en del av kroppen, og sykdom i munnhulen må derfor
30 ses på som en ordinær diagnose.

31
32 Mange eldre pensjonister som ikke mottar hjemmesykepleie eller bor på sykehjem, sliter
33 med å finansiere nødvendig tannbehandling. Fremskrittspartiet mener det er nødvendig å se
34 på om retten til tannlegehjelp skal utvides for pensjonister med dårlig økonomi.

35
36 Pasienter som mottar hjemmesykepleie eller sykehjemstilbud, skal kunne fortsette hos sin
37 faste tannlege, og kostnader for dette refunderes fra det offentlige på lik linje med det en
38 offentlig tannhelseklinikk ville fått for samme type behandling.

40 Fremskrittspartiet vil:

- 41 • opprettholde og videreutvikle satsingen på forebyggende tannhelse, særlig overfor
42 unge og syke eldre
- 43 • vurdere å utvide rettighetene til tannbehandling for pensjonister med dårlig økonomi
- 44 • stimulere til samhandling mellom tannhelsetjenesten og den øvrige helse- og
45 omsorgstjenesten
- 46 • bedre refusjonsordningene for sykdomsrelatert tannbehandling
- 47 • sikre tilstrekkelig informasjon til de gruppene som har krav på å få dekket
48 tannbehandling
- 49 • redusere egenandel på nødvendig tannregulering av barn
- 50 • likebehandle tannhelse og øvrige helseutfordringer økonomisk

1 Rehabilitering

2 Fremskrittspartiet vil styrke rehabiliteringstjenestene og ta i bruk den kapasiteten og
3 kompetansen som er tilgjengelig på feltet. Det økonomiske ansvaret for
4 rehabiliteringstjenestene skal ligge hos staten, mens pasienten selv i samråd med sin lege
5 skal kunne velge mellom institusjoner som kan gi det nødvendige tilbudet. Statlig finansiering
6 skal gjelde uavhengig av om tilbudet er offentlig eller privat.

7
8 For å sikre et helhetlig tilbud innenfor helsesektoren er det viktig å se rehabilitering og
9 habilitering i sammenheng med andre tjenester innen sektoren. Forebygging og tidlig innsats
10 er viktig for å dempe behovet for behandlings- og rehabiliteringstjenester. Det må sikres et
11 tilstrekkelig antall sykehjemsplasser, slik at rehabiliteringsplasser ikke blir benyttet til
12 langtidsliggende sykehjemspasienter.

13
14 Videre bør flere kommuner stimuleres til å tilby rehabilitering i utlandet for pasienter som kan
15 ha nytte av dette. Vi mener også det er nødvendig å vurdere om det bør opprette flere
16 nasjonale tilbud for oppfølging av for eksempel ALS-pasienter.

17 18 **Fremskrittspartiet vil**

- 19 • øke rehabiliteringskapasiteten
- 20 • likestille offentlige og private tilbydere
- 21 • satse på forebygging og tidlig innsats. Behandlende lege pålegges å informere om
22 muligheten for rehabilitering ved egnede sentre
- 23 • vurdere nasjonale tilbud for oppfølging av enkelte pasientgrupper som for eksempel
24 ALS
- 25 • etablere forebyggende tiltak for senskader ved alvorlige diagnoser som kreft

26 27 28 **Psykisk helse**

29 Fremskrittspartiet er bekymret over at stadig flere, også mange unge, sliter med psykiske
30 plager og sykdom. Vi prioriterer derfor en styrking av tilbudet innen psykisk helse. Fortsatt er
31 det for mange som faller ut av utdanningsløp og arbeidsliv som følge av sine plager.
32 Behandlingstilbudet må tilpasses den enkelte pasient.

33
34 Mange av dem som i dag sliter med psykisk sykdom, bør behandles utenfor institusjon
35 gjennom tett faglig oppfølging. Samtidig må det være tilstrekkelig kapasitet for de pasientene
36 som har behov for institusjonsopphold. Personer med langvarige alvorlige psykiske
37 sykdommer skal ha anledning til å ha åpen plass på psykiatrisk institusjon.

38
39 Et differensiert tilbud er avgjørende for å redusere bruk av tvang og tung medisiner i
40 psykiatrien. I dag nedprioriteres tidlig oppfølging og behandling av kommunene fordi de
41 økonomiske rammene er for små. Derfor er det nødvendig med en endring av
42 finansieringssystemet slik at pengene følger den enkelte pasient til behandlingsstedet og på
43 denne måten sikre pasientens grunnleggende rettigheter.

44
45 Både private og offentlige tjenestetilbydere må kunne benyttes i behandlingsforløpet, for å
46 redusere ventetidene og for å få på plass mangfoldet og en sunn konkurranse basert på
47 kvaliteten i tjenestene som pasientene skal motta. Samhandlingsreformen må evalueres.

48
49 Det er viktig å samarbeide tett med aktører som bidrar med tilbud uten ventetid, uten
50 tidsbegrensning og med et meningsfullt innhold, slik som Fontenehusene.

51 52 **Fremskrittspartiet vil:**

- 53 • likebehandle offentlige og private tjenestetilbydere
- 54 • styrke forebyggingsarbeidet også gjennom skolehelsetjenesten

- 1 • sikre nok kapasitet i behandlingsforløpet, også nok institusjonsplasser
- 2 • sikre psykologtjenesten i kommunene
- 3 • styrke tilbud om psykiatriambulanser
- 4 • ha en gjennomgang av finansieringsordningen for barne- og ungdomspsykiatrien
- 5 • styrke tidlig innsats i psykiatrien
- 6 • styrke ettervernet i psykiatrien, og også bruke frivillig sektor for å styrke tilsyn etter
- 7 utskrivning fra spesialisthelsetjenestene
- 8 • styrke arbeidet for å forhindre selvmord

11 Rusomsorg

12 Fremskrittspartiet vil prioritere forebyggende arbeid for å hindre utvikling av rusavhengighet.
13 Det er spesielt viktig å prioritere forebygging rettet mot barn og unge.

14 Rusmiddelavhengighet er en sykdom. Selv om hver enkelt har personlig ansvar for sin egen
15 livsførsel, er det ofte bakenforliggende årsaker til rusmisbruk. Blant disse er psykiske lidelser.
16 Vi vil derfor sikre at behandling av rusmisbruk også må ta høyde for tilstrekkelig behandling
17 av tilleggslidelser.

18
19
20 Alle som er motivert for å komme seg ut av rusmisbruket, skal få den nødvendige
21 behandlingen og oppfølgingen for å lykkes med å oppnå en rusfri hverdag.

22
23 Vi vil ta i bruk all offentlig og privat kapasitet for å redusere de lange ventelistene innenfor
24 norsk rusomsorg. Det er derfor nødvendig at staten har finansieringsansvaret for
25 rusomsorgen slik at rusmisbrukerne ikke blir kasteballer i hjelpeapparatet. Tildeling av
26 behandlingskontakter bør skje på bakgrunn av kvalitet i tilbud, resultatoppnåelse og at man
27 sikrer en bredde i behandlingstilbudet.

28 Det må sikres et helhetlig behandlingsforløp for rusavhengige, som også inkluderer
29 oppfølging i kommunen. For å lykkes må det være en helhetlig behandlingsskjede med
30 avrusning, behandling og ettervern. Den enkelte rusmisbruker skal få tildelt en koordinator
31 som skal bidra med hjelp og støtte under hele behandlingsforløpet.

32 Personer uten bosted eller boevne må få nødvendig oppfølging i forbindelse med
33 rehabilitering. Det må etableres akutte alternative botilbud for de som har behov for dette.

34
35 Noen rusmiddelmissbrukere får i dag tilbud om hjelp til nedtrapping av bruken av tunge
36 narkotiske stoffer gjennom legemiddelassistert rehabilitering (LAR). Rehabiliteringsdelen av
37 dette hjelpetilbudet skal bedres. Vi sier nei til å inkludere heroinassistert behandling som en
38 del av LAR. Den beste løsningen for å få folk ut av rusmiddelmissbruket er gjennom frivillig
39 avrusning og rehabilitering. I enkelte tilfeller er likevel bruk av tvang nødvendig for å få
40 rusmisbrukerne inn i behandlingssopplegget.

41 42 **Fremskrittspartiet vil:**

- 43 • styrke forebyggingsarbeidet for å hindre rusmisbruk
- 44 • ansvarliggjøre den enkelte til å bidra med å løse sin egen situasjon
- 45 • bruke ledig kapasitet blant offentlige og private for å behandle rusmisbruk
- 46 • utvide bruk av legemiddelet Naltrexon
- 47 • utvide bruken av Nalokson neseppray til en nasjonal ordning for å behandle
- 48 overdoser
- 49 • øke kunnskapen om helsesituasjonen til barn født av rusmisbrukere
- 50 • styrke forebyggingsarbeidet for å hindre rusmisbruk, styrke samarbeidet med skole,
- 51 og ikke minst samarbeidet mellom skole og foreldre
- 52 • støtte frivillige organisasjoner som jobber forebyggende mot ungdommer, slik som
- 53 MOT osv.
- 54 • at også personer i aktiv rus skal ha tilgang til et krisesentertilbud

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54

Gen- og bioteknologi

Mange mennesker lever i dag lengre og har bedre liv takket være utviklingen innenfor gen- og bioteknologi. Fremskrittspartiet har en positiv holdning til mulighetene som åpner seg ved forskning og bruk av gen- og bioteknologi. Vi mener derfor at Norge ikke skal ha en strengere regulering enn andre land det er naturlig å sammenlikne med. Så lenge det er medisinsk og etisk forsvarlig, bør Norge være et foregangsland innenfor forskning og utvikling av gen- og bioteknologi.

Det bør opprettes et ledende internasjonalt forskningssenter for stamcellebruk i Norge, slik at bruken av stamcellebehandling kan utvides til nye pasientgrupper.

De mulighetene gen- og bioteknologi gir til å forbedre og utvikle menneskers liv er positive, så lenge dette skjer innenfor trygge og vitenskapelig godkjente former.

Fremskrittspartiet vil:

- at norsk helsevesen skal være proaktivt i bruk av gen- og bioteknologi
- øke forskningsinnsatsen i Norge ytterligere
- opprette et internasjonalt ledende forskningssenter for stamcellebruk og anvendelse
- opprettholde krav om kjent donor ved egg- og sæddonasjon

Kvinnehelse

Fremskrittspartiet mener det er et stort behov for en satsning på kvinnehelse. Forskingen må styrkes, ventetiden for å få behandling må ned, kunnskapen må økes, flere må få vaksine mot HPV for å utrydde sykdommen raskere og kvinner med brystkreft må tilbys gentest for å gi svar om cellegiften vil fungere. Behandlingskapasiteten på kvinnerelaterte sykdommer må styrkes, slik at kvinner får rask og god behandling uavhengig av hvor i landet man bor.

Nesten alle tilfeller av livmorhalskreft skyldes viruset HPV. Heldigvis går HPV-infeksjon som regel over av seg selv, men noen få typer kan ligge sovende eller føre til celleforandring som kan utvikle seg til kreft. Ved å ta livmorhalsprøve kan celleforandringer oppdages og behandles, og risikoen for å få livmorhalskreft reduseres. Norge har satt som mål å utrydde kreftformen innen 2039.

I Sverige og Danmark, som har vaksinert mot HPV bredt til jenter på 12 år og eldre fra 2008, har de hatt en kraftig nedgang i livmorhalskreft hos kvinner 20-29 år fra rundt 2014. I Norge har det vært en økning i tilsvarende periode. Norge må være like ambisiøse som våre naboland, og utrydde denne kreftformen mye tidligere enn 2039.

Fremskrittspartiet vil:

- styrke forskning på kvinnesykdommer
- styrke behandlingskapasiteten knyttet til kvinnerelaterte sykdommer
- tilby en større del av befolkningen vaksine mot HPV-viruset
- intensivere screeningprogrammet slik at kvinner regelmessig blir innkalt til rutinekontroll

Barselomsorg og fødetilbud

Fremskrittspartiet er opptatt av å sikre god fødselsomsorg og et godt føde- og oppfølgingstilbud for gravide og nybakte mødre. Norge er et av verdens tryggeste land å føde i, men det er fortsatt behov for å fortsette styrkingen av fødselstilbudet. Når det snakkes om mangel på helsearbeidere de kommende årene snakkes det mye om leger og

1 sykepleiere, men dessverre blir alt for ofte de som jobber i fødselsomsorgen glemt. Det skal
2 være trygt å få barn i Norge, og da må vi også sikre at vi har tilgjengelig og kompetent
3 personell som kan følge den gravide underveis i svangerskapet og i barsel.

4 5 **Fremskrittspartiet vil:**

- 6 • gi sykepleiere som ønsker å videreutdanne seg til jordmødre full lønn under
7 utdanningen, mot at de jobber ett år i en 100% stilling på et sykehus
- 8 • sikre at alle har tilgang til gode sykehustjenester og fødetilbud uavhengig av hvor de
9 bor

10 11 12 **Organdonasjon**

13 Fremskrittspartiet ser behov for økt fokus på organdonasjon. Fremtidens helsekort vil gi
14 bedre muligheter for registrering av donorer. Vi bør satse mer på informasjonsarbeid om
15 organdonasjon, og ordningen med donoransvarlig på «donorsykehus» bør utvikles og
16 forsterkes. Likeledes må transplantasjonsavdelingen ved Rikshospitalet få økt kapasitet i takt
17 med økt tilgang på donororgan.

18 19 **Fremskrittspartiet vil:**

- 20 • øke transplantasjonskapasiteten ved Rikshospitalet
- 21 • sikre at man har faste donoransvarlige ved «donorsykehusene»

22 23 24 25 **ARBEID OG VELFERD**

26 Dagens velferdssystem baserer seg i utgangspunktet på prinsippet om at alle som kan, skal
27 klare seg selv, leve av egen inntekt og ta vare på seg selv og sin egen familie. De som ikke
28 makter dette av blant annet helsemessige årsaker, skal få hjelp til å leve et verdig liv.
29 Samtidig må velferdspolitikken innrettes slik at det alltid vil være lønnsomt å arbeide.

30 31 32 **Arbeidsliv**

33 Fremskrittspartiet støtter den enkeltes rett til full organisasjons- og avtalefrihet. Det skal være
34 opp til den enkelte hvorvidt man ønsker å organisere seg eller ikke. Vi forholder oss til
35 inngåtte avtaler i arbeidslivet.

36
37 Et sterkt trepartssamarbeid mellom arbeidsgiversiden, arbeidstakersiden og myndighetene
38 har vist seg å være vellykket for å sikre forutsigbare rammevilkår, nødvendig moderasjon og
39 evne til omstilling. Dette forutsetter at alle berørte parter blir hørt og behandlet som
40 likeverdige aktører i samarbeidet.

41
42 Vi mener det er lokalt i den enkelte bedrift man best kjenner behovene og
43 konkurransesituasjonen. Den sentrale potten ved lønnsforhandlingen bør derfor reduseres
44 for å kunne øke andelen til lokale forhandlinger.

45
46 Sykefraværet er høyt, og dette går utover både den enkelte arbeidstaker og arbeidsgivere.
47 Reduserte helsekøer og raskere behandling i helsevesenet vil bidra til at flere kan komme
48 raskere tilbake i jobb. Derfor må vi se helsebudsjettet i sammenheng med folketrygdens
49 utgifter til sykepenger og andre ytelser til arbeidsføre som ikke kan delta i yrkeslivet pga.
50 helserelevante lidelser.

51
52 Det er også behov for en gjennomgang av eksisterende velferdsordninger og regelverket
53 knyttet til disse, for å sikre at ordningene er målrettede og effektive. Det er avgjørende at de
54 arbeids- og velferdspolitiske virkemidlene innrettes på en slik måte at arbeid alltid skal lønne

1 seg, og slik at den enkelte får utnyttet sin reelle arbeidsevne til gagn for seg selv og for
2 samfunnet. Det er samtidig behov for et regelverk som sikrer bedre og tettere oppfølging av
3 de som ikke klarer å stå i arbeid.

4
5 Vi vil at arbeidslivet skal være trygt, fleksibelt og familievennlig, med plass til alle. Faste, hele
6 stillinger skal være hovedregelen i norsk arbeidsliv. Arbeidslivets lover og tilhørende
7 bestemmelser må likevel reflektere at arbeidsgivere, ansatte og forbrukere ønsker og har
8 behov for større grad av fleksibilitet i arbeidshverdagen. Arbeidsmiljøloven og tilhørende
9 bestemmelser må være utformet slik at en kan sikre høy verdiskaping i både privat og
10 offentlig sektor, men samtidig ivareta den enkelte virksomhet og arbeidstaker på en god
11 måte.

12
13 Arbeidsmiljøloven må tilpasses et arbeidsliv i kontinuerlig endring. Det må være rom for
14 fleksibilitet slik at en kan inngå lokale, bransjevis eller individuelle avtaler om arbeidstid og
15 øvrige betingelser tilpasset det markedet den enkelte arbeidsgiver opererer i. Målet er å
16 trygge arbeidsplasser. Lov- og avtaleverk må videre ivareta arbeidstakere, og sikre at en får
17 forsvarlige og anstendige lønns- og arbeidsbetingelser, deriblant gjennom nasjonal
18 minstelønn og fornuftige rammer for arbeidstid.

19
20 For å bekjempe svart arbeid og gjøre det enklere for flere å komme inn i det ordinære
21 arbeidsmarkedet vil vi foreslå en prøveordning med fradrag for dokumenterte utgifter til
22 renhold i egen bolig.

23
24 Det er viktig å legge til rette for alternative former for turnuser i arbeidslivet. Alternative
25 former for turnus har gitt gode resultater både for brukere og ansatte innen helse- og
26 omsorgstjenesten flere steder i landet. Medlever turnus har eksempelvis gitt brukerne en mer
27 stabil og forutsigbar hverdag, samtidig som de ansatte har fått lengre friperioder. Mye kan
28 tyde på at slike turnusordninger bidrar til bedre ressursutnyttelse, en mer stabil hverdag for
29 brukerne, lavere sykefravær og færre deltidsstillinger.

30 **Fremskrittspartiet vil:**

- 31 ● støtte avtaler inngått mellom partene i arbeidslivet
- 32 ● ivareta retten til å stå uorganisert
- 33 ● tilpasse arbeidsmiljøloven for å sikre at flere får tilgang til arbeid, helt eller delvis
- 34 ● sikre adgang til å avtale lokale turnuser og andre alternative arbeidstidsbestemmelser
- 35 ● ha flere midler til bedriftsintern opplæring for å bidra til omstilling og motvirke utstøting
- 36 fra arbeidslivet
- 37

38 **Sykelønnsordning**

39
40 Vi vil ha en god sykelønnsordning som sikrer den enkelte en trygg og forutsigbar inntekt ved
41 langtidssykdom, men i større grad ansvarliggjøre den enkelte arbeidstaker ved
42 korttidsfravær. Det er behov for en gjennomgang av dagens sykelønnsordning, for å sikre en
43 bærekraftig ordning for fremtiden. Gjennomgangen må foretas i samarbeid med partene i
44 arbeidslivet.

45
46 Graderte sykmeldinger bør benyttes oftere, slik at man i større grad tar utgangspunkt i den
47 enkeltes arbeidsevne. Det bør også utredes en ordning med normerte sykemeldinger.
48 Arbeidsgivere bør sikres flere verktøy for å følge opp den enkelte arbeidstaker og det må gis
49 bedre og tettere oppfølging av de som ikke klarer å stå i arbeid. NAVs arbeid med å følge
50 opp sykemeldte må også styrkes.

51
52 For mange pasienter med alvorlige diagnoser, som krever et langvarig behandlingsløp, kan
53 den lovfestede sykepengeperioden bli for kort. Sykelønnsordningen bør derfor sikres for de
54

1 som har alvorlige sykdommer.

2
3 Vi vil også innføre en tidskontoordning hvor sykepengenes varighet avhenger av
4 sykemeldingsandel, men samtidig innenfor en maksimalperiode på inntil 2 år. Pårørende til
5 alvorlig syke skal ha rett til tidsbegrenset pleielønn når de pleier sine nærmeste.

6
7

8 **Fremskrittspartiet vil:**

- 9 ● sikre en god og forutsigbar sykelønnsordning for arbeidstakere
- 10 ● innføre en tidskontoordning som sikrer gode muligheter for å stå delvis i arbeid under
11 sykemelding
- 12 ● at det skal legges bedre til rette for å få flere med nedsatt arbeidsevne i jobb
- 13 ● vurdere endringer i arbeidsgiverperioden for å få flere raskere tilbake i arbeid
- 14 ● at det skal innføre en egen kontaktperson i lokale NAV-kontor som arbeider med
15 sykefraværsoppfølging i samarbeid med bedriften
- 16 ● at NAV skal delta i dialogmøter med arbeidsgiver og ansatt etter fire uker, for å finne
17 løsninger for at den ansatte skal klare å være i helt eller delvis i arbeid

18
19
20

21 **Dagpenger**

22 Fremskrittspartiet vil opprettholde en ordning med dagpenger for dem som av forskjellige
23 grunner blir arbeidsledige i en periode. Arbeidssøkere må være geografisk mobile og
24 akseptere arbeid i alle deler av landet. Vi ønsker fleksibilitet og trinnvis avkortning av
25 dagpenger i forbindelse med midlertidige vikaransettelser, slik at flere kan få innpass i
26 arbeidslivet.

27

28 Det vil være naturlig med fleksible ordninger for permitteringer, lønnsgarantier og enkelte
29 andre ordninger knyttet til dagpengeutbetaling, slik at ordningene tilpasses situasjonen i
30 arbeidsmarkedet.

31

32 I dag er ikke adgangen til å permittere lovfestet. Dette innebærer at gjeldende rett gir
33 arbeidstakere i bedrifter uten tariffavtale og med færre enn 50 ansatte, liten eller ingen rett til
34 informasjon og medbestemmelse. Vi vil derfor lovfeste regler som regulerer
35 permitteringsadgangen i virksomheter som ikke er bundet av tariffavtale.

36

37 **Fremskrittspartiet vil:**

- 38 ● lovfeste regler som regulerer permitteringsadgang
- 39 ● justere permitteringsordningene i takt med arbeidsmarkedet
- 40 ● at man må ta jobber som er tilgjengelig også i andre deler av landet
- 41 ● at man mister retten til ytelser fra det offentlige dersom man ikke tar arbeid av
42 religiøse årsaker

43

44

45 **Inkluderende arbeidsliv**

46 Altfor mange i yrkesaktiv alder står utenfor arbeidslivet. Arbeidsmarkedstiltakene er blant de
47 viktigste virkemidlene i det arbeidsrettede velferdsapparatet, og atførings- og
48 vekstbedriftene er sentrale aktører for å lykkes med å inkludere flere med nedsatt
49 arbeidsevne i arbeidslivet. Målet må være å få flest mulig raskest mulig sysselsatt i ordinært
50 arbeid. Det må derfor arbeides tettere med den enkelte gjennom karriereveiledning og det
51 må gis individuell oppfølging og kartlegging av arbeidsevne, ferdigheter og styrke
52 motivasjonen for å komme i arbeid, gjennom utdanning eller praksisplass.

53

1 Samarbeidet mellom atfførings- og vekstbedriftene og det ordinære arbeidslivet må styrkes
2 og videreutvikles, og det må legges til rette for at flere aktører kan godkjennes og tilby
3 arbeidsmarkedstiltak. NAV må i større grad bruke eksterne leverandører, som kan tilby
4 varierte og tilpassede arbeidsmarkedstiltak, slik at flere personer får muligheten til å komme i
5 jobb. Det bør også innføres et forsøk med fritt brukervalg for enkelte tiltaksplasser. Samtidig
6 må tiltaksstrukturen forenkles og avbyråkratiseres.

7
8 Det må legges økonomiske insentiver til grunn for å inkludere flere i arbeid. Arbeidsgivere
9 som inkluderer mennesker med nedsatt funksjonsevne, skal være trygge på at de får
10 økonomisk bistand og kompensasjon for tilretteleggingen.

11
12 Personer med nedsatt funksjonsevne må sikres bedre mulighet til å delta i arbeidsliv og
13 utdanning. Vi mener staten og kommunen må ta et større ansvar for å ansette personer med
14 nedsatt funksjonsevne enn de gjør i dag. Målet om at fem prosent av nye stillinger i
15 offentlig sektor skal besettes av personer med funksjonsnedsettelse må være gjeldende
16 både for stat, kommuner og fylkeskommuner. Vi er opptatt av at arbeidet med å sikre et
17 inkluderende arbeidsliv må gjøres i samarbeid med organisasjoner for personer med nedsatt
18 funksjonsevne.

19
20 Fremskrittspartiet mener det er viktig at personer med nedsatt funksjonsevne klarer å stå i
21 utdanning og arbeid. Ordningen med funksjonsassistanse, som i dag sikrer den enkelte
22 praktisk hjelp i forbindelse med arbeid, må derfor rettighetsfestes og finansieres som
23 overslagsbevilgning. Ordningen bør utvides til å gjelde også under utdanning, slik at den
24 enkelte har mulighet til å delta i utdanning.

25
26 Arbeids- og utdanningsreiser er en helt avgjørende ordning for mange personer med nedsatt
27 funksjonsevne som trenger transport til og fra arbeid eller utdanning, men som ikke kan
28 nyttiggjøre seg ordinært transporttilbud. Dette tilbudet bør gjøres til en varig ordning slik at
29 personer med nedsatt funksjonsevne kan delta i arbeidslivet.

30 31 **Fremskrittspartiet vil:**

- 32 • ha nok tilgjengelige tiltaksplasser for å møte svingninger i arbeidslivet
- 33 • bidra til å styrke samarbeidet mellom arbeidsmarkedsbedriftenes utdanningstilbud,
34 næringslivet og de videregående skolene
- 35 • styrke tilretteleggingstilskuddsordningen på arbeidsplassene
- 36 • innføre et fleksibelt lønnstilskudd for å få flere med nedsatt arbeidsevne inn i
37 arbeidslivet
- 38 • gjøre ordningen med arbeids- og utdanningsreiser om til en varig ordning
- 39 • ordningen med funksjonsassistanse må utvides til å gjelde utdanning, samt
40 rettighetsfestes og finansieres som overslagsbevilgning.
- 41 • at målet om at fem prosent av nye stillinger i offentlig sektor skal besettes av
42 personer med funksjonsnedsettelse skal være gjeldende både for stat,
43 fylkeskommune og kommunene

44 45 46 **Personer med nedsatt funksjonsevne**

47 Personer med nedsatt funksjonsevne skal i størst mulig grad få like muligheter til å fungere i
48 samfunnet som alle andre. Det må legges til rette for at personer med nedsatt funksjonsevne
49 i størst mulig grad skal kunne ta utdanning og arbeide slik at den enkelte får realisert sine
50 evner. Samfunnet må legge til rette ved at offentlige bygg og det offentlige rom følger
51 prinsippene for universell utforming.

52
53 Fremskrittspartiet mener at intensjonene i FN-konvensjonen for rettighetene til mennesker
54 med nedsatt funksjonsevne (CRPD) må følges opp, og at dette må ivaretas gjennom norsk
55 lovgiving

1
2 Personer som på grunn av sykdom eller skade får nedsatt arbeidsevne, skal sikres rask
3 rehabilitering og nødvendige hjelpetiltak slik at de fortsatt kan delta i arbeidslivet.
4 Rehabilitering og habilitering skal være rettighetsfestet.

5
6 Ordningen med tilrettelagt transport (TT-ordningen) er svært ulik fra fylke til fylke. Vi vil ha en
7 Nasjonal transportordning (TT-ordning) med like rettigheter for personer med nedsatt
8 funksjonsevne og spesielt transportbehov. Målsettingen er at personer med nedsatt
9 funksjonsevne ikke skal hindres i å ha et aktivt og selvstendig liv.

10
11 Psykisk utviklingshemmede skal så langt som mulig gis like muligheter til å fungere i
12 samfunnet som andre. Forholdene må derfor legges til rette for at psykisk
13 utviklingshemmede kan leve et så normalt liv som mulig, både ved å delta i arbeid,
14 fritidsaktiviteter og ha samme frihet som andre til å velge boform.

15
16 Dette ønsker vi å gjøre ved å iverksette en opptrappingsplan for tilpasset utdanning og
17 arbeid. Vi ønsker en gjennomgang av livssituasjonen, levekår og tjenester for psykisk
18 utviklingshemmede i Norge, med sikte på å forbedre tjenestene for brukerne.

19
20 Brukerstyrt personlig assistent (BPA) er et verktøy for å gi mennesker med
21 funksjonsnedsettelse muligheten til et mest mulig normalt og verdig liv. Vi vil forskriftsfeste
22 dagens retningslinjer for BPA for å sikre at lovens intensjon blir oppfylt. Vi vil også at BPA
23 skal rettighetsfestes som et likestillingsverktøy, ikke som en del av helselovgivningen. Det
24 må ikke være til hinder for at helsetjenester kan gis som en del av BPA. Tilbudet bør
25 finansieres gjennom NAV gjennom overslagsbevilgning. Retten til BPA skal også gjelde
26 under utdanning.

27
28 **Fremskrittspartiet vil:**

- 29 • ha opptrappingsplan for tilpasset utdanning og arbeid for psykisk utviklingshemmede
- 30 • foreta en gjennomgang av livssituasjon, levekår og tjenester for psykisk
31 utviklingshemmede i Norge
- 32 • etablere en nasjonal transportordning (TT) for personer med nedsatt funksjonsevne
33 med stort transportbehov
- 34 • videreutvikle BPA som et likestillingsverktøy, organisert under NAV og gjennom
35 overslagsbevilgning
- 36 • tydeliggjøre regelverket om personer med nedsatt funksjonsevnes rett til å motta
37 tjenestene i valgfri bolig
- 38 • fjerne aldersgrense for å kunne få ledsager

39
40
41 **Midlertidige ansettelse**

42 Faste ansettelse skal være hovedregelen i Norge, og utgangspunktet for å sikre trygge
43 arbeidsplasser. Tidsavgrensede midlertidige ansettelse er imidlertid nødvendig for
44 rekruttering, og det er spesielt viktig for bransjer med stor variasjon i arbeidsmengde. Det
45 kan gi flere en vei inn på arbeidsmarkedet, og på den måten få arbeidserfaring.
46 Fremskrittspartiet mener derfor det må gis en generell adgang til midlertidig ansettelse i 12
47 måneder.

48
49 De fleste som får en midlertidig ansettelse, og som dermed får vist seg frem, ender opp med
50 å få fast arbeid. Hvis arbeidsgivere bryter forutsetningene for midlertidighet, bør de kunne
51 ilegges restriksjoner og eventuelt gis forbud mot å ansette midlertidig.

52
53 **Fremskrittspartiet vil:**

- 54 • gi flere muligheten til å komme ut i arbeid ved sikre adgang til midlertidige ansettelse

- at flere med nedsatt arbeidsevne skal gis reell adgang til arbeid tilpasset arbeidsevnen

NAV

Et velfungerende NAV er forutsetningen for at velferdsytelsene forvaltes på en god og riktig måte. Brukerperspektivet og brukernes rettsikkerhet må styrkes gjennom å tilbakeføre kompetanse til NAV lokalt, slik at man sikrer bedre bistand og oppfølging av brukerne. Dagens organisering i NAV med en statlig og en kommunal del fremstår som en uoversiktlig og krevende organisering. Vi vil samle den statlige og kommunale delen i én styringslinje. En enhetlig organisering skal gi mer sømløs oppfølging av brukere og gi bedre rom for forenkling av dagens lovverk og ytelser.

Det er i dag svært mange ulike ytelser og ordninger gjennom NAV. Vi mener det er blitt uoversiktlig og svært kostbart å administrere, i tillegg til at kommunale ordninger og ordninger gjennom NAV kan virke til dels overlappende. Det bør være et mål å redusere antall ytelser og ordninger for å gjøre ordningene mer oversiktlige for brukere, men også for å frigjøre ressurser til oppfølging og veiledning av brukere som står utenfor arbeidslivet.

For å inkludere flere i arbeidslivet og gi mennesker en reell mulighet til å bo hjemme i egen bolig må hjelpemiddelapparatet fungere godt. Utstyr som kan bidra til å heve funksjonsevne og mulighet til å delta i arbeid, skal prioriteres. Vi mener dagens hjelpemiddelordninger kan oppfattes tungvinte og byråkratiske og vil arbeide for å forenkle og styrke ordningene. Vi ønsker å gjennomgå lovverket og ansvarsfordelingen for tildeling av hjelpemidler mellom hjelpemiddelsentralene og kommunen, for å sikre at brukers behov og ønsker kan imøtekommes i større grad enn i dag.

Fremskrittspartiet vil:

- slå sammen den statlige og kommunale delen av NAV til en statlig enhet
- videreføre arbeidet med å gjøre NAV mer brukerrettet
- gi brukerne rett til å bytte veiledere/saksbehandlere i NAV og NAV-kontor
- overføre det økonomiske ansvaret for økonomisk sosialhjelp til NAV/staten
- sikre økt rettssikkerhet gjennom å styrke NAV-ombudet
- styrke kompetansen i NAV
- forenkle og redusere antall ytelser

Sosialhjelp og offentlige støtteordninger

Hjelp til selvhjelp skal være det bærende prinsippet innenfor sosialtjenesten. Den lovmessige aktivitetsplikten for sosialhjelpsmottakere under 30 år, bør utvides til å gjelde alle sosialhjelpsmottakere i arbeidsfør alder med mindre det er helt åpenbart at de ikke kan delta på aktiviteter.

Der manglende norskferdigheter vurderes som en av årsakene til manglende arbeid, skal det stilles krav om deltakelse på norskopplæring. Uteblivelse fra slik deltakelse må få konsekvenser for brukeren. Det skal ikke være attraktivt å velge sosialhjelp fremfor arbeid selv om man har begrensede muligheter på arbeidsmarkedet. Vi vil gjøre sosialhjelpen om til et statlig ansvar under NAV, sammen med ansvaret for arbeid og trygd.

Fremskrittspartiet mener det må stilles større krav for å motta offentlige tjenester, ytelser og støtteordningen. Det må derfor innføres aktivitetsplikt til flere offentlige tjenester, ytelser og støtteordninger. Aktivitetsplikt skal gjelde for personer i arbeidsfør alder, med mindre det er helt åpenbart at de ikke vil kunne delta i aktiviteter.

1 Sosialhjelpen skal være en midlertidig ytelse og ikke noe folk skal leve av over tid. For å få
2 flere i arbeid må det lønne seg å arbeide. Det bør derfor utredes et maksimalt tak for hvor
3 mye en kan motta i offentlige støtteordninger, og nivået på støtteordningene bør innrettes slik
4 at man alltid skal gå opp i inntekt om man begynner å arbeide.

5
6 Kvalifiseringsstønad har de senere årene vist gode resultater og det er gjort flere endringer i
7 vilkår for deltakelse. Stønaden bør gis til alle over 18 år som har mottatt sosialstønad i mer
8 enn seks måneder for å gi et tilpasset heltidsprogram med tett oppfølging, med mål om
9 kvalifisering og arbeid.

10
11 Det er viktig å finne innovative løsninger på de sosiale utfordringene man står overfor i
12 samfunnet. Vi ønsker økt satsing og stimulering til sosialt entreprenørskap og prosjekter med
13 arbeidstrening for unge sosialhjelpsmottakere, samt et tettere samarbeid mellom det
14 offentlige og private for å løse de sosiale utfordringene.

15
16 Barn under 18 år som bor hjemme, må få anledning til å ha egen inntekt inntil den
17 skattemessige friinntektsgrensen, uten at dette fører til avkortning av foreldres sosialhjelp.
18 Dette vil motivere barn av sosialhjelpsmottakere til å søke mot arbeidslinjen fremfor
19 stønadslinjen.

20

21 **Fremskrittspartiet vil:**

- 22 ● innføre aktivitetsplikt for alle sosialhjelpsmottakere i arbeidsfør alder
- 23 ● at barnetrygd og stønader fra NAV skal komme til fratrekk for utmålingen av
24 sosialhjelp
- 25 ● innføre et øvre tak på hvor mye man kan få i samlet sosiale ytelser
- 26 ● vil stille krav om deltakelse på norskopplæring

27

28

29 **Folketrygden**

30 Folketrygden skal fungere som en forsikringsordning for innbyggerne ved sykdom, uførhet og
31 alderdom. Arbeidstakere skal betale premie til folketrygden for å opparbeide seg rettigheter
32 til ytelser ved behov. Ytelser fra folketrygden skal være en lovfestet rettighet, ikke en sosial
33 ytelse som er avhengig av politiske prioriteringer. Midlertidige ytelser fra Folketrygden må
34 tilpasses slik at de gir økonomiske insentiver til å søke seg ut i arbeid, eller å gå tilbake til
35 arbeid. Varige ytelser må gis på et nivå som sikrer mulighet for et verdig liv.

36

37 Premien til folketrygden skal fastsettes av Stortinget i de årlige statsbudsjettene. Den skal
38 være delt i to deler, en helsedel og en pensjonsdel.

39

40 **Fremskrittspartiet vil:**

- 41 ● at Folketrygdens ytelser skal være bærekraftige og stimulere til arbeid for de som er i
42 arbeidsfør alder
- 43 ● at løpende pensjoner skal gis årlig regulering som sikrer økt kjøpekraft
- 44 ● fjerne avkortning av alderspensjon for gifte og samboende

45

46

47 **Offentlig tjenestepensjon**

48 Pensjonssystemet bør være så enkelt å forstå at folk flest kan finne ut hva de kan forvente i
49 fremtidige pensjonsytelser. Dette kan være avgjørende for folks økonomiske disposisjoner.
50 Det er liten tvil om at pensjonsreformen har sørget for et mer komplisert og uoversiktlig
51 pensjonssystem.

52

1 Det er uheldig at vi fortsatt har delvis forskjellige pensjonssystemer i privat og offentlig
2 sektor. Det er behov for å endre de offentlige tjenestepensjonene slik at det blir samsvar
3 mellom pensjonssystemet i privat og offentlig sektor.

4
5 Vi ønsker å fjerne den såkalte samordningsfellen, som innebærer at mange offentlig ansatte
6 får lavere tjenestepensjon dersom de jobber etter at de har fylt 67 år.

7 8 **Fremskrittspartiet vil:**

- 9 • sikre ytterligere harmonisering av pensjonsregler for offentlig og privat virksomhet
- 10 • at pensjonssystemet skal sikre at det er lønnsomt å stå lenger i arbeid
- 11 • fjerne samordningsfellen

12 13 14 **Alderspensjon**

15 Pensjon skal sikre muligheten til en verdig pensjonisttilværelse og økonomisk trygghet i
16 alderdommen. Folketrygden skal omfatte pensjonsytelser til alle folketrygdens medlemmer
17 ved oppnådd pensjonsalder og sikre mulighet til en verdig alderdom.

18
19 Pensjonsrettigheter er individuelle rettigheter opptjent gjennom innbetaling av premie til
20 folketrygden. Premien skal deles mellom arbeidstaker og arbeidsgiver. Den enkelte kan selv
21 velge tidspunktet for å ta ut opparbeidet pensjon etter fylte 62 år. Pensjonsytelsen skal stå i
22 forhold til innbetalt premie og opparbeidede rettigheter.

23
24 De som ønsker det, skal kunne jobbe så lenge de vil og skal opptjene pensjonsrettigheter så
25 lenge man jobber. Aldersgrensen på 75 år for å kunne opptjene pensjonsrettigheter må
26 derfor fjernes. Vi er opptatt av at pensjonssystemet skal være forutsigbart med faste
27 aldersgrenser, og støttet derfor ikke pensjonsforliket med levealdersjusteringer og normert
28 pensjonsalder.

29
30 Pensjonisten kan velge å ta ut den delen av sin oppsparte pensjonsformue som overstiger
31 garantipensjonsnivået, som en engangsutbetaling - beregnet med utgangspunkt i en på
32 forhånd fastsatt levealder for hvert årskull. Løpende pensjoner ytes livet ut.

33
34 Fremskrittspartiet er opptatt av at minstepensjonister skal sikres en anstendig pensjon.
35 Minsteytelser skal reguleres med lønnsutviklingen og ikke være årskullspesifikk, og
36 skattesystemet må løpende tilpasses slik at minstepensjon fortsetter å være skattefri.
37 Opparbeidet pensjon skal ikke avkortes på bakgrunn av tilleggsinntekt, sivil status eller
38 boforhold. Vi vil fortsette arbeidet med å fjerne den gjenværende avkortningen. Pensjonen
39 skal heller ikke underreguleres slik at pensjonistenes kjøpekraft reduseres.

40
41 Personer som ønsker pensjonsytelser utover det nivået folketrygdens alderspensjon
42 innebærer, må selv sørge for dette gjennom private avtaler med for eksempel
43 forsikringselskaper eller spareavtaler i bank. Årlig innskudd inntil halvparten av
44 folketrygdens grunnbeløp (1/2 G) skal være skattefritt.

45
46 Det er en betydelig mangel i pensjonssystemet at det ikke finnes en bedre ordning som
47 ivaretar folk i yrker med særskilte belastninger der det er vanskelig å stå i arbeid frem til
48 ordinær pensjonsalder. Det må derfor opprettes en ordning som bedre ivaretar disse på en
49 forutsigbar måte.

50
51 Det skal ikke gis bedre ytelser til personer uten opptjening enn til innbyggere med lang botid
52 og opptjening i folketrygden. Særytelser som supplerende stønad skal avvikles.

53 54 **Fremskrittspartiet vil:**

- 55 • fjerne avkortning av alderspensjon for gifte og samboende pensjonister

- 1 ● at pensjonssystemets minsteytelser skal reguleres med lønnsutviklingen og ikke
- 2 være årskullspesifikk.
- 3 ● at pensjonssystemet skal være forutsigbart med faste aldersgrenser
- 4 ● sikre bedre rammebetingelser for individuell pensjonssparing
- 5 ● utvikle supplerende stønad for de med kort botid
- 6 ● sikre at flest mulig opptjener pensjonsrettigheter i tråd med forutgående
- 7 arbeidsinntekt

8
9

10 **Nedsatt arbeidsevne og uførhet**

11 De senere års utvikling med et økende antall mennesker som forlater arbeidslivet og går
12 over på varig uføretrygd, er bekymringsfull. Samtidig skal selvsagt personer som på grunn av
13 varig nedsatt arbeidsevne ikke er i stand til å delta helt eller delvis i arbeidslivet, gis en
14 inntektssikring fra samfunnet som gjør det mulig å ha en verdig tilværelse.

15
16 Vi vil fjerne avkortningen i uførestønad for gifte og samboende. Dagens behovsprøvde
17 ordning med barnetillegg beholdes, men vi vil videreføre et øvre tak på hva man kan få i
18 uføretrygd, inkludert barnetillegg.

19
20 De som ikke har hatt lønnsinntekt, eller som har hatt for lav inntekt til å få opptjening over
21 minstenivået, skal sikres en minsteytelse i uførestønad som det går an å leve av. Vi mener
22 også at inntektsgrensen for uføre bør økes til 1 G.

23
24 Uføre skal sikres en inntektsvekst på linje med alderspensjoner. Det må videre være mulig å
25 kombinere uføretrygd og arbeid på en slik måte at det lønner seg å benytte restarbeidsevne.

26
27 Ingen under 40 år skal i utgangspunktet ha varig uførestønad, med mindre det er helt
28 åpenbart at de aldri vil kunne delta i arbeidslivet. De unge skal i stedet ha sammenhengende
29 støtte for å få et godt utviklingsløp.

30
31 Unge uføre som derimot helt åpenbart ikke kan delta i arbeidslivet, og som har blitt minst 80
32 prosent uføre før fylte 26 år, skal sikres ytelsen ung ufør. Vi vil øke
33 tilleggspensjonsopptjeningen for disse.

34 Fremskrittspartiet mener at familier som opplever å få alvorlig syke barn med stort pleie- og
35 tilsynsbehov, skal sikres økonomisk trygghet i en vanskelig tid. Ordningen med pleiepenger
36 og omsorgsstønad skal sikre kompensasjon for inntektsbortfall som følge av behov for å
37 være helt eller delvis borte fra arbeid for å pleie og føre tilsyn med alvorlig syke barn.

38 Ordningen med pleiepenger må sikres også når barn går bort, og må sikres i en lik periode
39 uavhengig av hvor mye foreldrene har jobbet, eller hvor lenge foreldrene har mottatt
40 pleiepenger.

41 **Fremskrittspartiet vil:**

- 42 ● innføre en mer realistisk gradering for å komme inn i uføreordningen
- 43 ● at ingen under 40 år skal gis varig uførestønad, med mindre det er helt åpenbart at
- 44 de aldri vil kunne delta i arbeidslivet
- 45 ● sikre unge som står i fare for å havne på uføretrygd, veiledning og oppfølging
- 46 ● arbeide for å øke tilleggspensjonsopptjeningen for dem med ytelsen ung ufør
- 47 ● en skal sikres en minsteytelse å leve av, uavhengig av tidligere inntekt
- 48 ● at arbeidsavklaringspenger skal sikre inntekt under midlertidig behandling og
- 49 avklaring mot arbeid
- 50 ● at pleiepenger skal sikre økonomisk trygghet for familier med alvorlig syke barn

51
52
53

1 **Seniorer**

2 Seniorene blir en stadig større gruppe i samfunnet som vi trenger å løfte frem som en
3 ressurs, ikke et problem. De fleste er sprø og greier seg utmerket selv. Nordmenn lever
4 stadig lenger og mange er friske og raske i flere tiår etter at de har gått av med pensjon.
5 Mange seniorer gjør en kjempeinnsats og er en uvurderlig ressurs som frivillige og som
6 hjelpere i hverdagen for barn og barnebarn.

7
8 Fremskrittspartiet har fått kjempet gjennom å fjerne adgangen til å si opp arbeidstakere
9 utelukkende basert på alder, frem til fylte 72 år i både privat og offentlig sektor. Det er et mål
10 at øvre aldersgrense skal heves ytterligere, til 75 år.

11
12 Vi mener det må være sammenheng med forventet pensjonsalder og rettigheter i
13 Folketrygden, og vil sikre rett til dagpenger og sykepenger for alle frem til man går av med
14 pensjon.

15
16 Helsetilstand og egnethet må legges til grunn ved vurdering av evnen til å kjøre bil.
17 Begrensninger kun basert på alder skal fjernes. Disse kriteriene skal også legges til grunn
18 ved vurdering av arbeidsevne, autorisasjoner i helsevesenet og lignende.

19 **Fremskrittspartiet vil:**

- 21 ● arbeide for at seniorene blir sett på som en ressurs, ikke et problem
- 22 ● avskaffe øvre aldersgrense i arbeidsmiljøloven og la ordinære bestemmelser om
23 oppsigelse gjelde alle, uavhengig av alder adgangen
- 24 ● sikre at seniorer har rett på dagpenger og sykepenger frem til forventet pensjonsalder

25 **SKOLE OG UTDANNING**

26
27
28 Norge er et av verdens aller beste land å leve i, da må vi også øke ambisjonene og sørge for
29 at vi har en i verdenstoppen. Fremskrittspartiet mener at normer for lærertetthet og svekking
30 av karakterkrav ikke er svarene på dagens utfordringer i den norske skolen. Blant de største
31 utfordringene er å skaffe tilstrekkelig med kvalifiserte lærere, rekruttere gode studenter til
32 lærerutdanningen og få talentfulle lærere til å bli i skolen.

33
34
35 Læreren må få være lærer. Helsesykepleier og rådgiverne i skolen må styrkes. Mye av dette
36 bør gjøres gjennom økt samarbeid med lokalt nærings- og arbeidsliv. Det bør også legges til
37 rette for at flere yrkesgrupper kan undervise i skolen i relevante fag, noe som er særlig
38 aktuelt innen praktiske/ yrkesrettede fag.

39
40 Vi må se hver enkelt elev. Vi er alle unike, og vi trenger derfor mer tilrettelagt undervisning.
41 Krav, folkeskikk og involvering av foreldre må tilbake i skolen.

42
43 Utdanning til arbeid er vår fremste prioritering innen utdanningsfeltet, og vi vil at
44 dimensjoneringen av utdanningstilbudene tilpasses arbeidslivets behov. Yrkesfagelevne må
45 få lære plass og jobb, og samarbeid med lokalt nærings- og arbeidsliv er viktig. Fylkene må
46 tilpasse yrkesfagene etter behovet for lærlinger, noe som vil gi flere lære plasser og lokal
47 arbeidskraft.

48
49 Vi vil øke lærlingtilskuddet. Det er også et mål å få flere til å ta fagskoleutdanninger. Det må
50 satses offensivt på opprettelse av nye fagskoleplasser slik at flere kommer raskt ut i
51 verdiskapende arbeid.

52
53 Det er avgjørende at både lærere og elever har et trygt og godt miljø på skolen. Det
54 personlige oppdrageransvaret ligger hos foreldrene, og ikke hos skolen, men skolen

1 må være tydelige på hvilken oppførsel som forventes når barna er på skolen. Det må
2 også legges til rette for involvering av foreldre og foresatte ved alvorlige overtramp av
3 ordensreglementet i skolen.

4
5 Det offentlige skal finansiere utdanningssystemet, men elevene og deres familier skal
6 fritt kunne velge skole. Nasjonale prøver og internasjonale målinger som PISA og
7 PIRLS er viktige verktøy for å måle elevenes utvikling og sikre riktig bruk av
8 pedagogiske metoder.

9
10 En god skole krever tydelig ledelse. Skoleledere må ha lederkompetanse, være
11 ansvarlige for skolens resultater og gis mulighet til videre- og etterutdanning.
12 Læreplanverket skal være politisk nøytralt og formidles objektivt, slik at elevene lærer
13 å tenke selv og respektere ulike meninger.

14
15 Vi vil ha et godt og forutsigbart finansieringssystem for private skoler. Private skoler
16 bidrar til valgfrihet og mangfold, og vi ønsker fri etableringsrett for private skoler som
17 oppfyller kvalitetskrav og ikke hindrer god integrering.

18
19 Høyere utdanning og forskning må sikres god finansiering. Akademisk frihet må
20 sikres, og det må bli færre politiske føringer på sektoren. Det må legges til rette for
21 meningsmangfold og fri forskning.

22
23

24 **Grunnutdanningen**

25 Fremskrittspartiet ønsker ikke en enhetsskole. Ambisjonen må være at alle elever skal få
26 tilpasset undervisning basert på deres ferdigheter. Opplæring i basisfag som norsk, engelsk
27 og matematikk må prioriteres, og praktiske fag må få en større plass i systemet. Alle elever
28 må også sikres opplæring i bruk av grunnleggende IT-verktøy og programmer.

29

30 Vi vil understreke betydningen av at elevene får en solid innføring i norsk kultur og vestlige
31 verdier. Vi mener det må innføres obligatorisk yrkesfaglig valgfag for elevene, slik at
32 praksissterke elever får oppleve mestring og mulighet til å vise sine sterke sider i praktiske
33 arbeidsoppgaver.

34

35 Opplæringsloven bør gi skoleeiere større frihet til å organisere skolehverdagen med
36 nivåbasert opplæring som hovedregel i Opplæringsloven. De som sliter teoretisk, men er
37 praktisk anlagt må få undervisning som er tilrettelagt for dem, for eksempel ved mer
38 samarbeid med private bedrifter, bilverksted, snekkere og andre som kan hjelpe elever som
39 har en interesse i deres retning. Elevene må få hjelp til å dyrke det de er gode til.

40

41 Godt språk er viktig. Hovedvekten må legges på norskundervisningen, og opplæring i
42 sidemål og andre fremmedspråk enn engelsk må være valgfritt.

43

44 Vi vil ha fraværsgrænse på ungdomsskolen. Høyt fravær på ungdomsskolen gir ofte høyt
45 fravær videre i skoleløpet, og kan øke sjansen for frafall. Elevene har en selvstendig plikt til å
46 gjøre det beste ut av skolegangen, de må lære å ta fornuftige valg, og at valg har
47 konsekvenser. Hvis eleven ikke møter på skolen skal de foresatte få varsling på sms, slik det
48 er i Danmark.

49

50 Elevene må bli gjort oppmerksom på hvilke utdanninger som privat og offentlig arbeidsliv har
51 behov for. Da må de ha tilgang til rådgivere som kan gi dem kvalifiserte råd om
52 utdanningsvalg, jobbmuligheter og arbeidsmarked. Det bør rekrutteres flere med erfaring fra
53 annet arbeidsliv inn i rådgivningstjenesten.

1
2 Karakter i orden og oppførsel må opprettholdes - den er et hjelpemiddel for lærerne og
3 skolen til å kunne stille krav til god orden og oppførsel hos elevene, og gir et tydelig signal til
4 foreldrene. Karakterer i orden og oppførsel styrker også lærerens autoritet i klasserommet,
5 fordi karakteren viser at uønsket atferd får konsekvenser.

6 7 **Fremskrittspartiet vil:**

- 8 • gi skolen frihet til å nivådele undervisningen
- 9 • at studieteknikk, konsentrasjon og dybdelesingen vektlegges gjennom hele
- 10 skoleløpet
- 11 • at skolen skal være mobilfri, og at bruk av skjerm kun skal kunne brukes der læreren
- 12 anser det som et nyttig, pedagogisk verktøy
- 13 • innføre fleksibel skolestart
- 14 • at teoriflinke ungdomsskoleelever skal få forsterket undervisning
- 15 • innføre fraværsgrense på ungdomsskolen og at foresatte skal varsles automatisk på
- 16 sms hvis eleven ikke møter på skolen
- 17 • innføre obligatorisk yrkesfaglig valgfag for elevene
- 18 • at alle skal få opplæring i grunnleggende IT-verktøy
- 19 • sikre valgfri opplæring i sidemål og andre fremmedspråk enn engelsk
- 20 • innføre fritt skolevalg og sikre åpenhet rundt skolens resultater
- 21 • innføre opplæring i privatøkonomi og arbeidsliv i skolen
- 22 • opprettholde karakterer i orden og oppførsel
- 23 • styrke tilgangen til utdannings- og yrkesrådgivere
- 24 • opprettholde forbudet mot heldekkende plagg på alle undervisningsinstitusjoner, og
- 25 innføre forbud mot hijab i grunnskolen

26 27 28 **Videregående utdanning**

29 Fremskrittspartiet vil styrke rådgivningstjenesten og prioritere yrkesfaglinjer samt økt kontakt
30 med næringslivet. Skolene skal ha frihet til å organisere skoledagen og undervisningen for å
31 oppnå tilpasset opplæring.

32
33 For å redusere frafallet vil vi øke praktisk undervisning og fleksibilitet i skoledagen, samt
34 muligheten til å kombinere arbeid og utdanning. Elever må ha fullført grunnskolen før de
35 starter videregående opplæring, og de med lavere karakterer skal kunne forbedre disse før
36 oppstart. Opplæring i sidemål og andre fremmedspråk enn engelsk må være valgfritt.
37 Borteboerstipendet og utstyrsstipendet for yrkesfagelever bør økes.

38
39 Alle elever i ungdomsskolen og videregående skole må være garantert en innføring i de
40 viktigste områdene i personlig økonomi. Mange unge mangler kunnskap om renter,
41 forskjellen på ulike typer lån etc., og inkassosakene på unge under 25 år stiger kraftig.
42 «Personlig økonomi» er allerede i læreplanene, men undervisningen varierer sterkt. Nå må
43 det sørges for at alle elever i ungdomsskolen og videregående skole får opplæring i
44 grunnleggende saker rundt penger, renter, kredittkort, lån, sparing og forbruk osv.

45
46 Eksamensordningen er velprøvd og må bevares, men uttrekningsordningen må forbedres for
47 å gi elevene mer rettferdighet og forutsigbarhet. En god og forutsigbar eksamensordning må
48 utarbeides i samarbeid med fagfolk i forsknings- og undervisningsmiljøene.

49
50 Elever i tilrettelagt videregående undervisning skal vurderes i de fagene der læreren og
51 eleven ser det som hensiktsmessig.

52 53 **Fremskrittspartiet vil:**

- 54 • øke borteboerstipendet for å sikre alle elever muligheter for videregående utdanning

- 1 • ha valgfri sidemålsundervisning i videregående utdanning
- 2 • øke utstyrsstipendet for elever på yrkesfaglinjene
- 3 • basere opptak til videregående skole på relevante fagkarakterer
- 4 • legge til rette for bedre samarbeid mellom skole og næringsliv
- 5 • styrke rådgivningstjenesten
- 6 • videreutvikle og styrke Ungt Entreprenørskap
- 7 • sikre fritt skolevalg i hele landet
- 8 • styrke skolehelsetjenesten
- 9 • gi privatister mulighet til hurtigløp
- 10 • innføre opplæring i privatøkonomi og arbeidsliv i skolen
- 11 • øke lærlingetilskuddet

12
13
14
15

16 **Realfagssatsing**

17 Fremskrittspartiet vil ha en målrettet satsing på realfagene. Det er viktig å legge forholdene
18 bedre til rette for opprettelse av realfagsgymnas og Newtonrom. Vi skal være et ja-parti, som
19 støtter positive tiltak som vitensentre, talentsentre og andre læringsarenaer.

20

21 Vi vil innføre insentiver for dyktige realfagstudenter som ønsker å jobbe i skoleverket, og for
22 å få personer med realfaglig bakgrunn fra andre deler av arbeidslivet inn i skoleverket.
23 Videre vil vi prioritere studieplasser innen realfagene.

24

25 **Fremskrittspartiet vil:**

- 26 • ha et realfagsløft med konkrete tiltak
- 27 • legge til rette for flere Newton-rom, vitensentre osv.

28

29

30 **Yrkesfagutdanning**

31 Et mesterbrev skal være like respektert som en mastergrad. Fremskrittspartiet vil styrke
32 yrkesfagutdanningen og stimulere flere til å velge denne retningen. Vi vil også jobbe for mer
33 samarbeid og utveksling mellom skole og næringsliv, og øke lærlingetilskuddet.

34

35 Vi vil ha en tverrfaglig rådgivertjeneste og samarbeid mellom skoleeier, ungdomsskole,
36 rådgivertjenesten, den videregående skolen og arbeidslivet, og gjøre det enklere for
37 yrkesgrupper med erfaring fra annet arbeidsliv å bli ansatt i skolen som rådgivere og lærere.
38 Kunnskapen om fagskoleutdanning i rådgivningstjenestene må økes.

39

40 Vi vil tilrettelegge for en mer praktisk og variert skolehverdag, gjennom for eksempel flere
41 praktiske valgfag og mer aktiv bruk av lokalt arbeidsliv som del av undervisningen. Vi vil også
42 styrke hospiteringsordningen for yrkesfaglærere.

43

44 Vi vil øke utstyrsstipendet til de dyreste studieretningene på videregående yrkesfag, og
45 styrke gaveforsterkningsordningen for utstyr i de videregående skolene. Det bør iverksettes
46 en prøveordning i flere fylker, der staten, industrien og skoleeier går sammen i et spleiselag
47 på mobile enheter med teknisk utstyr.

48

49 **Fremskrittspartiet vil:**

- 50 • øke utstyrsstipendet til de dyreste studieretningene på videregående yrkesfag
- 51 • øke borteboerstipendet for å sikre alle elever muligheter for videregående utdanning
- 52 • at utdanningstilbudet blir i overensstemmelse med hva arbeidslivet trenger
- 53 • prioritere opprettelse av yrkesfagplasser

- 1 • øke lærlingtilskuddet
2
3

4 **Private skoler**

5 Fremskrittspartiet vil skape en skole i verdenstoppen, der den enkelte elevs evner og
6 muligheter ivaretas. Elever som får gå på den skolen som passer dem best, blir mer
7 motiverte. Vi mener det er fantastisk at elever kan velge mellom profilskoler som
8 idrettsskoler, realfagsskoler og entreprenørskapsskoler, og mellom fagskoler som gir enorme
9 muligheter for en verdiskapende karriere i yrkeslivet.

10
11 Private skoler er en viktig del av et mangfoldig og variert skole-Norge, og sikrer reell
12 valgfrihet for foreldre og elever.
13

14 Det er viktig med forutsigbarhet og bærekraftige rammevilkår for friskolene og de som velger
15 disse. Tilbudet ved internasjonale skoler er også avgjørende for at norske bedrifter,
16 forskningsinstitutter og universiteter skal kunne tiltrekke seg nødvendig ekspertkompetanse
17 fra andre land.
18

19 **Fremskrittspartiet vil:**

- 20 • liberalisere privatskoleloven og legge til rette for flere privatskoler
21 • øke kapitaltilskuddet til private skoler
22 • gi privatskoler rett til mva-kompensasjon på husleiekostnader samt mulighet til å ta
23 opp lån i Husbanken
24
25

26 **Realkompetanse og livslang læring**

27 Realkompetanse er summen av formell utdanning, kurs, kvalifisering på arbeidsplassen,
28 samt kompetanse oppnådd i frivillig arbeid i relevante organisasjoner, hobbyer, selvstudier
29 osv.
30

31 Realkompetansevurdering skal være en rettighet, og både offentlige skoler og private skoler
32 må kunne vurdere hvordan de vil vektlegge søkerens realkompetanse når de tar inn elever til
33 sine utdanningstrinn og programmer, eller når de skal ansette lærekrefter.
34

35 Arbeids- og næringsliv er dynamisk, og det er viktig å legge til rette for oppdatert kompetanse
36 og utvikling gjennom hele livet. Norge har et stort antall høykompetansearbeidsplasser, og
37 mange arbeidstagere vil ha behov for omskolering og etter- og videreutdanning. Det er
38 arbeidslivet selv som er den viktigste utdanningsarenaen for videreutdanning og livslang
39 læring. Det må sikres tett samarbeid mellom næringsliv og utdanningsinstitusjoner, for å gi
40 gode og effektive utdanningsløp som harmonerer med hva arbeidslivet etterspør.
41

42 **Fremskrittspartiet vil:**

- 43 • at realkompetansevurdering skal være en rettighet
44 • at utdanningsinstitusjonene selv må få vurdere vektlegging av realkompetanse både
45 ved ansettelser og ved inntak av elever
46 • legge til rette for et bedre samarbeid mellom næringslivet og utdanningsinstitusjonene
47 • videreutvikle bransjeprogramordningene
48
49

50 **Lærere og skoleledelse med kvalitet og autoritet**

51 Fremskrittspartiet vil styrke læreryrkets status og sikre at lærere har både faglig tyngde og
52 autoritet. Lærernes hovedoppgave skal være undervisning. Vi vil sikre lærerne rett til

1 videreutdanning, redusere byråkratiet i skolen, og sikre at nyutdannede lærere får kvalifisert
2 veiledning.
3

4 Vi er sterkt imot å senke karakterkravene for å komme inn på lærerutdanningene. Kvaliteten i
5 sektoren er avhengig av klare krav til kunnskap hos dem som vil bli lærere. Skole er en av
6 kommunenes og fylkenes kjerneoppgaver, og skole må derfor prioriteres i budsjettene. For å
7 sikre tilgang til gode lærere må lønn og arbeidsforhold være tilfredsstillende.
8

9 Mer differensierte lærerutdanninger med ulik lengde, ulike praksismodeller og fleksible løp er
10 løsninger som bør vurderes når fremtidens skole og fremtidens lærerutdanninger skal
11 planlegges.
12

13 Gode læringsmiljøer fordrer at lærerne har autoritet i klasserommet. God klassestyring må
14 vektlegges sterkere i lærerutdanningen. At læreren er autoritetspersonen, må også
15 tydeliggjøres i lovverket. Aktivitetsplikten mot mobbing og retten til et trygt og godt
16 psykososialt skolemiljø som er fastslått i Opplæringslovens §12 er viktig, men det kan ikke
17 være elevens subjektive opplevelse av å ha blitt utsatt for en krenkelse som blir lagt til grunn.
18 Det må gjøres endringer i lovteksten som stadfester lærerens autoritet, og at reaksjoner som
19 anmerkninger, bortvisning, utvisning av skolen for en viss tid etc. er virkemidler som må
20 kunne brukes.
21

22
23

23 **Fremskrittspartiet vil:**

- 24 • at lærerne skal ha rett og plikt til etter- og videreutdanning
- 25 • at opptak til lærerutdanningen kan skje gjennom intervjuprosesser
- 26 • åpne for mer differensierte lærerutdanninger med ulik lengde
- 27 • arbeide for å styrke handlingsrommet for skoleledere, slik at de kan bruke tiden sin på
28 pedagogisk ledelse og utvikling fremfor unødvendig administrativt arbeid.
- 29 • at det stilles krav om lederkompetanse for å sikre at alle skoler har gode ledere som
30 bidrar til helhet, struktur og sammenheng i opplæringen for elevene
- 31 • etablere kompetanseutvikling for skoleledere
- 32 • sikre alle nyutdannede lærere i grunnskolen og videregående skole rett til kvalifisert
33 veiledning de to første årene av sin første lærerjobb
- 34 • redusere byråkratiet i skolen
- 35 • gjøre nødvendige endringer i lovteksten i Opplæringslovens §12, slik at lærernes
36 autoritet understrekes
- 37 • redusere stillingsvernet i skolen
- 38 • styrke kompetansen om klasseledelse i lærerutdanningene
39
40

41

41 **Verdigrunnlag og kultur**

42 Vår humanistiske og kristne kulturarv skal ha en sentral plass i KRLE-faget og skolen. Den
43 kristne kulturarven og dets høytider, slik som feiring av jul, er en viktig del av norsk kultur og
44 tradisjon, og feiring av våre høytider virker inkluderende.
45

46 Forbud mot ansiktstildekking er et viktig verdisignal. I en omskiftelig verden er det viktig at
47 Norge og våre utdanningsinstitusjoner er tydelige når det gjelder vårt humanistiske og
48 liberale verdigrunnlag. Ulike former for ansiktstildekking bryter med disse verdiene, og kan
49 bidra til utrygghet og polarisering.
50

51 Det er viktig å ta lærdom av historien og benytte seg av den kompetansen som finnes for å
52 formidle dette. Her vil vi trekke frem f.eks. Hvite Busser, Aktive Fredsreiser og andre
53 organisasjoner som gir innblikk i mørke kapitler i vår historie.
54

1 Tiltak og prosjekter i skolen må være kunnskapsbaserte og av høy kvalitet, og tilstrebe
2 objektivitet og nøytralitet. Polariserende budskap og identitetspolitikk bør ikke være en del av
3 barnas hverdag. Kampanjepregede prosjekter og rene interesseorganisasjoner bør man
4 være varsom med å ta inn i skolen.

5

6 **Fremskrittspartiet vil:**

- 7 • Sikre at alle elever får undervisning og innsikt i norsk og europeisk kulturhistorie og
8 verdisyn
- 9 • sikre at alle elever får anledning til å være med å markere de tradisjonelle, norske
10 høytidene
- 11 • Jobbe for at alle norske elever får muligheten til å besøke tidligere
12 konsentrasjonsleirer
- 13 • ha forbud mot ansiktstildekking og hijab i skolen
- 14 • kjempe imot kjønnsdelt undervisning
- 15 • Motarbeide identitetspolitikk i skolen

16

17

18 **Trygghet i skolen**

19 Et trygt skolemiljø er en forutsetning for trivsel og læring. Vi vil ha nulltoleranse mot
20 krenkende adferd og mobbing. Skoleeier, skoleledelse og ansatte må gripe inn mot mobbing,
21 og lærere må få mulighet til å beskytte seg selv ved angrep. Fremskrittspartiet er bekymret
22 for den økende trenden med vold og trusler i skolen som vi har sett over mange år.

23

24 Statistikk fra Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI) viser at én av fire grunnskolelærere i løpet
25 av et år har vært utsatt for vold eller trusler som er så alvorlige at det gjør dem redde, noe
26 som gjør skoleansatte til en av gruppene som er mest utsatt for vold og trusler. Vold i skolen
27 er norsk skoles største og mest akutte utfordring akkurat nå. Et lite mindretall av elever kan
28 ikke få ødelegge for det store flertallet av elever som møter opp på skolen hver dag for å
29 lære.

30 Elever med svært problematisk adferd må løftes til egne skoletilbud av hensyn til seg selv og
31 medelevers læringsmiljø, slik som blant annet prosjektet «skolakuten» i Sverige. Det må
32 innføres forebyggingstiltak etter modell fra sosialagentprosjektet i Oslo på skoler med
33 særskilte volds- og trusselutfordringer for å hjelpe dem i arbeidet med å bekjempe den
34 dramatiske situasjonen som noen skoler opplever. Skoleansatte må ha rett til å få
35 informasjon om elever som har en kjent voldshistorikk eller som på annen måte kan utgjøre
36 en sikkerhetsrisiko.

37

38 **Fremskrittspartiet vil:**

- 39 • ha nulltoleranse mot krenkende adferd og mobbing
- 40 • bytte skole for mobbere når nødvendig
- 41 • styrke sanksjonsmulighetene i antimobbearbeidet
- 42 • gjøre det enklere å skifte ut skoleledelse og lærere som ikke håndterer mobbesaker
- 43 • gi lærere mulighet til å forsvare seg mot angrep
- 44 • ansvarliggjøre lærere og skoleledere ved manglende oppfølging i mobbesaker
- 45 • gjennomgå opplæringsloven med tanke på elevers og læreres rettssikkerhet
- 46 • pålegge skoleeier å politianmelde grove trusler og voldshendelser
- 47 • at det settes inn nok ressurser i skolen for å hjelpe læreren til å opprettholde et godt
48 læringsmiljø.

49

50

51 **Fagskolene skal styrkes**

52 Fagskolene må styrkes med mer fleksible rammer og ved å tilbakeføre ansvaret og
53 finansieringen til staten. Det må være en ambisjon å øke studenttallet på fagskolene

1 vesentlig, og en opptrappingsplan bør legge opp til en offensiv årlig økning i nye
2 studieplasser på fagskolene.

3
4 Samarbeid mellom skole og næringsliv, inkludert private bransjedrevne fagskoler, vil gi
5 oppdatert kunnskap til elever som ønsker fagutdanning. Dette sikrer også at utdanningen er i
6 samsvar med næringslivets behov.

7
8 Et poengsystem som sikrer sømløse overganger mellom relevante fagskole- og universitets-
9 /høyskoleutdanninger er viktig. Det må legges til rette for norske fagskolers innplassering i
10 Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR) og European Credit Transfer
11 and Accumulation System (ECTS). Det vil ivareta fagskolestudentenes mulighet til mobilitet,
12 og det vil styrke den yrkesfaglige studieretningen.

15 **Universiteter og høyskoler**

16 Universiteter og høyskoler må kombinere undervisning med forskning og ha nær kontakt
17 med internasjonale institusjoner. Studentene bør aktivt delta i forskningen ved sine
18 utdanningsinstitusjoner. Finansieringsordninger må styrke utdanninger hvor arbeidslivet
19 etterspør kompetanse, samtidig som institusjonene kan bestemme sitt studietilbud og
20 organisere opplæringen innenfor nasjonale krav.

21
22 Utdannings- og forskningssektoren er svært bred og mangfoldig, og er i stor grad offentlig
23 finansiert. Sektoren har derfor en plikt til å ta hensyn til behovene i arbeids- og
24 samfunnslivet. Norge trenger flere elever og studenter med kompetanse innen realfag for å
25 styrke innovasjonsevnen og verdiskapingen. Et tett samarbeid mellom næringsliv og
26 academia er essensielt for økt innovasjon og verdiskaping, og målet er å skape flere
27 arbeidsplasser innen fremvoksende næringer.

28
29 Norge må videreutvikles som en kunnskapsnasjon med konkurransedyktige høyere
30 utdanningstilbud og attraktive ph.d.-studier for norske kandidater. Økt rekruttering av norske
31 masterstudenter til ph.d.-studier vil bidra til å opprettholde Norges posisjon som
32 kunnskapsnasjon.

33
34 De nasjonale trusselvurderingene må tas mer på alvor av utdanningssektoren. PST har i en
35 årrekke advart om påvirkningsoperasjoner fra særlig russisk, kinesisk og iransk etterretning.

36
37 Fremskrittspartiet er svært kritisk til at forskningsmiljøene kan samarbeide med land og
38 miljøer Norge definerer som en stor sikkerhetsrisiko. Det må etableres et sterkere samarbeid
39 og formaliserte møtepunkter mellom PST og norske utdanningsinstitusjoner for å avdekke
40 spionasje fra fremmede makter. Norge bør avslutte forsknings samarbeidet med land som
41 Norge ikke har sikkerhetspolitisk samarbeid med, og som norske sikkerhetstjenester mener
42 kan utgjøre en særlig etterretningstrussel mot Norge.

45 **Profesjonsfagene**

46 Profesjonsutdanningene må få dyrke sin egenart og være fleksible. Det er viktig å styrke den
47 erfaringsbaserte kunnskapen i utdanningene, og det må bli enklere å ansette personer med
48 relevant yrkeserfaring i fagmiljøene. Det er vesentlige ulikheter mellom mange av de
49 tradisjonelle universitetsstudiene og typiske profesjonsstudier, og vi vil understreke
50 betydningen av de enkelte utdanningsretningenes egenart. Profesjonsstudienes primære mål
51 må være å utdanne gode fagfolk som er etterspurt i arbeidslivet, ikke å utdanne forskere.

52
53 Det bør ses på muligheter for å gjøre lærerutdanningene mer fleksible og mangfoldige.
54 Muligheter for mer differensierte lærerutdanninger med ulik lengde, ulike praksismodeller og

1 fleksible løp er løsninger som bør vurderes når fremtidens skole og fremtidens
2 lærerutdanninger skal planlegges. Fremskrittspartiet er i den sammenheng positiv til en
3 forkortet og mer fleksibel praktisk pedagogisk utdanning (PPU).

4
5 Vi mener at gjennomført studieforberedende med klare karakterkrav i matematikk og norsk
6 bør være hovedregelen for opptak til profesjonsstudiene. Vi er sterkt imot å senke
7 karakterkravene i norsk og matematikk. Ved å senke kvalitetskravene bidrar man til å svekke
8 studienes og yrkenes status.

9 10 **Fremskrittspartiet vil:**

- 11 • sikre gode rammevilkår for universiteter og høyskoler
- 12 • tilbakeføre eier- og finansieringsansvaret for fagskolene til staten
- 13 • sikre et poengsystem for sømløse overganger mellom fagskole- og universitets-
14 /høyskoleutdanninger
- 15 • at utenlandske studenter ikke skal ha særfordeler ved høyere utdanning i Norge
- 16 • arbeide for et konkurransedyktig ph.d.-system
- 17 • satse sterkere på profesjonsstudiene
- 18 • vektlegge fri forskning og ytringsfrihet for studenter og akademikere
- 19 • at det etableres et sterkere samarbeid og formaliserte møtepunkter mellom PST og
20 norske utdanningsinstitusjoner for å avdekke spionasje fra fremmede makter

21 22 23 **Forskning**

24 Norges har et næringsliv som krever mye høykompetanse. Det er derfor viktig at
25 forskningspolitikken legger til rette for samarbeid med næringslivet og at man innen
26 næringsrettet forskning prioriterer områder der Norge har kompetansefortrinn og naturgitte
27 fortrinn. Et tettere samarbeid mellom næringslivet og forskningsmiljøene vil fremme
28 innovasjon og nyskaping.

29
30 Privatpersoner og bedrifter som donerer til forskning bør få styrkede insentivordninger.
31 Skatteplikt på eiendom og overskudd fra forskningsinstitusjoner og stiftelser som ikke tar
32 utbytte bør fjernes.

33
34 Søknadsprosessene for forskningsmidler er kompliserte, og virkemiddelapparatet er
35 uoversiktlig. Fremskrittspartiet mener det bør vurderes en strukturreform innen
36 virkemiddelapparatet for å skape enklere og mer effektive prosesser. Forskningsrådets rolle
37 bør styrkes.

38
39 Grunnforskningen skal sikres tilstrekkelige ressurser og være fri og uavhengig. Offentlige
40 bevilgninger må være langsiktige og forutsigbare for å skape høy kvalitet i forskningen.
41 Politiske føringer på forskning og forskningsmidler må reduseres. Frihet er en forutsetning for
42 utvikling og fremskritt, og dette gjelder også innen academia. Ytringsfrihet, forskningsfrihet
43 og meningsmangfold er forutsetninger for et fungerende akademisk miljø.

44 45 **Fremskrittspartiet vil:**

- 46 • styrke fri og selvstendig forskning – arbeide mot politiske og ideologiske føringer på
47 utdanningssektoren
- 48 • innføre skattefradrag for gaver til universiteter og forskningsinstitusjoner.
- 49 • at grunnforskning skal finansieres av det offentlige
- 50 • utvide SkatteFUNN, Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA), nærings-Ph.d. og offentlig-
51 Ph.d.
- 52 • forenkle byråkratiet rundt søknad om forskningsmidler
- 53 • vurdere en strukturreform i virkemiddelapparatet

- 1 • at næringsrettet forskning rettes mot områder der Norge har spesiell kompetanse
- 2 eller sterke næringsklynger
- 3 • sikre forutsigbare og gode rammevilkår for instituttsektoren
- 4 • at tildeling av forskningsmidler også skal baseres på resultatmåling og
- 5 prosjektevaluering
- 6 • tilby konkurransedyktige vilkår for rekruttering til forskning
- 7

8 **Studiefinansiering**

9 Alle studenter skal få en studiestøtte som dekker levekostnadene og gir mulighet til å fullføre
10 studiet på normert tid med gode resultater. Studiestøtten bør knyttes opp mot grunnbeløpet
11 for å sikre at den følger lønns- og prisveksten. Stipendandelen bør økes for studenter som
12 fullfører studiene på normert tid eller kortere. Studenter med spesielle behov må ha mulighet
13 til tilleggs lån eller tilleggsstipend ved dokumentasjon fra utdanningsinstitusjon eller lege.

14
15 I en globalisert verden må norske studenter ha gode muligheter til å ta utdanning i utlandet.
16 Derfor bør 70% av skolepengestøtten gis som stipend for både bachelor- og
17 mastergradsstudenter.

18
19 Norske studenter ved godkjente private utdanningsinstitusjoner i Norge bør få omgjort
20 studielån til stipend etter samme modell som for norske studenter i utlandet.

21

22 **Fremskrittspartiet vil:**

- 23 • sikre at alle kvalifiserte kan ta høyere utdanning uavhengig av økonomi
- 24 • heve grensen for inntekt og formue betydelig før ytelser fra Statens Lånekasse
- 25 avkortes
- 26 • øke utbyggingstakten av studentboliger
- 27 • innføre prøveordning med kombinerte omsorgs- og studentboliger
- 28 • likestille boliger for studenter ved offentlige og private studiesteder
- 29 • at utenlandske studenter ikke skal ha forrang til studentboliger
- 30 • at norske studenter i utlandet skal ha mulighet til å jobbe ved siden av studiene i
- 31 utlandet uten å risikere å miste plassen i den norske folketrygden.

32

33

34

35 **FAMILIEPOLITIKK**

36 For Fremskrittspartiet er familien det viktigste felleskapet i samfunnet. Familien er viktig for å
37 ivareta norske tradisjoner og kultur. Familiens stilling i det norske samfunnet skal styrkes
38 fremfor at det offentlige i stadig større grad tar til seg makt på bekostning av familien.
39 Utgangspunktet og forutsetningen for ethvert familieforhold er at det bygger på frivillighet.

40

41 Vi mener at det bør legges til rette for bedre skatteinsensiver for foreldre som står i arbeid og
42 får flere barn. Dette for å sikre at familiens økonomi i mindre grad enn i dag er til hinder for å
43 få flere barn.

44

45 Å bli gravid for første gang kan være overveldende, og forutsetningene for å lykkes som
46 foreldre er ulike. Mange kan ha behov for oppfølging for å gi barnet en trygg start i livet. Vi vil
47 støtte opp om ideelle organisasjoner som tilbyr oppfølging under svangerskap og hjelp til
48 sårbare familier i barns første leveår, som supplement til kommunens tilbud. En god hjelp i
49 denne perioden vil foreldre og barn kunne nyte godt av gjennom hele livet.

50

51 Alle barn har rett til å vite hvem deres biologiske foreldre er. Alle barn har rett til en god og
52 omsorgsfull oppvekst. Endringer i familiens sammensetning skal ikke gå på bekostning av

1 foreldrenes plikt til å oppdra sine barn, og begge foreldrene skal stilles likt når det gjelder
2 foreldreansvar og omsorgsrett og -plikt for felles barn ved samlivsbrudd.

3
4 Alle par har rett til å innrette seg på den måten de selv finner best. De som selv velger
5 samboerskap som samlivsform, må også selv sørge for å sikre seg nødvendige rettigheter.
6 Vi tar sterk avstand fra ekteskap som inngås under tvang.

7
8 Fødselspermisjon og foreldrepenger skal videreføres, med en selvstendig opptjenings- og
9 uttaksrett for begge foreldre. Hvem av foreldrene som skal være hjemme med barnet og hvor
10 lenge, bestemmes av foreldrene selv, og dermed avvikles mødrekvoten og fedrekvoten. Ved
11 småbarnsadsopsjon gjelder samme permisjonsregler som ved fødselspermisjon.

12
13 Vi ønsker å videreføre barnetrygden som en universell ordning, men begrenset til de fem
14 yngste barna. Kontantstøtten gir foreldre en valgfrihet og muligheten til å være hjemme
15 sammen med barnet lenger. Kontantstøtten har uheldige utslag knyttet til integrering og
16 derfor mener Fremskrittspartiet at ordningen må endres. Kontantstøtten bør forbeholdes de
17 som har stått i arbeid og hatt arbeidsinntekt siste 12 måneder før barnets fødsel. Ytelser fra
18 Nav som kan medregnes som inntekt, er sykepenger tilstått under svangerskapet.

19
20 Barn har rett til begge sine foreldre. I dag opplever for ofte far at likestilling er fraværende
21 etter samlivsbrudd. Derfor må foreldrene likestilles i sine plikter og rettigheter ved
22 samlivsbrudd. Det innebærer at barn må få mulighet til å være like mye sammen med begge
23 sine foreldre. Utgangspunktet ved samlivsbrudd må være en likedeling med 50/50 samvær,
24 også ved avgjørelser i retten.

25
26 Utgangspunktet må være at barna skal kunne fortsette å bo i sitt kjente nærmiljø hvor de er
27 etablert med familie, venner, barnehage og skole. Det må som hovedregel være enighet
28 mellom begge foreldrene dersom barn skal flyttes ut av sitt kjente og trygge nærmiljø.
29 Flytting med barn i Norge likestilles med flytting av barn ut av Norge.

30
31 **Fremskrittspartiet vil:**

- 32 • at foreldres plikter og rettigheter likestilles ved samlivsbrudd
- 33 • at delt bosted blir hovedregel ved samlivsbrudd
- 34 • at sanksjoner mot samværsabotasje må skjerpes
- 35 • la foreldrene selv få avgjøre fordeling av fødselspermisjon
- 36 • sikre barn rett til samvær med begge foreldre ved samlivsbrudd
- 37 • øke beløpsgrensen for hvor mye man kan spare i mindreårige barns navn
- 38 • at begge foreldre skal ha selvstendig opptjenings- og uttaksrett for fødselspermisjon
- 39 og foreldrepenger
- 40 • at barnetrygden videreføres som en universell ordning, begrenset oppad til fem barn
- 41 • at barnetrygden ikke skal kunne eksporteres ut av landet.
- 42 • at kontantstøtteordningen strammes inn og knyttes til forutgående arbeidsinntekt
- 43 • utrede om, og eventuelt hvilke kriterier som skal ligge til grunn for, å gi studenter
- 44 tilgang til kontantstøtte

45
46
47 **Barnehage**

48 Fremskrittspartiet vil ha et mangfold av barnehager som tilbyr et variert pedagogisk innhold
49 av høy kvalitet. Vi vil sikre likebehandling av private og offentlige barnehager, og sørge for at
50 de private barnehagene får rammevilkår til å kunne fortsette driften og opprettholde et godt
51 tilbud.

52
53 Vi mener at foreldre må, så langt det er mulig, ha rett til å velge den barnehagen de har tillit
54 til, ikke den barnehagen som kommunen bestemmer.

1
2 Barnehagen skal sammen med foreldrene gi et godt grunnlag for at barna blir trygge og
3 sosiale. Det er viktig at barna får utvikle seg som enkeltindivider og stimuleres gjennom lek.
4 Innsatsen mot mobbing må settes inn allerede i barnehagen. Vi stiller oss positive til lese- og
5 skriveopplæring i barnehagene.
6

7 Vi mener det er viktig at familier får en barnehageplass, når de har behov for det etter endt
8 foreldrepermisjon. Når på året barnet er født, skal ikke ha betydning for om barnet får
9 barnehageplass. Vi vil derfor innføre løpende barnehageopptak i hele landet, som en
10 nasjonal ordning. Vi vil med dette lovfeste retten til barnehageplass fra barnet er ett år.
11

12 **Fremskrittspartiet vil:**

- 13 • styrke språkopplæringen i barnehagen
 - 14 • kartlegge barnehagens betydning for integrering
 - 15 • at alle godkjente barnehager skal likebehandles av det offentlige
 - 16 • sikre reell økonomisk likebehandling av private og offentlige barnehager
 - 17 • at private barnehager skal motta finansiering direkte fra staten etter modell av private
 - 18 skoler
 - 19 • ha fri etableringsrett av private barnehager
- 20
21

22 **Barnevern**

23 Barn er sårbare og har et særlig behov for beskyttelse, omsorg og kjærlighet. Samtidig er
24 barn individer med selvstendige rettigheter. Barns rett til trygghet og sikkerhet skal alltid
25 prioriteres. Barn har også rett til å bli hørt og involvert i viktige avgjørelser som angår deres
26 liv.
27

28 Fremskrittspartiet vil styrke tidlig innsats, forebyggende tiltak og støtte som legger til rette for
29 at flest mulig barn kan vokse opp i sin familie og sitt nærmiljø. Et godt familie- og barnevern
30 må være koordinert når flere instanser er inne og være tilpasset det enkelte barn og den
31 enkelte families behov. Vi vil legge til rette for et mangfold av tilbud.
32

33 Barnevernet i Norge har fått et renommé som gjør at mange foreldre ser på dem som en
34 trussel, ikke en hjelp. I flere saker er norsk barnevern dømt for brudd på
35 menneskerettighetene i den Europeiske menneskerettsdomstolen. Det er nødvendig å
36 gjenreise tilliten til barnevernet i Norge. Mange føler at rettsikkerheten er dårlig ivaretatt.
37

38 Det er store forskjeller på hvordan barnevernet jobber i ulike kommuner. For å få til en
39 endring som ivaretar rettsikkerheten på en bedre måte er det behov for å organisere
40 tjenesten annerledes. Myndighetsutøvelsen som foretar omsorgsovertakelser, bør være et
41 statlig ansvar. Det må sikres en lik terskel og lik behandling av sakene. Forebygging og
42 hjelpetiltak skal fortsatt være et kommunalt ansvar. Det er naturlig å vurdere behovet for en
43 ny finansieringsmodell i lys av dette.
44

45 Noen av de som jobber i førstelinjen i barnevernet, har lite erfaring og behandler svært
46 krevende saker. Vi mener det må stilles krav om autorisasjon for å behandle saker om
47 omsorgsovertakelse. Det bør mer praksis inn i fagutdanningen.
48

49 Når det er til barnets beste, skal barnet tas ut av hjemmet. Barnevernet skal alltid vurdere
50 nærmeste familie og familiens nettverk som barnet allerede kjenner, ved behov for
51 fosterhjem. Barna skal ha rett til å slippe samvær med sine biologiske foreldre dersom dette
52 er til fare for barnet eller mot barnets ønske. Barnet skal delta i og ha innflytelse på de
53 beslutninger som angår dem.
54

1 Ofte er det den sakkyndiges rapport som avgjør utfallet i barnevernssaker. Dette gir svært
2 mye makt til dem som lager denne. Det må strammes inn på kravene til hvem som kan være
3 sakkyndige, hvor mange rapporter man kan utarbeide og antall møter med barna og tidsbruk
4 i familien.

5
6 Barnevernsfeltet er i praksis helt utenfor politisk kontroll på grunn av strenge
7 taushetspliktregler. Dette gjør det tilnærmet umulig å kontrollere hvordan tjenesten fungerer.
8 Det bør settes ned et utvalg som ser på hvordan rettsikkerheten i barnevernet kan styrkes.
9 Fylkesnemndene bør legges ned og sakene behandles i domstolsapparatet.

10
11 Skifte av saksbehandlere innen familievern/barnevern bør være en rettighet for å sikre at
12 barnevernets beslutninger ikke gjøres på bakgrunn av dårlig kommunikasjon mellom foreldre
13 og saksbehandlere. For å ivareta rettssikkerheten for barn og deres familier bør en person
14 utenfor barnevernet, og som ikke arbeider med saken, være til stede under samtaler med
15 barn som omhandler alvorlig vold eller seksuelt misbruk. Slike samtaler bør tas opp.

16
17 Ved omsorgsovertakelse er det avgjørende at barn får det bedre enn i det hjemmet de flytter
18 fra. Det skal utarbeides en individuell plan for hvordan barnet skal følges opp. Da er det viktig
19 at fosterforeldre og barnevernsinstitusjoner har tilstrekkelig kompetanse. For å redusere
20 antall institusjonsplasseringer bør flere fosterhjem spesialiseres for å mestre utfordrende
21 plasseringer. Rusbruk og misbruk er en utfordring på barnevernsinstitusjoner. Ansatte på
22 disse institusjonene skal i praksis overta foreldrenes rolle i å følge opp barn og ungdom. På
23 samme måte som foreldre bruker tvang overfor sine barn for å skåne dem, må også
24 barnevernet kunne gjøre dette for å ivareta oppgaven sin.

25
26 Vold, overgrep, fysisk og psykisk misbruk, herunder kjønnslemlestelse av barn, er alvorlige
27 overgrep. Slikt misbruk må bekjempes med langt større ressurser enn hittil, og
28 strafferammene må skjerpes. For å få stoppet kjønnslemlestelse er det viktigste tiltaket å
29 innføre obligatoriske helkroppsundersøkelser for alle barn på helsestasjoner. Volds- og
30 overgrepssaker mot barn skal alltid prioriteres.

31
32 **Fremskrittspartiet vil:**

- 33 • styrke barnevernsbarns mulighet for medvirkning og til å klage på tjenester de mottar
- 34 • at omsorgsovertakelser skal være et statlig ansvar
- 35 • at kommunene skal ha ansvar for forebygging og hjelpetiltak i familien
- 36 • erstatte fylkesnemndene med en familiedomstol
- 37 • styrke rettsikkerheten i barnevernet
- 38 • stramme inn kravene til sakkyndige og rapportene som skrives
- 39 • ha mer praksis i utdanningen og stille krav om autorisasjon for de som skal jobbe
- 40 med omsorgsovertakelser
- 41 • gi mulighet til å bruke tvang på barnevernsinstitusjoner når dette er til barnets beste
- 42 • at fosterforeldre som blir dømt for vold eller overgrep, skal miste retten til å være
- 43 fosterforeldre for alltid
- 44 • at det skal være tilgang til elektronisk journal i barnevernet på lik linje som
- 45 helsevesenet
- 46 • sikre at personer som bistår barnevernet, ikke samtidig har roller i private
- 47 barnevernsinstitusjoner
- 48 • styrke fosterforeldrenes rettigheter
- 49 • bedre fosterforeldrenes lønns- og pensjonsrettigheter
- 50 • sikre en helhetlig gjennomgang av fosterhjemsomsorgen i nær dialog med
- 51 fosterhjemmene
- 52 • gi mulighet for politisk innsyn og kontroll med barnevernsfeltet
- 53 • utrede om det skal gjøres opptak av behandling i barnevernssaker for å styrke
- 54 rettssikkerheten

- 1 • at så langt det lar seg gjøre, skal det unngås at søsken splittes
2 • fosterforeldre må få støtte og hjelp til å kunne ta imot søsken
3
4
5
6

7 **KULTUR OG IDRETT**

8 Fremskrittspartiet ønsker et levende kultur- og idrettsliv, basert på personlig engasjement og
9 frivillighet.

10
11 Kulturen bidrar til økt livskvalitet for mange, både for utøvere og publikum. Profesjonelle
12 kunstnere, lag, foreninger og enkeltpersoner gjør en stor innsats for å tilby et variert utvalg
13 kulturaktiviteter. Kultur for voksne utøvere og publikum bør i større grad finansieres ved
14 publikumsbetaling og i samarbeid med næringslivet.

15
16 Kultur for voksne mennesker i bør i større grad kunne finansieres uten offentlig støtte, og
17 baseres på betalingsviljen hos publikum. Det er ingen politisk oppgave å avgjøre hva som er
18 gode kulturuttrykk for eksempel gjennom offentlig støtte, men der det offentlige bruker penger
19 på kulturtiltak, er det viktig at pengene kommer folk flest til gode. Barn og unge bør prioriteres
20 når offentlige kultur- og idrettsmidler skal fordeles slik at flest mulig kan delta.

21
22 Det er viktig å verne om Norges kulturarv. Enkelte nasjonale og regionale institusjoner er
23 spesielt viktige for landets identitet. Disse bør sikres en grunnfinansiering, uavhengig av
24 hvilken aktivitet som til enhver tid foregår i bygningene.

25
26 Vi vil fjerne tilskuddsordningen for trossamfunn, men sikre tilskudd for å ivareta kirkebygg
27 med kulturhistorisk verdi, samt lovpålagte oppgaver.

28
29 Frem til det er politisk flertall for å fjerne tilskuddsordningen for trossamfunn må det innføres
30 tydelige økonomiske sanksjoner mot trossamfunn som driver med diskriminering. Utenlandsk
31 finansiering av moskeer i Norge må forbys, da det er vel kjent at moskebygging for å øke
32 egen innflytelse inngår i flere islamske nasjoners utenrikspolitikk.

33
34 Kultur og idrett er et viktig verktøy for å bidra til god integrering.

35 **Fremskrittspartiet vil:**

- 36
- 37 • at kulturinstitusjoner i størst mulig grad finansieres av publikum
 - 38 • at der kultur mottar offentlig støtte bør denne stimulere til at kulturen skal nå et størst
39 og bredest mulig publikum
 - 40 • at offentlig støtte skal gis til aktiviteter for barn og unge for å gi flere mulighet til å
41 delta
 - 42 • opprettholde støtte til vedlikehold og investeringer for viktige nasjonale og regionale
43 kulturinstitusjoner
 - 44 • ikke redusere idrettslag og frivillige organisasjoners mulighet til å generere egne
45 spilleinntekter
 - 46 • forenkle reglene for selvstendig næringsdrivende kunstnere
 - 47 • kutte statlig kulturbyråkrati ved å legge ned Kulturrådet og Norsk Filminstitutt og flytte
48 ansvarsområder og ressurser til kulturfeltet selv
 - 49 • at tros- og livssynssamfunn skal finansiere seg selv
 - 50 • at tros- og livssynssamfunn skal skjermes fra påvirkning fra land som ikke respekter
51 menneskerettigheter og tros- og livssynsfrihet
- 52
53

1 **Vår felles kulturarv**

2 Den norske kulturarven representerer store verdier og er med på å gi nasjonen og
3 innbyggerne identitet og fellesskapsfølelse. Vår felles kulturarv er representert gjennom
4 kulturminner, eiendommer, bygninger, musikk, kunst, litteratur og språk.

5
6 Når staten krever undersøkelser for å lete etter kulturminner, og i de tilfellene der staten
7 freder private eller offentlige kulturminner, skal staten også bære kostnaden ved dette.

8
9 Det settes av egne bevilgninger til riksantikvarens budsjettposter for å ivareta vedlikehold av
10 kulturminner.

11
12 Vi vil arbeide for ordninger hvor staten kompenserer for merkostnader ved finansiering av
13 forsikring, drift og vedlikehold av de bygg og steder det offentlige betrakter som kulturminner,
14 fordi det er statens ulike pålegg som medfører økte kostnader. Det offentlige må også i
15 større grad sikre private gjenstander og private samlinger som er en del av vår viktige
16 kulturarv.

17
18 Det er viktig å ivareta norsk kultur og kulturarv. Integrasjon av uttrykk fra andre kulturer bør
19 foregå i et naturlig tempo og bør ikke være en offentlig oppgave. Norsk kultur lever i naturlig
20 samspill med andre kulturer og trenger derfor ikke politisk vedtatte stimuli for å ta til seg nye
21 impulser – de blir best tatt imot når de ikke blir forsert inn.

22 **Fremskrittspartiet vil:**

- 24 • sikre ivaretagelse og formidling av norsk kulturhistorie
- 25 • at der hvor staten freder privat eiendom, skal det gis kompensasjon
- 26 • at kulturminnesaker underlegges politisk behandling
- 27 • at det økonomiske ansvaret for håndtering av fortidsminner pålegges staten
- 28 • fjerne administrativ rett til å sende lokalt behandlet kulturminnesak til riksantikvaren
29 etter politisk avgjørelse.
- 30 • styrke fartøyvern og bidra til at kystkulturen blir tatt vare på

31 **Samisk kultur**

32
33 Det er viktig og berikende for Norge å opprettholde samisk språk, kultur og samfunnsliv i de
34 områder hvor samene tradisjonelt har vært bosatt, og hvor de har hatt sitt virke. Arbeidet
35 med å sikre dette bør gjøres gjennom ordinære folkevalgte organer, eller organer med
36 utspring fra disse, samt på frivillig basis. Fremskrittspartiet ønsker å opprettholde
37 fagopplæring innen duodji i skoleverket.

38 **Frivillighet**

39
40
41 Kulturaktiviteter for barn og ungdom blir stadig viktigere. I en tid hvor barn i langt større grad
42 enn tidligere passiviseres, er alle våre frivillige lag og foreninger spesielt viktige. Kultur- og
43 fritidsaktiviteter for barn og unge er også viktige for trivsel og oppvekstmiljø, samt for utvikling
44 av sosiale ferdigheter og tilhørighet. Barne- og ungdomsarbeidet som gjøres i frivillige lag og
45 foreninger, er uvurderlig som forebyggende arbeid, også når det gjelder rusproblematikk. Vi
46 vil styrke frivillighetens rolle i samfunnet.

47
48
49 Frivilligheten skal ikke brukes av det offentlige som et instrument, men må få velge sine
50 oppgaver, organisasjon og arbeidsform selv. For å legge til rette for gode rammer for
51 frivilligheten ønsker vi å arbeide for momsfratak for frivillige organisasjoner, registrert i
52 frivillighetsregisteret.

1 Frivilligsentraler er mangfoldige møteplasser bygget på frivillighetens premisser og lokale
2 ønsker, ivare tatt av ansatte i samhandling med frivillige, lag og foreninger, næringsliv og
3 kommune.
4

5 Frivilligsentralene spiller en viktig rolle rundt om i kommunene og har en viktig funksjon i å
6 støtte og stimulere til frivillig innsats og samarbeid med lokale lag og foreninger.
7

8 Dagens korps bidrar med musikkopplæring av barn og unge og gir barn som ønsker det,
9 tilgang til instrumenter. For å bedre hverdagen for korpene bør det innføres fullt momsfritak
10 for kjøp av instrumenter, samt etableres insentiver for å bedre tilgangen på dirigenter.
11 Fremskrittspartiet ønsker opptrapping mot en full og regelstyrt momskompensasjon for
12 frivilligheten.
13
14

15 **Idrett**

16 Idrett skal i størst mulig grad være uavhengig av politisk styring. Idretten må ikke ses som en
17 forlenget arm av det offentlige, men må få vokse og utvikle seg på egne premisser til glede
18 for deltakere og utøvere.
19

20 Offentlige midler som brukes på idrett, bør primært brukes på barne- og ungdomsidrett.
21 Toppidretten skal være egenfinansiert, slik at den ikke trekker offentlige midler vekk fra
22 breddeidrett.
23

24 Vi har over mange år registrert et stort behov for rehabilitering og nyetablering av
25 idrettsanlegg. Idrett har store ringvirkninger på mange områder. Folkehelse generelt,
26 rusarbeid, forebygging, rehabilitering, integrering og skolearbeid kan nevnes. Dette
27 innebærer at man må se sektorovergripende og landet under ett. Det offentlige må derfor i
28 mye større grad ta ansvaret for bredden i tilbudet i hele landet.
29

30 Vi ønsker at ordningen med spillemidler til kultur og idrett blir endret slik at ventetiden blir
31 fjernet, og at staten forskutterer restbeløp for Norsk Tipping slik at lag og foreninger som
32 bygger idrettsanlegg og kulturbygg, får tilskuddet når anlegget blir tatt i bruk.
33

34 Fremskrittspartiet ønsker å oppheve enerettsmodellen og innføre en lisensordning for sports-
35 og underholdningsspill på lik linje med våre naboland. Videre vil vi se på muligheten for å
36 innføre en felles ordning for spillestans på tvers av alle tilbydere av pengespill, slik Sverige
37 og Danmark har gjort.
38

39 Det offentlige bør legge til rette for og tilføre ressurser gjennom gjensidige avtaler hvor lag og
40 foreninger stiller seg til disposisjon når organisasjonen og det offentlige har gjensidig nytte av
41 dette.
42

43 Daglig tilbys det varierte aktiviteter ved alle landets heste- og ridesentre til medlemmer og
44 andre i alle aldre. Det legges ned utallige timer i frivillig innsats for å sikre at deltakerne skal
45 få mest mulig utbytte av aktivitetene. Det følger av forskrift om totalisatorspill at inntektene fra
46 totalisatorspillet skal bidra til å styrke hestesporten, hesteholdet og norsk hesteavl.
47

48 Totalisatoravgiften bør fjernes, men så lenge den innkreves bør midler øremerkes til å bidra
49 til å opprettholde tilbudet ved landets utallige heste- og ridesentre.
50

51 **Fremskrittspartiet vil:**

- 52 • stimulere til fortsatt frivillig innsats
- 53 • prioritere barne- og ungdomsaktivitet innenfor kultur og idrett
- 54 • at toppidrett og store internasjonale idrettsarrangement egenfinansieres

- 1 • regelfeste momskompensasjonsordningen og øke skattefradraget for frivillige lag og
- 2 foreninger
- 3 • legge bedre til rette for at mennesker med nedsatt funksjonsevne får anledning til å
- 4 delta i kultur og idrettsaktiviteter
- 5 • innføre lisensmodell for spill, beskatte spilleaktører og flytte finansieringen av ideelle
- 6 lag og organisasjoner til eget kapittel på statsbudsjettet
- 7 • sikre at merverdiavgift på frivillig arbeid refunderes eller kompenseres
- 8 • sikre norsk hestesport forutsigbare økonomiske rammevilkår for å kunne tilby
- 9 medlemmer og andre et variert aktivitetstilbud i fremtiden
- 10 • sørge for at momskompensasjon til investering i idrettsanlegg blir endret slik at
- 11 kommuner og idrettslag kan budsjettere med full refusjon

12
13

14 **Gaming og e-sport**

15 Gaming er den største aktiviteten blant barn og unge i Norge, men aktiviteten har frem til nå i
16 liten grad vært organisert gjennom frivillige lag og organisasjoner. Samtidig ser vi at den
17 organiserte delen av gaming, som kalles e-sport, vokser frem over hele landet, der
18 kommuner, lag og organisasjoner, foreldreinitiativ og ungdommene selv starter lokale lag og
19 klubber for å organisere aktiviteten.

20

21 Fremskrittspartiet er positive til at gaming i større grad kommer inn i organiserte former, der
22 gamerne får voksenoppfølging og kommer inn i det frivillige kultur og idrettsmiljøet. Gode
23 organiserte e-sporttilbud lokalt vil i tillegg til å gi ungdommene et fritidstilbud, ha en positiv
24 påvirkning på det sosiale miljøet og folkehelseutfordringer knyttet til stillesitting og
25 manglende fysisk aktivitet.

26

27 Vi ønsker å likebehandle e-sport med annen frivillig organisert idrett og kulturaktivitet, og vil
28 gi e-sportlag og organisasjoner for barn og unge de samme mulighetene til finansiering
29 gjennom de offentlige støtteordningene.

30

31 **Fremskrittspartiet vil:**

- 32 • likebehandle e-sportklubber med andre frivillige idrettslag og organisasjoner
- 33 • bidra til å styrke kunnskapen, kompetansen og forskningen om gaming og e-sport i
- 34 Norge
- 35 • bidra til at kommuner og fylkeskommuner legger til rette for e-sport i offentlige idretts-
- 36 og kulturbygg
- 37 • bidra til å gjennomføre nasjonale og internasjonale e-sportsarrangementer i Norge

38

39

40 **Folkehelse**

41 Folkehelse er et vidt begrep som spenner langt utover den organiserte idretten. Tiltak for å
42 bedre folkehelsen handler om tilrettelegging for å kunne gjøre gode valg, og for å få flere i
43 gang med fysisk aktivitet. Dagens aktivitetsmidler går utelukkende til ulike prosjekter i
44 organiserte idrettslag. Det bør imidlertid også ses på alternativer hvor aktivitetsmidler kan
45 komme flere til gode, også tiltak rettet mot uorganisert aktivitet som etablering av
46 nærmiljøanlegg, aktivitetsparker, turløyper osv.

47

48

49 **Åndsverk og rettigheter**

50 Skapere og utøvere bør sikres muligheten til å livnære seg gjennom sin virksomhet ved
51 eiendomsrett til egne skaperverk og prestasjoner. Disse gruppenes inntekter vil i større grad
52 basere seg på reell verdi i form av faktisk utnyttelse, fremfor offentlige etaters og politikeres
53 synsing.

1
2 Enhver som skaper åndsverk, må sikres rettighetene på en tilstrekkelig måte. Samtidig må
3 forbrukeres rettigheter til lovlig bruk av åndsverk ikke bli utilbørlig innskrenket. Den
4 teknologiske utviklingen gir både muligheter og utfordringer.

5
6 Åndsverksloven bør liberaliseres i tråd med våre naboland, slik at man utarbeider en generell
7 avtalelisens. Dette vil blant annet bidra til at NRK kan utvide tilbudet av arkivprogrammer.
8 Det norske mediemarkedet vil enklere kunne klarere andre typer rettigheter gjennom en
9 generell overordnet avtale.

10
11 **Fremskrittspartiet vil:**

- 12 • at åndsverksloven og forbrukerrettigheter moderniseres slik at dagens digitale
13 forbrukerkultur er et gode både for dem som skaper og for dem som bruker åndsverk
- 14 • vil sikre at bruk av KI (kunstig intelligens) både respekterer opphavsrettigheter og en
15 god allmenn nytte av ny teknologi

16
17
18 **Arkiv, bibliotek og museer**

19 I et kunnskapssamfunn er tilgang på informasjon viktig. Arkiver, biblioteker og museer er
20 gode kilder til kunnskap, men det er en forutsetning at har evne til å omstille seg for å
21 opprettholde en sterk stilling

22
23 Fremskrittspartiet er opptatt av at bibliotek tjenester skal være gratis og tilgjengelig for alle,
24 gjerne døgnkontinuerlig tilgang, slik enkelte kommuner har etablert.

25
26 Museene er viktige institusjoner der frivillige entusiaster, fagfolk og myndigheter i fellesskap
27 tar vare på kulturarven. Det offentlige skal legge til rette for det musealt arbeid med
28 bevilgninger til drift og investeringer i anlegg.

29
30 Vi bør stimulere til et utstrakt og åpent samarbeid mellom våre museale institusjoner og
31 private samlere med tanke på utstillinger og bruk av frivillige, spesialister og samlere.
32 Museenes kapasitet til anskaffelse og oppbevaring av samtidsobjekter bør styrkes med tanke
33 på et større fremtidig utvalg av historiske objekter.

34
35 **Fremskrittspartiet vil:**

- 36 • at institusjonene skal kommunisere med folk og låne ut innhold over Internett samt ta
37 i bruk flere distribusjonsmåter

38
39
40 **Medier**

41 En fri og uavhengig presse er en forutsetning for demokratiet, ytringsfriheten og rettsstaten.
42 For å sikre konkurranse og mangfold i mediene vil vi arbeide for størst mulig grad av
43 etableringsfrihet i medienæringen. Ordinære konkurranseregler skal også gjelde for
44 mediebedrifter.

45
46 Fremskrittspartiet vil omgjøre NRK til aksjeselskap og selge statens aksjer. Finansiering av
47 NRK må skje på samme vilkår som for andre kringkastingsselskaper.

48
49 Et lands presse er ikke uavhengig dersom den er avhengig av støtte fra staten. Etter hvert
50 som pressen blir mer og mer avhengig av statsstøtte, vil uavhengig journalistikk svekkes. Det
51 er en fare for at pressens kritiske holdning til statsstyret blir dempet på grunn av statlige
52 subsidier. Vi vil fjerne statsstøtten til mediene, men så lenge denne ordningen består skal
53 også nye medier være støtteberettiget.

54

1 Vi mener det fortsatt bør være mulig å sende riksdekkende radio på FM-nettet, og at aktører
2 som ønsker å gjøre det, kan reetablere et slikt sendenet.
3

4 **Fremskrittspartiet vil:**

- 5 • ha regelstyrt insentivordning for utenlandsk filminnspilling i Norge
- 6 • motarbeide enhver form for sensur
- 7 • utrede en oppsplitting og nedsalg av NRK på en slik måte at virksom konkurranse
- 8 oppnås, kulturpolitiske mål ivaretas og offentlig finansiering reduseres mest mulig
- 9 • fjerne pressestøtten, men inntil dette er gjennomført likestille nye og etablerte medier
- 10 • sikre plattformnøytralt redaktøransvar
- 11 • sikre plattformnøytrale skatteregler

12
13